

Zivot

KULTURNĚ SPOLEČENSKÝ ČASOPIS • PROSINEC • DECEMBER • GRUDZIEŃ 1985 (ČÍSLO 331) CENA 10 ZŁ



Rieba: Areta Fedaková

WŁADYSŁAW ST. REYMONT

Sedliaci

(ÚRYVOK)

Na Štedrý deň už od samého svitu vládol v celých Lipciach čulý horúčkovitý ruch.

V noci a či až nad ránom znova udrel tuhý mráz; keďže prišiel po niekoľkých dňoch odmäku a vlhkých hmiel obalil stromy inovatou ako sklenými stružinkami a najlepším páperim; ba i since sa celkom vymanilo z oblakov a svietilo na modrom, staby tenuskými priezračnými hmlami popretkávalom nebi, lenže bolo bledé, studené ako tá hostia skrytá v monstrancii, nehríalo ani mak, ale naopak, mráz cez deň trval, ba ešte sa stupňoval a štipal tak, že až zastavoval

dych a všetky tvory chodili v obláčikoch paro, vyduchovanej z úst a nozdier, akoby v chumáčoch hmly; ale celý svet sa rozjasnil slnečným svetlom a dostal sa do takých mihotavých, žiarivých ľúčov, do takých ostrých žiar, akoby niekto prikryl snehy diamantovou rosou, až oči boleli.

Okolité polia, zavalené snehom, ležali biele, roziskrené a hluché i mŕtve, len časom sa nejaký vták vznášal uprostred meňavej belosti a iba jeho čierny tieň sa mihotal po roličkách alebo kŕdlik jarabíc sa zvolával pod zasypanými krami a placho, ostrážito tiahol k ľudským príbytkom, k plným stohom, inde zas, ale nie často, začernel sa ne-

jaký zajačik, bežiac poskakoval po snehu, staval sa na zadné nohy a driapal sivrdnutú snehovú škrupinu v snehe a dostal sa k oziminiám, ale poplašený štekniatim psov uťkal naspať do bôrov potiahnutých sŕienom, zavaleňých snehom, umftvených zimou. Pustota a hluchota sa rozhostila po nedozerných snehových rovinach a len kdeši v modravých diaľavách ukazovali sa dediny, stvrdeli sa ovencé záhrady, černeli sa huštiny, leskli sa zamrznuté jarky.

Rezávy chlad, svietiaci mrazivými lúčmi slnečného svetla, viaj celým krajom a prenikajú skrz-naskrz zladovenú tišinu.

Nijaký krik nenarušil skrehnuté mlčanie polí, nijaký živý hlas sa nezachväl. Ba ani len svištanie vetra nezašelesilo v suchých roziskrených snehoch — len niekedy, z času na čas, vliekol sa od cest stratených v závejoch plaelivý hlas zvonca a škripot saní, ale tak slabko a ďaleko, že si ho ešte ani celkom nezachytí a nerozoznal, odkiaľ a kde to cengá, a už doznel a úplne zapadol v tíchu (...).

POKRAČOVANIE NA STR. 18



NA XXII. PLENÁRNOM ZASADANÍ ústredný výbor PZRS prerokoval a schválil návrh programu realizácie uznesenia XIX. zasadania ÚV o mieste a úlohach inteligencie v socialistickom rozvoji krajiny a o podmienkach jej práce a činnosti. V súvislosti s nadchádzajúcim zasadaním Sejmu, ústredný výbor odporúčal kandidátov — členov strany na vedúce funkcie v rade ministrov a iných ústredných orgánoch štátnej správy. Vyjadril tiež podporu navrhovaným kandidátom na tieto funkcie zo ZES a DS a kandidátom nestraníkom. ÚV prijal rezignáciu Kazimierza Barcikowského z funkcie tajomníka ÚV a Stefana Olszowského z funkcie člena Politického byra ÚV a za nového tajomníka ÚV zvolil Mariana Woźniaka, člena Politického byra a prvého tajomníka varšavského výboru PZRS. Na snímke: záber zo zasadania.

SEJM IX. VOLEBNÍHO OBDOBÍ

Dne 13. října t.r. převážná většina oprávněných voličů (78,8%) zvolila 460 poslanců Sejmu IX. volebního období: 245 členů PSDS, 106 členů SLS, 35 členů DS a 74 nestraníků. Mezi poslanci jsou 93 ženy. Dělnického původu je 158 osob, rolnického 199, pracující inteligence 94 a jiného původu 9 osob. Složení Sejmu se značně omladilo. 15 poslanců je mladších než 30 let. Ve srovnání se Sejmem VIII. volebního období se výrazně snížil počet poslanců, kteří překročili 50 let. Sejm byl rovněž podstatně obnoven; 362 poslanců zasedá v Sejmě poprvé.

Mezi poslanci je mj. 103 inženýrů a techniků, 26 zemědělských odborníků, 49 vědeckých pracovníků, 15 zdravotníků, 15 pracovníků zemědělských družstev a státních statků, 18 tvůrců a pracovníků kultury, 24 učitelů, 19 novinářů, 10 právníků, 8 vojáků z povolání, 37 odborářských pracovníků a 50 pracovníků mládežnických organizací.

Složení Sejmu IX. volebního období je odrazem společenské, profesionální i věkové struktury polské společnosti, což zaručuje správné plnění jeho ústavních práv a povinností.

Nově zvolený Sejm zasedal ve dnech 6. a 12. listopadu. První zasedání zahájil třemi údery maršálkovské hole v souladu s tradicí maršálek-senior Bogdan Suchodolski. Po složení poslanecké přísahy poslanci zvolili maršálka Sejmu a jeho náměstky, Státní radu a předsedu rady ministrů. Funkci maršálka byl pověřen Roman Malinowski, jeho náměstky jsou Jadwiga Biedrzycka, Jerzy Ozdowski, Mieczysław F. Rakowski a Marek Wieczorek.

Předsedou Státní rady byl zvolen armádní generál Wojciech Jaruzelski, náměstky předsedy Státní rady Kazimierz Barcikowski, Zenon Komender, Tadeusz Witold Młyńczak a Tadeusz Szelachowski.

Funkci předsedy rady ministrů Sejm svěřil Zbigniewovi Messnerovi.

Sejm svolal druhé zasedání na 12. listopadu t.r.

Na tomto zasedání Sejmu IX. volebního období byla povolána nová rada ministrů, 21 stálých sněmovních komisí a Ústavní tribunál, jehož předsedou se stal Alfons Kłafkowski. Sejm přijal rovněž usnesení o vytvoření Společenskohospodářské rady, jejímž předsedou se stal Mieczysław Rakowski.

Sejm schválil vládní návrh zákona o změnách organizace vedoucích a ústředních administrativních orgánů, který jménem Mimořádné komise předložil poslanec M. Woźniak. Tyto změny jsou částí celého procesu přetváření struktury ústřední administrativy, jehož cílem je zdokonalit práci státní administrativy a upevnit hospodářskou reformu. Byla zrušena některá ministerstva a ústřední úřady a změněn rozsah kompetence některých resortů. Místo dosavadních osmi je nyní pět náměstků předsedy rady ministrů a počet resortů se snížil z 30 na 26.

Sejm vyslechl předsedu rady ministrů Zbigniewa Messnera, který předložil program práce vlády a návrh složení rady ministrů. Ve svém projevu Z. Messner prohlásil, že hlavní směrnicí práce nové vlády bude pokračování v dosavadní politice. V souladu se základními zásadami našeho zřízení je nemínitelným cílem dobro národa a dobro člověka, uspokojování hmotných a duchovních potřeb společnosti, tvoření podmínek pro všeobecný rozvoj lidské osobnosti.

O budoucnosti Polska, jakož i o jeho politickém významu bude rozhodovat realizace hospodářských záměrů. Z toho vyplývají hlavní směry činnosti vlády: rozvoj a modernizace výrobního potenciálu a zintenzivnění procesu strukturálních změn v hospodářství, podstatné zrychlení vědeckotechnického pokroku a lepší využití jeho výsledků, rozšíření polského podílu na mezinárodní dělbu práce, zajištění peněžní a tržní rovnováhy a zvýšení účinnosti mechanismů hospodářské reformy.

Trvalými zásadami zahraniční politiky Polské lidové republiky, jejichž správnost se potvrdila jak v minulosti, tak i v přítomnosti, jsou a zůstanou přátelství, spojenectví a všeobecná spolupráce se Sovětským svazem a dalšími státy socialistického společenství, součinnost a spolupráce s rozvojovými zeměmi, mirově soužití s kapitalistickými státy, s nimiž chceme udržovat rovnoprávné a vzájemně prospěšné styky.

Po debatě Sejm schválil návrh složení rady ministrů. Funkci náměstků předsedy rady ministrů byli pověřeni Zbigniew Gertych, Manfred Gorywoda, plnící rovněž funkci předsedy Plánovací komise při radě ministrů, Władysław Gwiazda, Józef Koziol a Zbigniew Szalajda.

Tím nově zvolený Sejm zakončil proces konstituování vedoucích orgánů státní moci.



LAUREÁTI. Prvú cenu a zlatú medailu XI. Medzinárodnej klavírnej súťaže F. Chopina obdržal Stanislav Bunin — ZSSR. Má 19 rokov a je študentom prof. Sergeja Darinského v moskovskom Konzervatóriu P.I. Čajkovského. Striebornú medailu a druhú cenu získal Francúz Marc Laforet, študent prof. Pierrea Sancána z parížskeho konzervatória. Tretiu cenu a bronzovú medailu dostal reprezentant Polska, 20-ročný Krzysztof Jabłoński. Je absolventom wrocławského hudobného licea, a dnes študentom prof. Andrzeja Jasinského v katowickej Hudobnej akademii. Slávnostný koncert laureátov potvrdil, že rozhodnutie poroty sa tentokrát zhodovalo s mienkou verejnosti.

Na snímke: (zľava) Marc Laforet, Jean Marc Luisada — V. cena, Stanislav Bunin, Tatiana Pikajzenová — VI. cena, Michie Koyama — IV. cena a Krzysztof Jabłoński.

V ČÍSLER

Svet Josefa Čapka	6
Pred 90 léty	7
Staré jarmoky	8
Horná Zubrica	10—11
Vychovali ich zvieratá	13
Naši jubilanti	20





Na sejmovej tribúne Wojciech Jaruzelski, ktorému zverili dôležitú funkciu predsedu Štátnej rady.



Impozantná budova Sejmu Poľskej ľudovej republiky.



Za maršalka
Sejmu
IX. volebného
obdobia
bol zvolený
Roman
Malinowski.



Predseda Rady ministrów Zbigniew Messner prijíma blahoželania a poskytuje prvé interviewy.



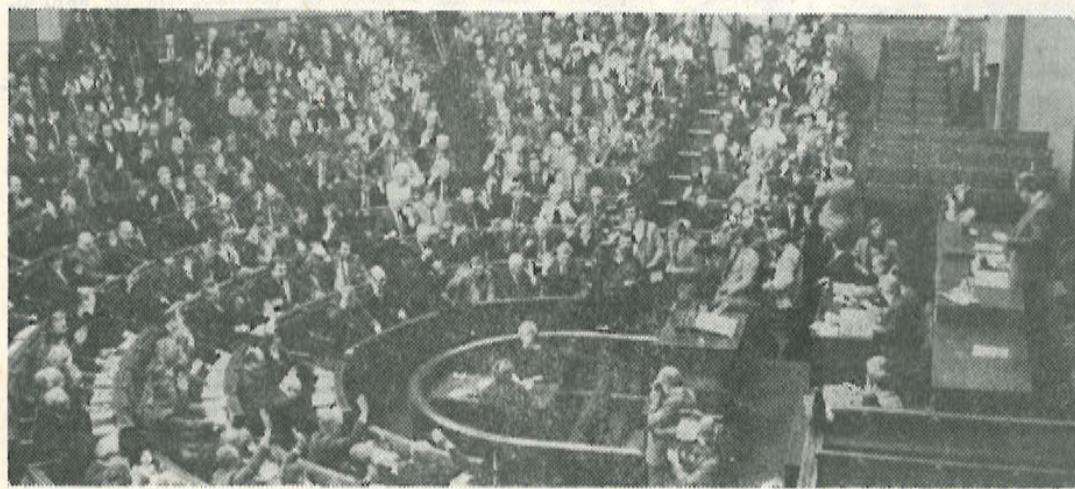
Foto: CAF
Kwiatkowski



Pohľad do zasadacej siene: poslanci Kryštofa Zielińska a Adlof Ciborowski.

Tento deň zasadacia sieň bola plná.

Veliteľ sejmovej stráže Z. Pręgowski.



KRONIKA V OBRAZOCH



ZENEVA. Celý svet s napäťom, ale aj s veľkou nádejou čakal na stretnutie vedúcich predstaviteľov ZSSR a USA, Michaila Gorbačova a Ronaldha Reagana. Obe strany sa veľmi starostlivo pripravovali na toto stretnutie, hoci do poslednej chvíle viseli nad ním

ťažké mračná vzhľadom na nezmieriteľné stanovisko USA vyvíjať systém hviezdných vojen. Keď sa vám dostane do rúk toto číslo Života, bude už po stretnutí, o ktorom podrobne informovala denná tlač, rozhlas a televízia. My sa k tejto téme vrátíme v budúcom čísle.

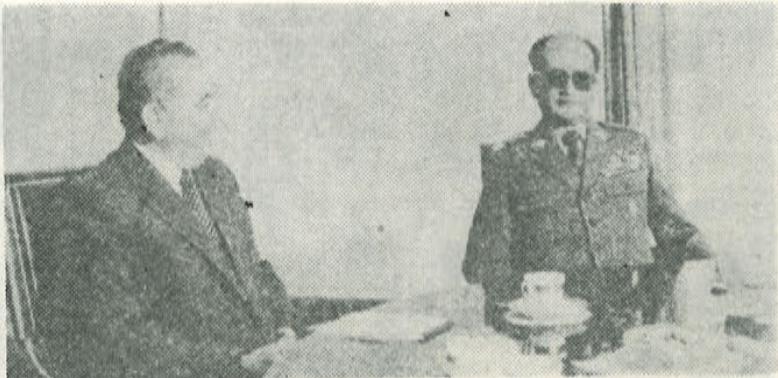
MOSKVA. Návrh nové redakcie programu KSSS, návrh zmien ve stanovách KSSS a návrh hlavných smérů hospodárskeho a sociálneho rozvoje SSSR na ľta 1986—1990 a na období do roku 2000 byly projednány a schváleny 15.X. na zasedaní ÚV KSSS. Program obsahuje teoretické teze týkajúce sa prechodu od kapitalizmu k socialismu, určuje úkoly KSSS ve zdokonalení socialismu a postupném prechodu ke komunismu, akož i úkoly na mezinárodním poli. Dokumenty budou projednány XXVIII. sjezdem KSSS.



RAKETY V HOLANDSKU. Od 1. novembra na holandskej pôde začali rozmiesňovať 48 amerických rakiet stredného doletu. Proti tomuto rozhodnutiu sa v Holandsku konajú masové demonštrácie, protest podpisalo ok. 4 mil. Holandčíkov. Na snímke: mládež protestuje nedaleko americkej vojenskej základne, v ktorej majú byť rakety.



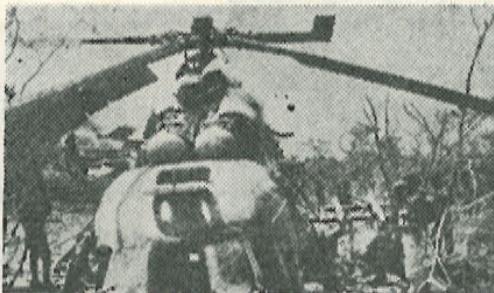
KAPSKÉ MESTO. Sídlišká čierneho obyvateľstva okolo tohto mesta sú scénou prudkých demonštrácií a zrázok s policiou. Zatýka sa odpornov apartheidu — do väzenia sa dostal o.i. Trevor Manuel, spoluzačladatak Zjednoteného demokratického frontu. V Pietermaritzburgu pokračuje proces 16 aktivistov tejto strany. Narastá nepokoj aj v bielom univerzitnom prostredí. Na snímke: hliadky juhoafrickej polície nedaleko univerzity v Port Elizabeth.



VARŠAVA. Generál Wojciech Jaruzelski počas stretnutia s rumunským predsedom vlády Constantimom Dascalescu, ktorý bol v Poľsku na pracovnej návštive. Počas rozhovorov bolo o.i. dohodnuté zvýšenie tempa rozvoja výmeny strojov a zariadení a zintenzívnenie kooperácie a specializácie. Zdôraznili taktiež význam doterajších prác týkajúcich sa koordinácie plánov spoločensko-hospodárskeho rozvoja oboch krajín.

PREDSEDA FRANCÚZSKEJ VLÁDY

Laurent Fabius (na snímke s manželkou Francoise), ktorého postavenie sa zachvelo po afére s potopením lode Rainbow Warrior, opäť upevnil svoje miesto na zjazde socialistov v Tuluze. Socialisti našli formulu, ktorá zjednotila ich rady, a tak do volebnej kampane pred parlamentnými voľbami sa zapojí aj vodca stranicej menšiny Michel Rocard, ktorý však skôr sníva o tom, aby v prezidentských voľbach v 1988 mohol obsadiť miesto po Mitterrandovi, k čomu ostatne speje aj Fabius.

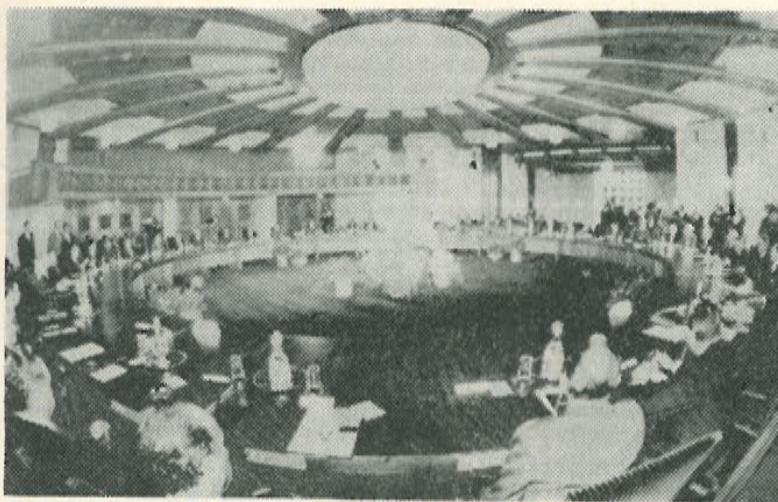


OTÁZKA ZÁSADY. „Životné záujmy USA ležia na celom svete“ — ďalšie potvrdenie tejto tézy, ktorú hľasa teraz už bez akéhokoľvek zastierania americká vláda, nachádzame vo vyhlásení štátneho departementu k situácii v Angole. V tomto dokumente sa otvorené hovorí, že „Spojené štaty považujú za vec zásady poskytnutie pomoci extremistickej skupine UNITA“. Boli taktiež odhalené nové fakty, ktoré svedčia o úzkej súčinnosti USA a JAR proti Rudovej Angoli. V poslednom období bola v USA delegácia Pretorie vysokého stupňa, ktorú viedol bývalý stály predstaviteľ JAR v OSN D. Steward. Počas rozhovorov vypracovali plán spoločných podujatí týkajúcich sa „upevnenia UNITY“ zvýšením dodávok vojenského zariadenia a zlepšením školenia vojenských protiangolských skupín. Na snímkach: vrtuľník, ktorý zostrelila UNITA, a jeden z veliteľov tejto organizácie, Savimbi.



UDELILI NOBELOVÉ CENY za rok 1985: v oblasti medicíny dvom americkým vedcom Michaelovi Brownovi a Josephovi Goldsteinovi za prácu v oblasti premeny cholesterolu; v oblasti fyziky západomeckému vedcom prof. Klausovi von Klitzingovi za nové objavy v kvantovej fyzike; v oblasti chémie profesorom Herbertom Haupmanom a Jeromeom Karlovim z USA. Nobelovú cenu za literatúru obdržal francúzsky spisovateľ Claude Simon (na snímke), ktorého považujú za tvorca tzv.

nového románu. Mierovú Nobelovú cenu udelili tento rok Medzinárodnému hnutiu lekárov proti jadrovej vojne, ktorého zakladateľmi sú Jevgenij Čazov zo ZSSR a Bernard Lown z USA.

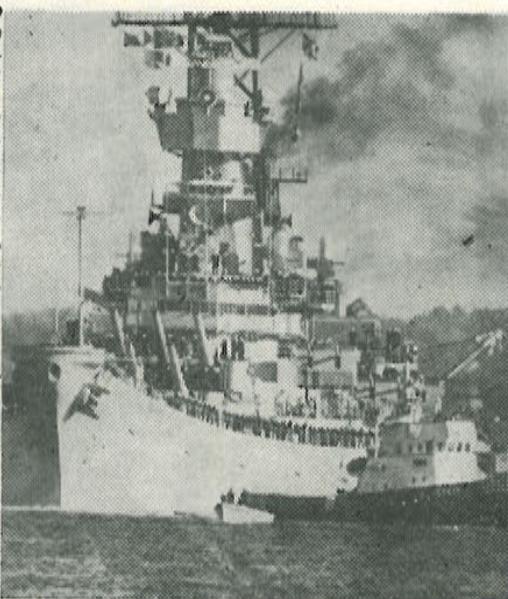


SOFIA. V Organizácii spojených národov zverejnili ako oficiálny dokument Valného zhromaždenia OSN text deklarácie členských štátov Varšavskej zmluvy Za odstránenie jadrovej hrozby a obrat k lepšiemu v situácii Európy a celého sveta, ktorú uverejnili Politický poradný výbor členských štátov Varšavskej zmluvy na svojom zasadnutí uskutočnenom 22.—23. októbra t.r. v Sofii.

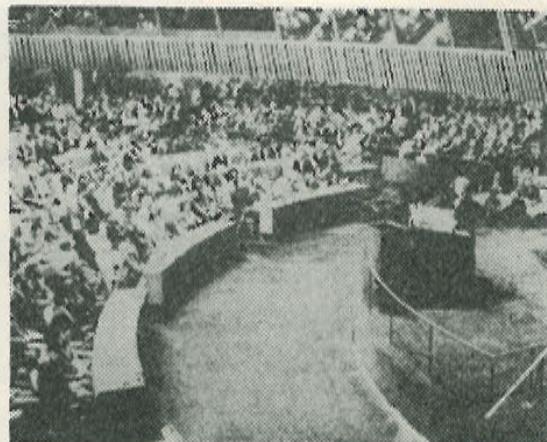
Socialistické štáty navrhujú: celkové uvoľnenie Európy od jadrových zbraní stredného doletu, ako aj taktických; kým sa tak nestane, navrhujú utvoriť bezatomové pásma v rôznych častiach európskeho kontinentu; uzavretie zmluvy o vzájomnom nepoužívaní vojenskej sily a udržiavanie mierových vzťahov medzi NATO a Varšavskou zmluvou; nezvyšovanie ale redukovanie vojenských výdavkov; odstránenie chemických zbraní z Európy; USA a ZSSR by sa mali zviazať, že nebudú vyuvíjať nové druhy konvenčných zbraní, ktoré svoju ničiteľskou silou možno prirovnati k zbraniam hromadného ničenia; zmrazenie počtu ozbrojených síl ZSSR a USA, v tom aj mimo územia ich štátov, na základe stavu z 1. januára 1986; všetky moenosťi mali by sa zaviazat, že nepoužijú ako prvé jadrové zbrane; obmedzenie a zredukovať konvenčných zbrojení v globálnej budúcej regionálnej mieri; obmedzenie pretekov v zbrojení na moriach a oceánoch.



KIEL. Do tunajšieho prístavu vplávala po provokačných manévroch na Baltickom mori najväčšia na svete, americká pancierová loď Iowa v spoločnosti dvoch iných vojenských lodí USA. Na manévroch sa zúčastnili aj západonemecké, nórské, dánske a britské vojenské lode. Spolupracujúce s nimi lietadlá mnohokrát narušovali švédsky vzdušný priestor, čo vyvolalo protesty Stockholmu. Proti prítomnosti Iowa na Balte protestovala aj sovietska vláda, ktorá zdôraznila, že plávajú na tomto mori má zdôvodnené právo iba vojenské loďstvo pobrežných štátov.

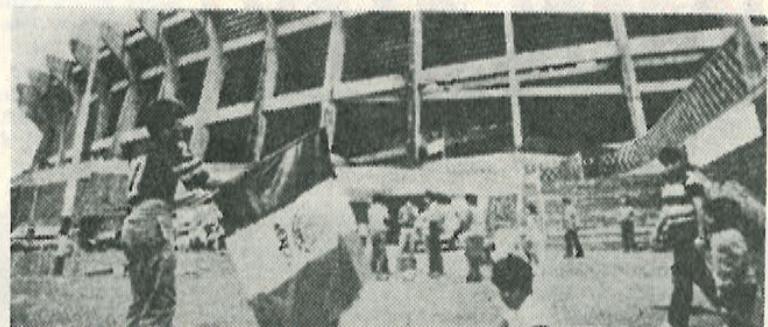


NEW YORK. Na slávnom zasadnutí Valného zhromaždenia Organizácie spojených národov, ktoré rokovalo v jubilejnom roku 40. výročia zavedenia do života Charty spojených národov, vyhlásili rok 1986 za rok mieru. K účastníkom zasadnutia sa obrátil generálny tajomník ÚV KSSZ Michail Gorbačov s posolstvom, v ktorom zdôraznil, že je nutné ukončiť preteky v zbrojení na Zemi a zamedziť ich v kozmickom priestore. Na snímke: pohľad na zasadaciu sálu OSN.



TIME

NEW YORK. V americkom týždeníku Time uverejnili výňatky z intervievu, ktorý tomuto časopisu poskytol počas svojho pobytu v New Yorku gen. Wojciech Jaruzelski. Konštatuje v ňom: „Sme pripravení k plnej normalizácii vzťahov s USA, ale musí to sprevádzat návrat k politickému realizmu.“ Predstavil taktiež americkým čitateľom dnešnú situáciu v Poľsku a poukázal na stúpajúcu stabilizáciu.



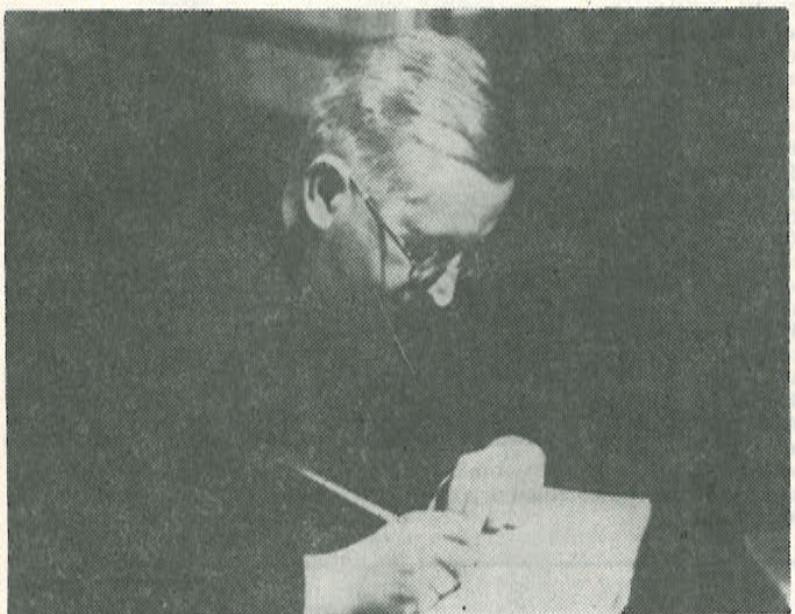
PODLE PLÁNU. Zemětřesení 19. září poškodilo nový stadion Toluca a arénu Aztéků ve městě Mexiko, kde za několik měsíců má začít fotbalové mistrovství světa. Mexické úřady a FIFA po posouzení možnosti rozhodly, že 24 národních mužstev, mnoho oficiálních osobností a tisíce novinářů do Mexiku přijedou. V roce 1962 zemětřesení v Chile, které si vyžádalo 5700 obětí, rovněž ohrozilo mistrovství světa v kopané. Stalo se to však 21 měsíců před mistrovstvím. Na snímku: Tak vypadá stadion Aztéků v Mexiku po katastrofě.

WASHINGTON. Slečna Christa McAuliffeová sa pripravuje na let do vesmíru. Trénuje na palube lietadla KC-135, kde možno dosiahnuť efekt bezváhového stavu. Podľa plánov NASA mladá Američanka bude členkou posádky kozmickej lode, ktorej start sa má uskutočniť 22. januára. Bude prvou učiteľkou vo vesmíre — vraj žiaci majú pochopenie pre let svojej vychovateľky do mimozemského priestoru...



1000 KORUN. Československo zavedlo do oběhu tisícikorunovou bankovku. Dosud byla nejvyšší nominální hodnota bankovky 500 korun. Československá banka oznámila, že nová bankovka usnadní penžní obsluhu obyvatelstva i hospodárství,

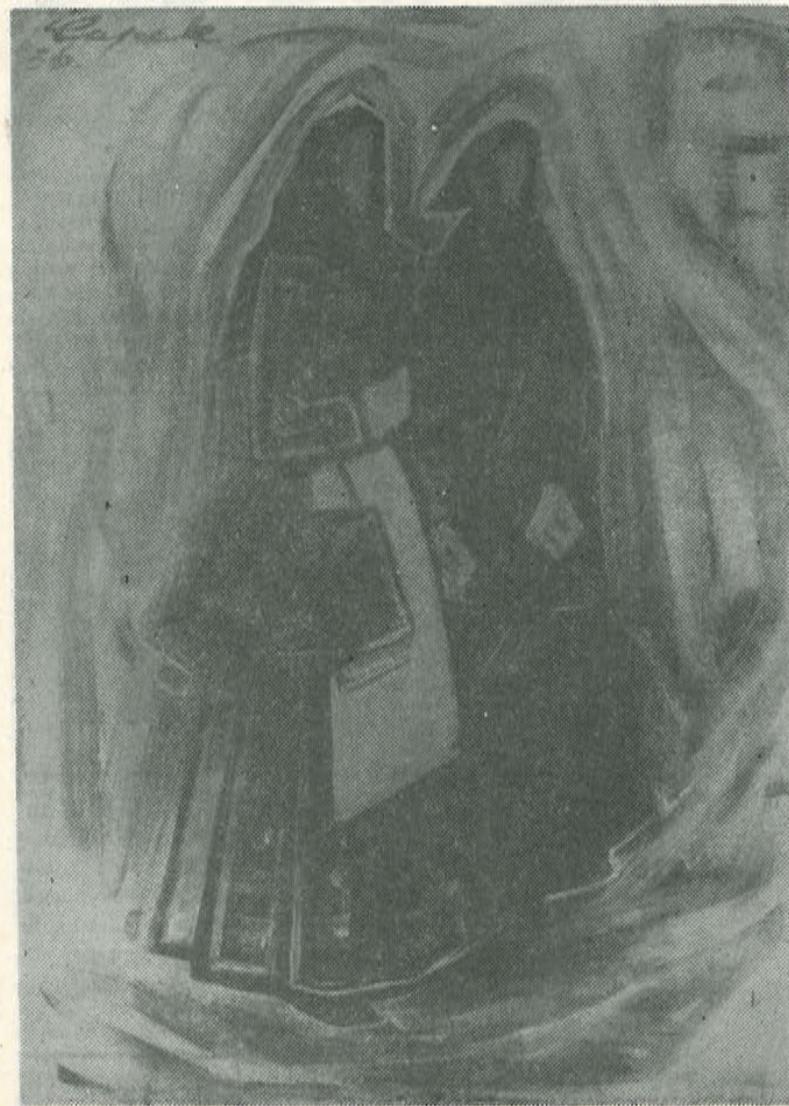
Snímky CAF, AP, TASS, ČTK



Maliř a spisovatel Josef Čapek

SVĚT JOSEFA ČAPKA

Cerné ženy (1936)



JOSEF ČAPEK

„...umělecké dílo je vždy spíš touhou, vzepětím, než úplnou, uzavřenou, konečnou realizací. Právě tam a v tom, kde realizuje své optimum, miří ještě dál, ještě nad sebe výš...“

Nemáme svědka posledních dnů Josefa Čapka. Proběhly po strašné Čapkově pouti nacistickými koncentračními tábory a věznicemi někdy v dubnu 1945 v Bergen-Belsenu. Za to se nám zachovalo — dík opisům spoluvězňů — bolestně mužné svědectví o nezlonosné sile umělceho ducha, „Básně z koncentračního tábora“. Velký modernista v nich nalézá prostou a přímou řeč — chce, aby jim všichni rozuměli a aby tyto verše mohly v těžkých chvílích posilovat.

„Básně z koncentračního tábora“, které vyšly posmrtně v roce 1946, tak představují navýsost důstojný závěr mnohostranného díla, které ve všech svých složkách mělo jediný cíl — utvrzovat humanitu v lidech.

Cesta, kterou se Josef Čapek (nar. 23.3.1887) vydal za uměním, nebyla lehká, ale on neměl ve zvyku si něco ulehčovat. To, že se stane malířem, si musel na rodičově doslová vyvdorovat, později si musel vyvdorovat i manželku, protože její patricijská rodina nechtěla dát ke sňatku souhlas, léta trvalo než prodal první obraz. Jeho výtvarné a literární dílo nerostlo příliš rychle, ale zato odpovídalo představám svého tvůrce s důsledností, která byla Čapkově vlastní.

Nebylo by však správné představovat Josefa Čapka jen jako do sebe a do svého díla zahlobaného člověka. Praha před I. světovou válkou znala bratry Čapky jako veselé dandy, kteří provokovali oblečením i literárně. V literatuře totiž začínají spolu díly („Zářivé hlubiny a jiné prózy“, 1916) plnými slovní hry, lyriky a vtipu. Ještě ve dvacátých letech spolu piší divadelní hry (např. „Ze života hmyzu“, 1921), ale to už se jejich umělecké osobnosti profilují rozdílně — Karel se stává světově uznávaným dramatikem a romanopiscem, Josef významným českým malířem, jehož literární práce ovšem nikdy nejsou pouhým doplňkem tvorby výtvarné.

Ve vlastních literárních dílech Josefa Čapka stále více vystupuje do popředí prvek lyrické meditace („Lelio“, 1917, „Pro delfína“, 1923), snaha po vyjádření nejvnitřnějších záchravých lidské myslí a filozofické zamýšlení „Kulhavého poutníka“ (1936). Jistou výjimku představuje „Stín kapradiny“ (1930), epický příběh dvou pytláků — vrahů, který je až malířskou apoteózou přírody.

Josef Čapek se ovšem především považoval za malíře a plným právem mu patří v dějinách českého výtvarného umění 20. století čestné místo. Rozhodující vliv pro jeho výtvarnou tvorbu před I. světovou válkou měly dvě pařížské cesty. Během nich prošel lekci kubismu a osobitě jej transponoval do své tvorby. Ve dvacátých letech se pak výrazně v jeho tvorbě uplatňují motivy sociální. K nim na přelomu dvacátých a třicátých let přistupuje okouzlení krajinou a světem dětí.

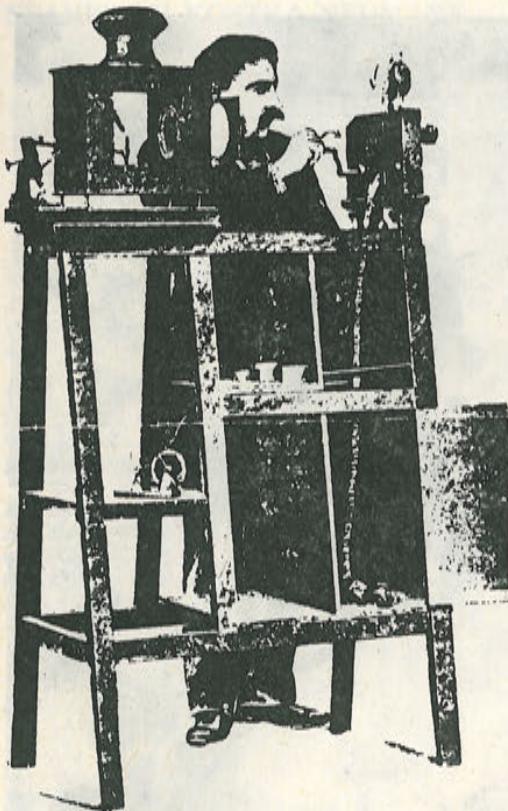
Nebe nad kouzelným světem dětských her se však v třicátých letech začíná zatahovat — a tehdy Josef Čapek obdobně jako jeho bratr Karel cítí, že je jeho povinností varovat. Vrcholem tohoto jeho úsilí se stávají obrazové cykly Oheň a Touha (1938 — 1939), které však bohužel zůstaly nedokončeny.

Když nacistická vojska okupovala Československo, byla Čapkova „provinční“ jasná. Jako malíř, spisovatel a novinář dával všechny své síly do boje proti hnědému moru, který chtěl zaplavit celou Evropu. V den, kdy nacisté přepadnou Polska zahájili nejnichovější válku v dějinách, přišli si k malířskému stojanu i pro člověka, který svými obrazy, ilustracemi, scénickými návrhy, knihami pro děti i pro dospělé vytvářel podivuhodný svět. Svět plný lidskosti, zamýšlení i bojovného odhodlání. Svět, nad nímž se na dlouhých šest let měla záhnout opona, aby pak zazářil o to více.

JIŘÍ RULF
Orbis

Piják (1912)



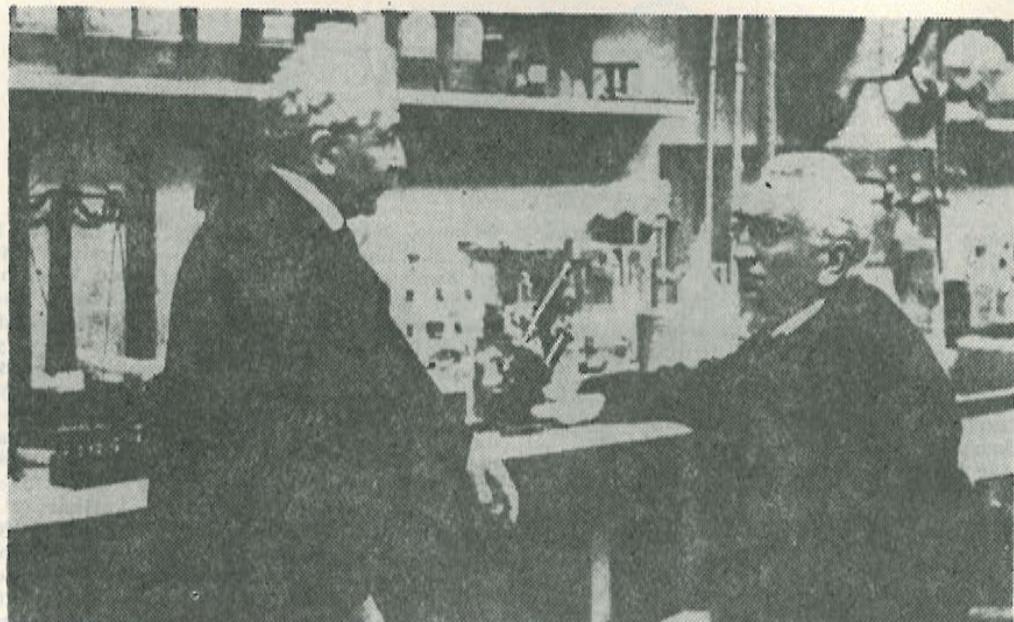


Projekční uspořádání Lumièreova kinematografu. Promítnutý film padá volně do dřevěné skříně, umístěné pod přístrojem. Projekce se dělá objektivem, který slouží už při přijímání. K osvětlení vybral Lumière obloukovou lampu. Kulová nádoba naplněná vodou působila jako spojená čočka.

Víte, kdy byl namalován první obraz na světě? Kdy byla vytesána první socha, zazpívána či zahrána první písň? To jsou jistě bláhové otázky, jež nás však vedou ke zjištění, že film — právě proto, že je to učiněný mladiček mezi ostatními můzami — zná místo i datum svého zrodu zcela přesně. Stalo se tak v Pařížské Grand Café na bulváru Kapucinů památného 28. prosince 1895, kde užaslé veřejnosti byl poprvé na světě představen nový a udивující vynález, nazvaný kinematograf. Rodiče? Dva bodní francouzští podnikatelé — bratři Lumièreovi. O jejich právoplatném otcovství byly sice různé řeči a pochyby, před nimi byla přece již celá řada celkem v úspěšných vynálezců a experimentátorů. (Objektiv s vysokou světlenností, užívaný v lumièreovských kamerech a umožňující sekundovou expozici, byl dílem slovenského matematika a fyzika Jozefa Petzvala — 1807—1891. Red.) Oni je však nejen důmyslně shrnuli, ale nezapomněli přitom ani na předpisy a patenty. A datum 28. prosince je tedy všeobecně přijato za oficiální počátek filmu a bratři Lumièreové uznáni za jeho vynálezce.

Vynálezci „cinematographu“ nešetřili na reklamu své nové produkce, ale důvěra zprvu nebyla valná. To dokazuje jistě i opatrnost kavárníka z Grand Café, který místo dvaceti procent zisku z každého představení dal přednost pevným třiceti frankům za představení, bez ohledu na návštěvnost. O tři týdny později však zcela určitě propadal zádumčivosti; jeho smluvní partneři denně vybírali po dvou tisících franků. Víme-li, že vstupné bylo jeden frank, znamená to, že první krůčky nového, právě zrozeného umění, které ovšem ke skutečnému umění mělo zatím hodně daleko, denně vidělo dva tisíce Pařížanů.

A co jim tedy promítali páni Lumièreové? Především ruch lyonské ulice, který jakýmsi podivným zázrakem oživil před jejich očima. A sotva se stačili vzpamatovat, už tu byla jiná scéna, horlivý dělník bouřil stěnu, která se konečně zřítila — a vše zmizelo v oblácích prachu. A další snímek: vlak přijíždí do nádraží v La Ciotat a lokomotiva se říti přímo proti divákům. Dojem je pro ně tak bezprostřední, že někteří vystávají, aby se



Bratři August a Louis Lumière ve své laboratoři. V roce 1884 se Louisovi Lumièreovi podařilo připravit fotografickou emulzi, na tehdejší dobu velmi citlivou.

Tehdy v prosinci před 90 léty

vyhnuli nehodě a teprve když obraz zmizí, s úsměvem zase usedají. A další, prý první snímek vůbec. Otevřenými vraty továrny Lumièreů v Lyonu vycházejí dělníci a dělnice, pouhý „reportážní“ záZNAM skutečnosti. A zase idylická scéna, pan August Lumière a jeho paní s dcerouškou. Pak ještě „Partie piketu“, „Kovář“, „Koupání v moři“, „Výjezd z přístavu“, „Rozbouřené moře“, hezké pohledy z Côte d'Azur — a Paříž. Diváci poznavají známá místa a nadšeně tleskají, tyto záběry mají zatím největší úspěch. A nakonec veselá scéna „Pokropený kropič“, kterou najdete zaznamenanou ve všech dějinách kinematografie.

Jste snad trochu zklamáni? Nezapomeňte, že pro tehdejší diváky bylo již samotné oživení fotografie nevidanou atrakcí. Tak svůj vynález také zprvu brali i bratři Lumièreovi, které ani ve snu nenapadlo, že s filmovou kamerou v ruce by bylo možné se pokusit o něco jiného než záZNAM obyčejných obrázků ze života, jejichž jedinou předností je — že jsou pohyblivé.

Naštěstí však mezi prvními návštěvníky jejich produkcí byl již někdo, kdo možností jejich vynalezu využil — podivuhodný kouzelník pravěku kinematografie Georges Méliès. Později na to vzpomíná: „Zašel jsem k

Augustu Lumièreovi a navrhl jsem mu, že jeho vynález odkoupím. Dával jsem mu deset, dvacet, padělat tisíc franků. Ochotně bych mu za něj dal celé své jmění, svůj dům, svou rodinu. Ale Lumière nechtěl o tom ani slyšet. Mladý muž — řekl mi — máte štěstí, že můj vynález není na prodej, protože by vás přivedl na mizinu. Možná, že se ještě po nějakou dobu bude hodit jako vědecká zajímavost, ale obchodní hodnotu nemá prázdnu...“

Naštěstí se tehdy Georges Méliès nedal otcem kinematografie odradit. A přestože jeho láska k filmu ho skutečně přivedla na mizinu a do bíd, jak mu předpovídal August Lumière, než dospěl k tomuto tragickému údobí svého života, získala historie filmu v Mélièsově osobě muže, který řečeno slovy polského historika Toeplitze — vdechl nový život, propůjčil nový smysl i význam neškodné „vědecké zajímavosti“ z Grand Café.

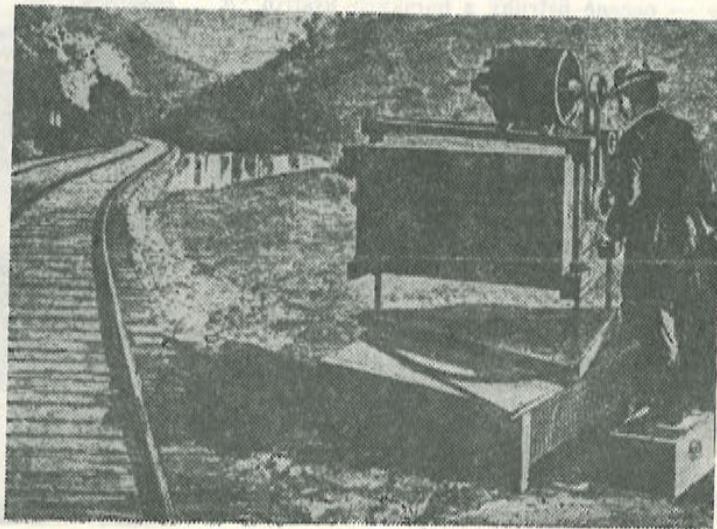
Budť jak budť, to památné představení 28. prosince 1895 se stalo opravdu tím základním kamenem všeho toho podivuhodného a přitažlivého složitého dění, jež dodnes nazýváme filmem.

(Svět v obrazech)

Jeden z lumièreovských kameramanů při natáčení v roce 1897.



Příjezd vlaku — jeden z oblíbených záběrů prve epochy kinematografie, jak byl natáčen v roce 1896.



Staré jarmoky

Dobre nakúpiť, výhodne predať, stretnúť starých známych, dozviedieť sa, čo nového je vo svete, vystúpiť, čo i len na okamih z kolotoča všedných dní a užiť si trochu veselia. To všetko už oddávna ponúkali ľuďom pri výmene tovaru trhy a jarmoky. Boli súčasťou hospodárskeho ale tiež spoločenského života istých obcí a miest. Ba, daktoré z nich významom a dobrým chýrom prekročili hranice svojho regiónu a stali sa známe široko-daleko. Tradície niektorých z nich sú také silné, že pretrvali, hoci už v nových ekonomicko-spoločenských podmienkach a, pravdaže, i v novej podobe, do dnešných dní.

Medzi známe jarmočné mestá na severnom Slovensku patrila aj Trstená. Popri bežných trhoch tu bývalo aj päť takzvaných „vykľadaných“ jarmokov. Prvý sa konal začiatkom februára — na Dorotu. Vtedy sa zima prehupla do druhej polovice a keďže sa svojej vlády nevzdávala, dalo sa na jarmoku kúpiť to, čo sa od začiatku zimy opotrebovalo, obnosilo. Zima bola obdobím, keď domáci výrobcovia mali najviac času, šili kapce, papuče, kožuchy a vedeli, že tento jarmok je dobrou príležitosťou na predaj výrobkov, do ktorých by sa v lete mohli nanosiť mole. A aby náhodou neutrpeli takúto škodu, vďačne „spustili“ z ceny svojho tovaru. Ale nielen tieto predmety osobnej spotreby sa tu predávali. Furmani kupovali posteje, liace, chomutý, gázdovia zasa hrable, kosiká, koše, korytá, ženy hlinený a drevnený riad do domácnosti. Bolo tu všetko, čo stačili zruční remeselníci cez zimné mesiace vystrúhať, ušíť, upliest. Na ďalšom z výročných jarmokov, v apríli na Juraja, jarmočníci už len dokúpili chýbajúce potreby na blížiace sa jarné a letné poľnohospodárske práce. Tradíciu niekdajších jarmokov na Orave, v najsevernejšom kúte Slovenska, ožívili pracovníci štátneho a družstevného obchodu v meste Dolný Kubín. V jeseni tu organizujú populárny oravský a v Trstenej tradičný martinský jarmok.

V posledný novembrový víkend, na Ondreja, býva veľký jarmok i v mestečku Brezno. Kedysi bol centrom jedného z najchudobnejších krajov — Horehronia. Ľudia sa tu živili prácou v lesoch a drsné prirodne podmienky dovoľovali rozvíjať len dobytkárstvo. V mestečku bývali v minulosti chýrne dobytie trhy. Nuž a v nich má pôvod aj známy ondrejský jarmok. Za posledné desaťročia sa mesto zmenilo na nepoznanie, stalo sa dvadsaťtisícovým priemyselným centrom. A tak i jarmok tu dnes píše svoju novodobú éru. Hoci na námestí v Brezne už nevídat čriedy dobytka na predaj, predsa tu nechýbajú drobné poľnohospodárske výrobky, ovocie, špeciality z prvých zakálačiek, ozajstné pochúťky — pečené pstruhy z horských bystrín. A keďže v tomto kraji býva koncom novembra poriadna zima, nuž na zohriatie nezaškodi, pravdaže len s mierou, ani dúšok „hriateho“.

Banská Bystrica, mesto zo slávnej trojice bohatých baníckych centier krajiny (zlatá Kremnica, strieborná Štiavnica, medená Banská Bystrica), mala už v minulosti veľký hospodársky význam a vhodnú polohu. Preto tu prekvital domáci aj zahraničný obchod, trhy a jarmoky tu mali väčší význam ako v iných krajoch. Mesto bolo známe najmä jesenným radvanským jarmokom. Meno dostal podľa dedinky Radvan, ktorá bola predmetom Banskej Bystrice. Tovar prvotriednej kvality si kupujúci odnášali do horských i nižinných dedín celého Slovenska. Jarmok býval v septembri, na Máriu, keď už pominuli najväčšie práce v poli, a trval tri dni. Zišlo sa tu 30—40 tisíc ľudí. Slovenský humorista Zechenter Las komerský s jemnou iróniou prirovnával radvanský jarmok k svetovým trhoviskám v

Klachte, Novogrode, Lipsku. Každoročne tí istí trhovníci zaujímali tie isté miesta. Prvými kupcami bývali ľudia z ďaleka, ktorí na vozoch precestovali aj celú noc, kým sa dostali do Radvane. Domácom patrilo popoludnie a večer, keď boli v hostincoch zábavy. Medzi remeselníkmi patrilo osobitné miesto medovníkárom, ktorých sladké dobroty bývali najčasteším darčekom z jarmoku. Medovníkové srdce sa neraz stávala prvým nesmelým vyznaním lásky. Remeselnici privážali do Radvane aj hrnčiarske výrobky, krásne čipky, súkno i modrotač, košíkárske i drevnené výrobky, klobúky a kožuchy. A bývalo tu zvykom, že trhovci si každý rok vybrali za akýsi symbol jarmoku nejaký lacný predmet, ktorý sa stal módnym. Raz to bola pišťalka, inokedy šatka alebo ozdobné vreteno. V poslednom čase sa trvalým symbolom radvanského jarmoku stala drevnená vareška, ktorou má každý majiteľ — možno namiesto niekdajšieho „jarmočného“ — akési nepísané právo „potľapkať“ mladé ženy a dievky.

Niet už starej radvanskej cesty, bývalá zemepánska dedina rodiny Radvanských sa zmenila na výše deväťtisícovú modernú mestné časť osémdesiatatisicového mesta Banská Bystrica. Ale tradícia jarmoku prežila, zostało mu i jeho pôvodné meno i neopakovateľná atmosféra a výnimočnosť, ktorá ho sprevaďala rokmi. Aj on, ako ostatné výročné trhy, mal predovšetkým hospodársky význam, ale aj spoločenské a kultúrne poslanie. Po dňoch namáhavej letnej práce na poliach stretávali sa na ňom obyvatelia rôznych končín krajiny, vymieňali si tu svoje pracovné i bežné ľudské skúsenosti, dozvedeli sa o krajových i svetových novotách.

Dnes široká obchodná sieť ponúka zákazníkom tovar v moderných špecializovaných predajniach. Kúpschopnosť obyvateľov a pevné ceny štátneho a družstevného obchodu



Hrnčiari z Lubietovej sa do jarmoku patrične vystrojili nielen svojím tovarom, ale aj tradičným odevom

dali ľuďom už dávno zabudnúť na niekdajšie jarmočné jednanie, najnovšie správy z domova i zo sveta sprostredkujú ľuďom tie najpohotovosťe komunikačné prostriedky. A predas... Atmosféra niekdajších jarmokov vie ešte i dnes potešiť aj nás, ľudi moderného veku.

GABRIELA CHMELÍKOVÁ
ORBIS

Jarmočný virvar. Na radvanský jarmok prichádzajú aj dnes desaťtisíce návštěvníkov
Foto: Orbis



Vánoce

Vánoce, jaká piseň jehličí a sněhu.
Jak láska v modrých očích, stříbro velkých hvězd
rozsvépá pod oblohou ztišení a něhu,
a pod nohama křupe trýpny úběl cest.

Vánoce, jaká píseň oken, která září.
I zatemním všechni uslyšíme ji.
V ní zpívá mír a hojnost, radost bílých tváří,
jež pod svíčkami jedle živí naději.

A v noci, když jde luna chorovodem hvězdným
a laně ke krmelcím běží za pašou,
vzpomeň si, vzpomeň, vzpomeň vroucím slibem bezdným
na chudou domovinu, ornou půdu svou.

VLADIMÍR REISEL

December

To nie je zázrak, ale neha nieh,
hoci aj ľudia vrvavia mrcha slovo: meter.
Koľko sme ako deti čakávali prvý sneh!
Konečne zlutoval sa nad nami a na zem zletel.

Rozkričali sa po dedine medzierky
a rozbrehali uzímené psíská,
odrazu šíry bol nás detinský svet neveľký
a jarky na priedomiach — priepladiská.

Tie slová mojich drahých vo mne nezhynú,
ktorými prvé snehy privítali:
Už majú naše drahé polia teplú perinu,
aby nám na rok ešte viacej chleba dali...



Kresba: Areta Fedaková

-SLOVNÍK ŽIVOTA (129)

Ked' sa vedľajšia veta uvádzá vzťažným zámenom, prísluškou alebo spojkou, nemožno ju uvádzať ešte aj spojkou „že”, napr. „že aby, „že ako”, „že čl”, „že čo”, „že keby”, „že kde”, „že kto”, „že prečo” a pod.

SPRÁVNE

Ziadal ma, aby som prišiel
pýtal sa, ako sa mám
Neviem, či nebude pršať

NESPRÄVNE

Ziadal ma, že aby som prišiel
Pýtam sa, že ako sa mám
Neviem, že či nebude pršať

✓ Spojka „že“ je náležitá, keď uvádza vedľajšiu vetu, do ktorej je vložená podradená veta. Pavol si uvedomil, že je ženatý (rozumej „odkedy“, „ako dlho“), jest mu ešte u Chrchútky nechutilo. (Fr. Hečko).

NIEKTORÉ SPRÁVNE PREDLOŽKY A PREDLOŽKOVÉ SPOJENIA.

kvôli (s. 3.p.): kvôli synovi, kvôli zamestnaniu...
napriek (s 3.p.): napriek veľkým stratám, napriek húževnatému odporu, napriek tomu, že sme sa dohovorili...
počas (s 2.p.): počas predstavenia, počas zápasu, počas práce...

POESKY

pracować jak z łaski
chodzić po lasce

SLOVENSKY

**pracovať nedbalo
chodiť po žobrani**

ČESKÝ

**pracovat nedbale
chodit žebrotou**

laskawy	láska	laskavý
laskawca	láska	dobrodinec
laska-		láska
wość		láska
laskotać		dobrota
laskotliwy		šteklit
lasować		šteklivý
lasuch		maškrtí
lasy		maškrník
lata		maškrný
latać		záplata
latany		látať, plátať
latka		plátaný
latwizna		záplatka
latwo		lahká vec
latwość		lahko
latwopalny		lahkosť
latwiewierność		lahko zápalný
latwy		dôverčivosť
lawa		lahký; jednoduchý
iść		lavica, lávka
lawą		hrnút sa ako
lawa oskarżonych		lavina
lawa obrońca		lavica obžalovaných
lawa przysięgłych		obhájci
lawa ministrów		porotci
odczekać		ministerský kabinet
spod lawy		odvolávať sa han-
laweczka		bou obvinenie
lawka		lavička
lawka szkolna		lavica
lawnik		školská lavica
		přísediaci

Treťou najväčšou obcou na Orave je Horná Zubrica. Býva tu ok. 3 tisíc obyvateľov. Obec sa tiahne pozdĺž potoka vyše 10 km. Nemá výrazné centrum. Jednotlivé gazdovstvá sú roztrúsené na tzv. roľach. Dolná časť obce nenápadne prechádza v Dolnú Zubricu. Nejednochobne najväčšou atrakciou Hornej Zubricie, známou nielen turistom, je Oravský etnografický park. Na ploche 6 hektárov zhro-

maždili v ňom pamiatky oravského stavebnictva a materiálnej kultúry. Navštěvnici si tu môžu pozrieť o.i. usadlosť richtárskej rodiny Moniakovcov, typické oravské domy, zvonice, krému, úle, výhňu, pílu, olejáreň a pod. Ďalšou turistickou atrakciou je kemping.

Horná Zubrica je typickou oravskou roľníckou dedinou. Gazdovstvá majú priemerne

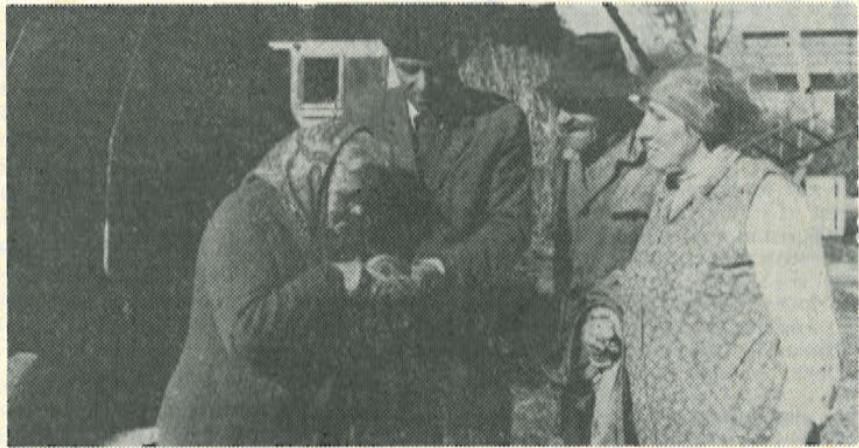
6 — 7 hektárov. Celkovo je to 700 ha ornej pôdy. Najviac sa tu seje ovsa, hoci v posledných rokoch, keď múka bola na listky, začali Zubričania pestovať aj oziminy napr. pšenici. Pôda je málo úrodná, väčšinou 5. a 6. triedy. Horná Zubrica je aj najvyššie položenou dedinou na Orave, leží 789 m nad hladinou mora, teda 100 metrov vyšie ako Jablonka. Týmto argumentom si poslúžil richtár obce Jan Wdówka, keď sa na jar tohto roku v gminnom úrade v Jablonke snažil vybojovať prídeľ poľnohospodárskych strojov pre horozubrických roľníkov. Spomínané fakty totiž spôsobujú, že Horná Zubrica dosahuje nižšiu úrodu a nedokáže držať krok s Chyžným buď Jablonkou v predaji poľnohospodárskych plodov.

O živote obce, jej potrebách a problémoch som sa rozprával s bývalým richtárom Alojzom Bielom a jeho nástupcom Janom Wdóvkom, teda s najpovolanejšími a najviac zastavenými ľuďmi v obci. Obidvaja zdôrazňovali, že dnes najdôležitejšou otázkou pre Hornú Zubricu je výstavba vodovodov. Bude to na dedinské pomery veľká investícia, ktorá bude stáť vyše 30 mil. zl. Čiastočne majú už zabezpečený potrebný materiál. Náklady spojené s výstavbou vodovodu bude hrať štát, ale Hornozubričania nemenia stát bokom a na výstavbe sa budú podieľať svojpomocnými prácmi. Založili aj vodárenský spolok, ktorý aktívne pracuje pri

KLADY A ZÁPORY HORNEJ ZUBRICE

Obchod s potravinami
v Hornej Zubrici
s dvojjazyčným
nápisom

Tento rok obilie určite lepšie sýpalо ako vlni. Na snímke — po mlaťbe u Mšalovcov oceňujú kvalitu vymláteného obilia



ĽUDIA • ROKY • UDALOSTI

JANUÁR — LEDEN

1.I.1919. — V Martine obnovila svoju činnosť Matica slovenská.

1.I.1944. — V silvestrovskú noc vo Varšave na ul. Twardej 22 (dnes ulica KRN), sa pod vedením Bolesława Bieruta konalo prvé zasadanie Krajinskej národnej rady (KRN). Konšpiračné zasadanie KNR predchádzalo vyhlásenie Manifestu demokratických spoločensko-politickej a vojenských organizácií dňa 15. decembra 1943, ktorý ohlasoval utvorenie KNR a formuloval jej základné úlohy.

Pripomeňme si: Dva roky skôr — 5. januára 1942 bola vo Varšave utvorená Poľská robotnícka strana. Z jej iniciatívy v dohode s pokrokovými organizáciami a politickými skupinami došlo k povolaniu KNR, ako podzemného parlamentu, ktorý jednotil všetky demokratické sily v boji o národné a sociálne osloboodenie. Účastníci zakladateľskej schôdze KNR reprezentovali: Poľskú robotnícku stranu, Výbor národnej iniciatívy, ľavicové krídlo Robotnickej strany poľských socialistov, radikálne hnutie Ludovej strany a Sedliackych práporov, Ludovú gardu, Zväz boja mladých, odborové hnutie, ľavicové kruhy pracujúcej inteligencie a vedy, skupiny Zväzu židovských robotníkov.

V priebehu rokovania KNR schválila programovú deklaráciu, výzvu k národu, výzvu k spojeneckým štátom. Programová deklácia hlásala celonárodný boj s hitlerovským

okupantom a povolenie Dočasnej vlády; využitie všetkej pôdy patriacej veľkostárikom a odsunutým Nemcom bez odškodného a odovzdať ju roľníkom a poľnohospodárskym robotníkom; znárodenie veľkého priemyslu, bani, báň a dopravy, ktoré sú základom národného hospodárstva; prinávratenie Poľsku poľských zemí na západe a severu; v oblasti zahraničnej politiky udržanie priateľských vzťahov so všetkými národními spojencami v boji s hitlerizmom a nadviazanie trvalého priateľstva a spolupráce Poľska so Sovietskym zväzom, ako aj pripojenie sa Poľska k zmluve podpisanej medzi ZSSR a Československom v decembri 1943. KNR schválila tiež dočasné stanovy národných výborov. Za predsedu menovala Bolesława Bieruta, za podpredsedu Edwarda Osóbku-Morawského, okrem toho členov: Władysława Kowalského a Michała Rolu-Zymierského. Menovala velenie Ludovej armády s Michalom Rolom-Zymierským na čele.

1.I.1969. — ČSSR sa stala federatívnym štátom dvoch rovnoprávnych socialistických republík: českej a slovenskej.

3.I.1661. — Začali sa dejiny poľskej tlače vydaním prvého poľského časopisu Merkuriusz Polski.

3.I.1795. — Po úpadku Kościuszkowského povstania nasledovala tretia a posledná deľba Poľska, ktoré si medzi seba rozdelili Rusko, Rakúsko a Prusko — likvidujúc týmto poľský štát.

4.I.1896. — V Prahe začala pôsobiť Česká

filharmonia pod taktovkou Antonína Dvořáka.

5.I.1944. — V Jefremove pri Orlie v ZSSR bola utvorená 2. československá paradesantná brigáda. Medzi jej príslušníkmi boli aj Slováci z Oravy a Spiša v Poľsku.

7.I.1901. — Vo Varšave sa narodil Stanisław Dubois, činiteľ poľského robotníckeho hnutia, v mladosti zviazaný so Zväzom pokroku-nezávislej mládeže. Pôsobil vo Zväze nezávislej socialistickej mládeže a v r. 1918 sa zapísal do PSS. Zúčastnil sa III. silezskeho povstania v r. 1921, člen Ústredného výboru OM TUR a predseda Hlavnej rady červeného harcerstva. V r. 1928 poslaneč Sejmu za PSS. Ako organizátor mnohých mietingov a manifestácií bol v r. 1930 zaťknutý spolu s inými predstaviteľmi Centrolewu a odsúdený v tzv. brzeskom procese; do r. 1934 bol väzený. Počas okupácie spolu so skupinou ľavicových činiteľov PSS začal v marci 1940 vydávať konšpiračný časopis Barykada Wolności, čo bol začiatok organizácie Polski socialisti. Zaťknutý gestapom v auguste 1940 a umiestnený vo väzení Pawiak, a neskôr odvezený do koncentračného tábora v Osvienčime, kde bol prvým vedúcim tajnej organizácie (Hitlerovci ho popravili v Osvienčime 21.VIII.1942).

10.I.1821. — V Dolnom Kubíne sa narodil Janko Matúška, slovenský básnik a činiteľ slovenského kultúrneho diania. Do svojej tvorby, lyrických básni a balád čerpal motívy zo slovenských piesní, ale aj

realizácií tohto vodovodu. Ináč Horná Zubrica bola v posledných rokoch na prvom mieste v jabloneckej gmine v hodnote svojepomocných spoločenských prác. Vďaka nim prestavali o.l. 3 školy, adaptovali zdravotné stredisko, vybudovali remízu a roľnícky klub.

Krajan Alojz Biel je predsedom Miestnej skupiny KSSCaS v Hornej Zubrici, ktorá má sedemdesať členov. Donedávna častou tému krajanských diskusií bola otázka prestahovania klubovne. V lete t.r. klubovnu prestahovali, nachádza sa v novom dome kr. A. Biela. Okrem toho v Hornej Zubrici býva obvodný kultúrny inštruktor kr. Eugen Uttrata, teda zdalo by sa, že už nič nemôže brzdíť krajanskú činnosť. Odozvadáme však slovo predsedovi MS, ktoré sme zaznamenali počas porad dopisovateľov v Novej Belej.

— Klubovne naďalej nie sú vybavené — povedal. U nás v Hornej Zubrici sú len stoly, stoličky a knižky. To je málo pre kultúrnu prácu. Ja som odovzdal na UV zoznam potrieb, volačo z toho by bolo treba zrealizovať. Predsa naša MS nie je najhoršia. Organizujeme čo môžeme, napr. stromčeky pre deti, ktoré sa u nás vo dvoch školách učia slovenčinu. My predsedovia vieme, čo máme robiť, ale čakáme aj na pomoc UV. Patrilo by sa, aby častejšie prišli do miestnej skupiny,

porozprávali sa s predsedom, pomohli, poradili a potom aj vybavili. Nechceme veľa, nepotrebuješ milióny, ale len treba haramoniky pre deti, volajaké spoločenské hry a pod. Ved' rozprávaním nič nevyriešime.

K tomuto by som hľadám, dodal iba toľko, že kym je záujem o spoločenskú prácu v našej organizácii, treba urobiť všetko pre splnenie požiadaviek krajanov, čo sa nám akiste vráti v podobe lepšej činnosti MS. Treba teda využiť šancu.

Najväčším problémom bola výstavba 1,5 km dlhého úseku cesty do Zimnej Diery. Treba ju asfaltovať, lebo počas niekoľkoročného užívania sa v nej narobili také veľké diery, že autobus len tažko tadiaľ prejde.

Podobne ako v iných obciach roľníci veľmi pocitujú nedostatok stavebných materiálov. Buduje sa však stále. Totiž materiál možno kúpiť u súkromníkov, samozrejme, za primerane vyššiu cenu. Roľníci nemôžu pochopit, prečo nedostávajú stavebný materiál na pridel. Asi nechybuje, keď súkromníci dovážajú napr. kvádri na miesto do Zubrice z odľahlých miest napr. Osvienčima, Bochne a pod. Je to prinajmenšom čudné, keď nie rozčulujúce.

Polia zubrických roľníkov sú veľmi rozskované, napr. richtár Jan Wdówka má

svojich 15 ha asi v 300 kúskoch, a ako sám vrávi, občas aj zabudne niektorý obsiať, alebo načas zožať. Potrebná je komasačia, hoci na druhej strane ľudia sa jej boja, lebo nikto nevie, aké polia a kde dostane. Gazdujú väčšinou starší roľníci. O nástupcov je ťažko, lebo mladí sa odchádzajú učiť do mesta. A keď sa aj vrátia, tak myslia len na to, aby si vybudovali dom a otvorili vlastnú dieľnu.

Roľníkom sice pomáha roľnícke družstvo (SKR), ale počas naliehavých poľných prác treba dľho čakať, lebo — najmä keď je pekné počasie — všetci si naraz objednávajú služby.

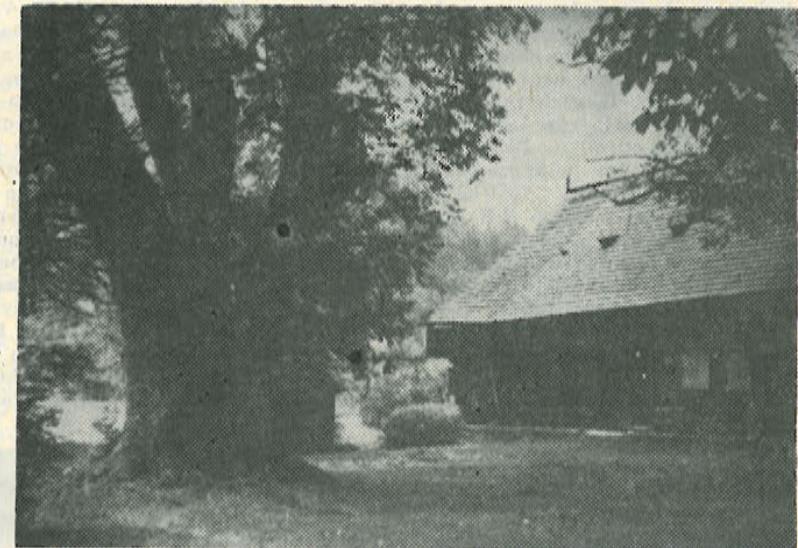
Roľníci majú čoraz viac traktorov a polnohospodárskych strojov, avšak cesty do polí sú zlé. Preto sa ich v Hornej Zubrici snažia každý rok opravovať, v tom vo veľkej mierre opäť svojpomočne.

Mohli by sme spomenúť ešte veľa problémov, s ktorými sa boria obyvatelia Hornej Zubrice. Ich vyriešenie však často závisí od celkovej situácie krajiny. K dobrú Horozubričanov však treba pripisať, že nečakajú so založenými rukami. Práve naopak, sami už urobili veľa a mienia v tom naďalej pokračovat.

Text a foto: DOMINIK SURMA

Krajan Alojz Biel — predseda MS KSSCaS, ale predovšetkým roľník

Pohľad do Orašského etnografického parku. Foto: A.Ch.



iných ľudových povesti. Rozvíjal sa pod ideovým vplyvom národného a revolučného vodec Ludovít Stúra. Svoje prvé dieľa písal po česky (Hrdoš, Pomsta, Klára Zachová, Výhľad z Kožího vrchu), a už v nich sa prejavil ako romantik a oddaný žiak L. Stúra. Po štúrovskej reforme spisovnej slovenčiny patril k prvým, ktorí vystúpili so slovenskými veršami. Jeho najznámejšou prácou je vlastenecká pieseň Nad Tatrou sa blýska... napísaná r. 1844 v období národného útlaku, ktorá znárodnila a neskôr sa stala súčasťou československej štátnej hymny. Matuška vyjadril v nej hlubokú vieru v budúcnosť slovenského národa. Po prvý raz vyšla v tlači r. 1851 bez udania autora v Domovej pokladniči (um. 11.I.1877 v Dolnom Kubine).

10.I.1913. — v Dúbravke (dnes súčasť Bratislav) sa narodil Gustáv Husák, generálny tajomník ÚV KSC, prezident CSSR.

10.I.1946. — v Londýne sa konalo prvé zasadnutie Valného zhromaždenia OSN.

12.—14.I.1945. — Začala sa veľká ofenzíva Sovietskej armády medzi Baltom a Karpatmi. Bola to najväčšia vojnová operácia v doterajšej vojne proti hitlerovskej III. riši. Poslednou mala byť Berlínska operácia a úplné rozdrtenie nepríateľa.

17. januára, v rámci tejto ofenzívy oddiely 1. armády Poľského vojska bojujúce po boku Sovietskej armády oslobodili Varšavu; do konca januára 1945 bolo oslobodené skoro celé územie Poľska.

15.I.1945. — V priestore Jasla sa začala útočná vojenská operácia 38. armády 4. ukrajinského frontu za účasti 5. delostreleckých plukov 1. československého armádneho zboru v ZSSR.

16.I.1826. — V Szostakove pri Wysokom Mazowieckom sa narodil Romuald Traugutt, vodca januárového povstania v roku 1863 (popravený na úboči varšavskej citadely 5. VIII. 1864).

16.I.1921. — V Lubochni sa konal zjazd Sociálnodemokratickej ľavice, ktorý sa stal zakladajúcim zjazdom Komunistickej strany Slovenska.

17.I.1706. — V Bostone sa narodil Benjamin Franklin, významný americký štátnik, jeden z tvorcov nezávislosti Spojených štátov (um. 17.IV.1790 vo Filadelfii).

19.I.1947. — V Poľsku sa konali prvé voľby do zákonodarneho Sejmu po vojne, v ktorom blok demokratických strán (PRS, PSS, US a DS) získal 394 poslaneckých mandátov t.j. 80 percent všetkých hlasov.

20.I.1826. — Vo Varšave umrel Stanisław Staszyc, významný poľský politický činiteľ, spisovateľ, vedec a filozof, organizátor vedeckého života a vedúci činiteľ tábora reformátorov v stanislavovskom období, organizátor odborných škôl v Poľskom kráľovstve (nar. na jeseň, pokrstený 6.XI.1755 v Pile).

21.I.1924. — V Gorkách pri Moskve umrel VLADIMÍR ILJIC LENIN, vodca svetového proletariátu, zakladateľ prvého socialistického štátu na svete — ZSSR, najvýznamnejší teo-

retik marxizmu a tvorca leninizmu, ktorého učenie tvori základ výstavby novej socialistickej spoločnosti (nar. 22.IV.1870 v Simbirsku dnes Uljanovsk).

22.I.1921. — Vo Varšave sa narodil Krzysztof Kamil Baczyński (pseudonym Jan Bugaj), básnik spojený s konšpiračným časopisom Droga a inou podzemnou tlačou. Studioval polonistiku na podzemnej univerzite. V júni 1943 vstúpil do AK, bol členom praporov Zoška, neskôr Parasol. Bojoval vo varšavskom povstani, zahynul štvrtý deň povstania na Divadelnom námestí (Plac Teatralny). V bášnach vyjadril tragédiu svojho pokolenia. Ukazoval vojnu v rade metafór a básnických obrazov, ktoré sú jej plným emocionálnym a intelektuálnym ocenením. Písal básne a tiež erotiku venované manželke Barbare, ktorá tiež zahynula v postani.

24.I.1946. — Bola založená Rada vzájomnej hospodárskej pomoci socialistických štátov — RVHP, ekonomická organizácia pre investíciu a koordináciu spolupráce v oblasti výmeny skúseností, technickej pomoci, dodávok surovín, strojov, zariadení, spoločných investícií a vzájomnej koordinácie v priemyselnej výrobe atď.

25.I.1945. — V Przemysli vznikla 1. československá letecká divízia.

27.I.1756. — V Salzburgu sa narodil Wolfgang Amadeus Mozart, jeden z najväčších hudobných skladateľov, predstaviteľ viedenskej klasiky (um. 5.XII.1791. vo Viedni).

Chvála sosnového lesa

Z zápisoch cestovateľov z dávnych čias sa okrem iného nachádzajú aj zmienky o liečivých vlastnostiach borovice. Jeden z nich sa napríklad vzťahuje k roku 1535, keď k pobrežiu Severnej Ameriky dorazila karavala francúzskeho bádateľa Jeana Cartiera, ktorý sa venoval výskumu Kanady. Domorodci plní odhadlania bránili sa proti nevitaným votrelcom si však všimli, že majú pred sebou nevládnich, chorých ľudí, ktorí sotva stáli na nohách.

Európanov, ktorí sa vydali na ďalekú plavbu k inému kontinentu, stihol v tom čase bežný osud moreplavcov — skorbut, spôsobený silnou avitaminózou. Časť výpravy zahynula v dôsledku tejto choroby už počas plavby v Atlantickom oceáne. Teraz smrť hrozila ostatným. Ti však mali štásie, lebo zakotvili v oblasti, kde ich miestni indiánski obyvatelia vyliečili od tohto neduhu pomocou prípravku pripraveného zo zelených borovicových chvojí.

Ide o to, že sosnové ihličie je bohaté na vitamín C a provitamín A, ktoré sú dôležité pre zdravie človeka. Kvôli zaujímavosti možno uviesť, že ihličie borovíc obsahuje 31-krát viac vitamínu C ako jablká a 5-krát viac ako citróny. Práve preto odvar zo zeleného sosnového ihličia vrátil umierajúcim námorníkom sily.

Zdá sa, že tajomstvo liečenia spoznali aj

Francúzi, pretože po tejto prvej výprave Cartier úspešne zopakoval ešte tri námorné plavby na územie dnešnej Kanady.

Vitamínový nápoj z borovicového ihličia sa v súčasnosti praktizuje ako povinný posilňujúci prostriedok pre ľudí určitých povolania, napríklad takých, ako letec, kozmonaut alebo potápač. Užitočné je požívať ho aj pri jarnej únave. Lenže zber ihličia na tento účel je lepší už v zime. Koncom jari a v lete totiž množstvo askorbinovej kyseliny v ňom prudko klesá a iba v zime dosahuje vrchol, teda staré ihličie je bohatšie na vitamíny ako mladé. Vitamínový nápoj z borovicového ihličia sa pripravuje takto:

Ihličie zrežeme z vetvičiek nožnicami, umyjeme ho a rozdrobíme. Získanú masu rozotrieme drevencou lyžicou v troške vody a hned ju zalejeme ochladenou prevarenou vodou (na jeden diel ihličia — tri diely vody), pretože v styku so vzduchom sa vitamín C rýchlo okysličuje. Pre lepšie vyluhovanie vitamínov treba pridať ešte kávovú lyžičku citrónovej alebo rozriedenej octovej kyseliny. Nápoj necháme stáť v hlinenej alebo porcelálovej nádobe 30 minút a za ten čas ho občas premiešame drevencou lyžicou. Ak ho necháme stáť dlhšie, stane sa horkým. Potom ho precedíme cez niekoľko vrstiev gázy a necháme stáť niekoľko hodín, kým sa na dne objavi usadenina. Tekutinu bez usadeniny

zlejeme do fláše a uložíme na chladnom a tmavom mieste maximálne na tri dni. Hotový vitamínový prípravok sa pije po 50 gramoch trikrát denne, pričom ho dobre zmiešame so sirupom alebo sladkým čajom.

Sosnové ihličie sa používa na liečebné účely aj v iných prípadoch. Extrakt z ihličia po zamiešaní do zubnej pasty upevňuje dásná. Nádchu a zápal horných dýchacích ciest vyliečíme oveľa rýchlejšie, ak inhalujeme ihličie nad horúcou parou. Kúpeľ s odvarom zo sosnového ihličia je výborným prostriedkom na upokojovanie nervovej sústavy.

Suroviny pre farmaceutické účely poskytuje celý strom borovice. Z jej dreva sa získava živica, ktorá sa v medicíne používa pri liečení reumy, podagry, neuralgie a pri prechladnutiach.

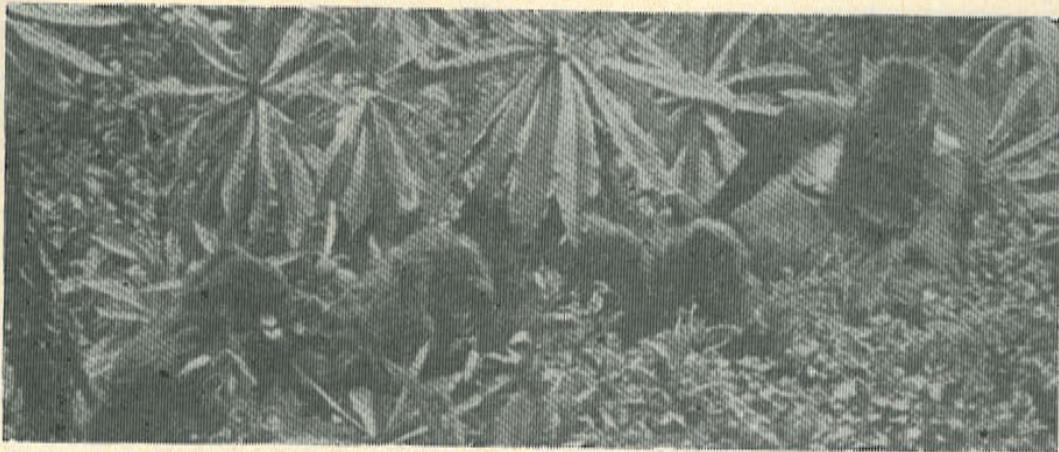
Vo februári a v marci sa v Rusku zbierajú sosnové púčiky odrezané spolu s malicími kúsočkami vetvičky. Odvar z jarných púčikov je dobrým dezinfekčným a močopudným prostriedkom. Stará ľudová medicína odporúča ho piť pri chronickom zápalu prieťa a zastaralej reume. Pripravujeme ho veľmi jednoducho: 10 gramov suchých púčikov zalejeme 200 gramami vrelej vody a necháme stáť dve hodiny. Niekoľko hodín po 15 minút povariť a potom ho ochladíme. Používajú sa ako liek trikrát denne po jednej polievkovej lyžici. Paru pri varení sosnových púčikov možno využiť na inhalovanie pri anginach, zápaloch horných dýchacích ciest a prechladnutiach.

Napokon ešte jeden recept — odvar do kúpeľa: 1 kilogram sosnových mladých výhonkov varíme v 4 litroch vody 10 minút v prikrytej nádobe. Odvar necháme stáť 4 hodiny a potom ho precedíme. Ihličnaté kúpele (teplota 34°C) pomáhajú pri podagre a bolestiach kĺbov. Avšak o počte procedúr a ich periodicitu sa treba poradiť s lekárom.

Nie je nijakou náhodou, že sanatória TBC sa umiesňujú v sosnových lesoch. Už dávno sa totiž zistilo, že na miestach, kde rastú sosny, sa veľmi ľahko dýcha. Ihličie a kôra týchto stromov totiž vylučujú éterické látky — fytoncindy, ktoré v širokom okolí ničia choroboplodné zárodky. (EXPRES 41/85)

Foto: archív





Vychovali ich zvieratá

Dievčatko s menom Baby-Hospital sa stalo štyridsiatym siedmym Mauglim. Je ním od chvíle, keď ho v roku 1978 našli medzi skupinou opíc rolníci, ktorí klčovali les v zapadnutých končinách Sierry-Leone. Keď zvieratá zbadali ľudí, ušli, ale dievčatko sa rolníkom podarilo od čriedy oddeliť a chytit do sieťe.

Pišeme „dievčatko“, no Ľudia, ktorí ho zbadali, o tom ani zdaleka neboli presvedčení. Na prvý pohľad bolo zrejme, že neznámy tvor nie je opica. Ale kto? Mysleli, že je to zlý duch a objavil sa v pravý čas, lebo v dedine začali dochnúť kozy, a to bolo neklamným príznakom nástrah zlého ducha.

Keď zajata v dedine pozorne prezreli, prišli na to, že je to dieťa — pätročné dievčatko. Začali mu klást otázky, no ono len vrčalo, presne ako opica. Stalo zhrbené so skrčenými rukami a nohami. Podali mu pochár, ale nevedelo sa z neho napíť, keď však naliali vodu do misky, vypilo ju bez milhnutia oka.

Všetci sa nájdeného dievčatka báli, držali ho v šope na záhumni priviazané o nohu a kŕmili kašou. Tak prežilo štyri roky, až kým do dediny neprišiel na kontrolu obvodný lekár. Vzal dievčatko so sebou do obvodnej nemocnice (vtedy ho začali volať Baby-Hospital) a ihneď o ňom podal správu do Ríma doktorke Anne Ludovicovej, s ktorou veľa rokov udržiaval písomný kontakt.

Anna Ludovicová sa zaobrá deťmi, ktoré vychovávali zvieratá v rozličných častiach sveta. Pre informovanosť širokej verejnosti ich všetky volajú „Maugli“ podľa literárnej postavy chlapca vymysleného britským spisovateľom Rudyardom Kiplingom, ktorého vychovali vinci, no ostatí ľuďmi. Ľuďmi, ktorí dobre vedel, že má prevahu nad zvieratami. Druhý podobný (ešte menej pravdepodobnejší) je Tarzan, nakoľko ten, vyraštajúc medzi opicami, nielenže sám prišiel na to, že sa treba obliekať, ale naučil sa aj huli.

Do tohto času už doktorka Anna Ludovicová poznala 46 prípadov a aj sa s nimi zapodievala. Prípad Baby-Hospital bol pre ňu už štyridsiatym siedmym. Medzi nimi boli deti, ktoré vychovali vinci, medvede, leopardy a gazely. Najviac z nich bolo takých, o ktoré sa starali opice.

Dievčatko Kamala

Všetci „Maugliovia“, ktorí sa znova vrátili k ľuďom, neboli schopní naučiť sa rozprávať. Dievčatko Kamala, ktoré našli v roku 1920 vo vlečom brlohu v Indii, sa naučilo vyslovíť niekoľko slov, ale zjavne nerozumelo ich významu.

Malo veľmi dlhé, mozočnaté ruky, vpadnuté lica, veľké a ploché uši. Keď niečo ovoňalo, nozdry sa mu rozširovali a zužovali. Takmer všecvi nepociťovalo horúčavu a chlad. Okrem toho mala neobyčajne silnú dolnú čelusť a veľmi ostré zuby. Vysvetlenie je jednoduché: na stavbe tela bolo vidieť, že väčšinu života chodilo po štyroch a zuby, ktorými

sa sústavne hryzle surové mäso, môžu byť len ostré. Kamala prezila s ľuďmi niekoľko rokov a potom zomrela. Vo všetkých prípadoch deti, ktoré sa vrátili medzi ľudí po živote medzi zvieratami, dlho nežili.

Taký istý osud môže postihnúť aj Baby-Hospital. Preto sa Anna Ludovicová popohnala z Ríma do Sierry-Leone. Nie preto, žeby bola netrpezlivá z profesionálneho záujmu, ale preto, aby pomohla Baby-Hospital vyžiť.

Prekonala traumu z prechodu zo sveta zvierat do sveta Ľudu. Je veľmi ľazké, no ak opatrní prejavia čo len trochu záujmu a lásky, možno ju zmierniť. Nikomu, kto sa stretol s deťmi-zvieratami, nie je ich osud ľahostajný. Mnohí tvrdia, že najhumánniešie bolo zaviesť ich späť do lesa medzi zvieratá.

Anna Ludovicová však dokazuje, že to nie je možné. Tie isté opice by už nikdy neprijali Baby-Hospital. Po prvej preto, že teraz už je pre ne priveľká, a po druhé jej správanie už nie je také ako predtým. Dr. Ludovicová predpokladá, že je možné a aj potrebné prebudíť u Baby-Hospital je Ľudské ja a postarať sa o to, aby si privykla na svet Ľudu. Všetky deti-Maugliovia sa budú stratili v lese, alebo ich chytili zvieratá v útoku veku, keď u nich ešte neboli vyvinuté Ľudské spôsoby a návyky. To im aj umožnilo ľahko sa prispôsobiť podmienkam a prijať zvyky zvierat. Podľa názoru lekárky by staršie deti jednoducho v lese neprežili.

Prípad Imijati

Keby neexistoval prípad Imijati, dievčata zo Sumatry...

Aj napriek tomu, že v tlači ju nazývali „Mauglim“ (teda v poradí už štyridsiatym ôsmym), nemožno ju za takú považovať z niekoľkých príčin. Predovšetkým preto, lebo ju neprijali medzi seba nijaké zvieratá. Keď sa Imijati stratila v lese, mala dvanásť rokov. V príbehu Imijati je tak veľa nerozluštených záhad, na ktoré niet odpovede, že nie je celkom jasné, či ide o ňu alebo nie.

Všetko sa začalo 11. februára 1977 v Tlang Ulik Balomi, dedinke v provincii Lampung, v najmocaristejšej oblasti južnej Sumatry. Imijati s pätročnou sestričkou Idamariani a ešte troma deťmi odišla na ryby. Pojedno sa plavila na loďke, no zrazu sa dostala do víru a loďka sa prevrátila. Za nejaký čas sa Idamariani a ďalším dvom deťom podarilo dostať na breh. No Imijati a jeden z chlapcov zmizli. Ubehlo 6 rokov a 4 mesiace...

Nezvyčajný nález

...Traja poľovníci z ostrova Bali trávili dovolenkou v močaristých lesoch južnej Sumatry. Na kraji bažiny si založili tábor. Na druhý deň ráno jeden z nich vyšiel zo stanu a namiesto zmeravel. Pri močari v riedkom blate ležalo stvorenie, ktoré sa podobalo na ľuďa: telo pokryté čiernymi škvŕnami, na nohách polepená tráva, vlasysy níže pása. By-

tosi pomaly zodvihla hlavu a pozrela poľovníkovi do očí. Usilovala sa čosi povedať, ale stratila vedomie.

Na krik vybehli ostatní chlapci a odnesli bytosť do stanu. Keďže neboli v týchto miestach prvýkrát, poznali historiu o stratenej Imijati.

V dedine si matka starostivo prezrela dievča a spoznala v nej stratenú dcéru. Všetko sa zhodovalo. Imijati však matku nepoznala. Bolo to zvláštne, no vysvetliteľné: vďačie dievča sa odučilo rozprávať a vydávalo len akési nezrozumiteľné zvuky.

Prišli aj lekári. Imijati vážila dvadsaťpiat kilogramov a vzhľadom ostala taká, ako bola v dvanásťich rokoch. Počas niekoľkých mesiacov pribrala šesť kilogramov a čosi podrásila. Lekári predpokladajú, že je už v podstate zdravá. No na Ľudskú reč si nespomnula a vyjadriť sa gestami. Na osemnásťročné dievča vyzerá trochu detsky a aj sa správa ako dieťa.

Čo sa s ňou diaľo počas tých dĺhych šest rokov a štyroch mesiacov? To nikto nevie. Keď je nahnevaná jej mimika pripomína opicu. Hrbí sa, ticho vrčí. Imijati sa správa ako duševne zaostala despievajúce dievča.

Rok po tom, čo indonézske noviny pisali o osude Imijati, prišiel na policiu starosta zo vzdialenej dedinky a oznámil, že dievča, ktoré našli, nie je všbec Imijati. Volá sa vrah Masnami, má dvanásť rokov a zmizlo pred dvoma rokmi. Nemohli ju nájsť, no medzi dedičanmi sa hovorilo, že Masnami videli, a nie raz, medzi opicami. Rodičia Imijati odmietli dievča vrátiť, nikto však na tom ani netrval, lebo Masnami bola sirota.

Krátky doplnok:

Nedávno oznámila agentúra Reuter z Dilli:

Asi pred deviatimi rokmi našli v džungli indického štátu Uttarpradéš vo vlečom zrlohu dieťa. Takisto ako u Kiplinga, aj tento Maugli jedol len surové mäso a chodil po štyroch. Ľudia, ktorí ho našli, mu dali Ľudské meno Ramu, naučili ho obliekať sa a jest teplú stravu. Hovoril sa však nenaučil. Nedávno zomrel. Život medzi ľuďmi bol nad jeho sily.

(EXPRES 35/85)



Božena Němcová

BABIČKA

POKRAČOVÁNÍ Z PŘEDCHOZÍHO ČÍSLA

Viktorka ležela od toho dne jako zabitá. Nemluvila, leda jako ve snu nesrozumitelná slova, nežádala si ničeho, nevšímala si nikoho. Kovářka se od ní nehnula a všechno umění svoje vynaložila na to, aby děvčeti pomohla. Ale nic nebylo platno a rodice každým dnem byli smutnější a ženich odcházel každým dnem tesklivější. Kovářka kroutila hlavou a myslila si: „Tohle už není samo sebou; jakpak by to bylo, aby jí žádný z těch prostředků nepomohl, co už kolik jiných pomohlo. Ale ten voják ji udělal; a to je to!“ Takové byly myšlenky její dnem i nocí, a když jednou v noci náhodou vykoukla z okénka u komory a viděla v sadu u stromu stát zahaleného muže, jehož oči k ní obrácené svítily jako žlávě uhly — ona se aspoň na to dušovala —, byla jista, že domnívání její pravdivé.

Měla tedy velkou radost, když jednoho dne Mikš zprávu tu domu přinesl, že dostali myslivci rozkaz k odchodu. „Pro mne si tu mohli zůstat všickni, ten jeden ale že odejde, jsem radši, než kdyby mi někdo stovku vysázel. Toho nám tu byl čert dlužen. Mně se všecko zdá, co u nás je, že Viktorka není, jako bývala, a že jí snad přece jen udělal!“ řekl otec a matka i kovářka mu přisvědčily. Kovářka ale doufala, že se odstraněním té dábelské moci všecko k dobrému obráti.

Vojáci odešli. Tu samou noc bylo Viktorku tak zle, že kovářka pro kněze poslat chtěla; ale k ránu bylo jí líp a vždy líp a líp, až za několik dní sama z lože vstala. Kovářka ovšem sama u sebe příčitala zlepšení tomu, že se dábelské moci zbavila, ale ráda přece slyšela, když lidé povídali: „Ta kovářka, to je metr; kdyby té nebylo, už by Viktorka víc nechodila.“ A když to tak všeude slyšela, uvěřila konečně i sama, že svým uměním dívce zachovala.

Ale nebylo ještě vyhráno. Viktorka sice chodila, šla už i na dvůr, ale každému zdála se cizá být. Posud nemluvila a nikoho si nevšímala a pohled její byl matný. Kovářka ale těšila všecky, to že se poddá, a neuznávala již za potřebné u ní být; sestra Mařenka spala s ní v komoře zase jako dříve.

První noc, když byly děvčata samy, sedla si Mařenka k Viktorce a lichotným hlasem — je to velmi dobrá duše — ptala se jí, proč je tak divná a jestli jí něco schází. Viktorka se na ni podívala a neříkala nic.

„Vidíš, Viktorko, já bych ti ráda něco řekla, ale netroufám si, abys nebyla zlá.“

Viktorka zakroutila hlavou a řekla: „Jen povídej, Mařenko.“

„Večer než vojáci odešli,“ začala Mařenka; ale sotva doslovila, popadla ji Viktorka za ruku, kvapně se tázajíc: „Vojáci odešli? A kam?“

„Pryč, kam — to nevím.“

„Chvála Bohu,“ vzdychla si Viktorka a položila se nazpět do podušek.

„Tak poslouchej, Viktorko, ale jen se na mne nehněvej; já vím, že tys toho černého vojáka vystát nemohla a že mi to budeš za zlé mít, že jsem s ním mluvila.“

„Ty jsi mluvila s ním?“ zase kvapně vystala Viktorka.

„Inu, jakpak jsem mu mohla odpět, když mne tak prosil; ale na něho ani jedenkrát nekoukla, bála jsem se. On často obcházival okolo stavění, já ale vždy utekla, až mne v sadě dostihl. Dával mi jakési koření a prosil, abych ti je uvařila, že ti bude líp; já mu ale řekla, že nic od něho nepřijmu; bála jsem se, aby ti neposlal laskavec. Když jsem nechtěla a nechtěla koření vzít, řekl: „Tedy mi alespoň to udělej a výřid!“ Viktorka, že odcházím, ale nikdy nezapomenu na svůj slib; a také ona nezapomíná, že se shledáme!“ To jsem mu slíbila a teď ti to výřizuji. Ale neboj se nic, však on víc nepřijde a budeš mít pokoj před ním,“ minila Mařenka.

„Dobре, Mařenka, dobре, jsi hodna; zdrávas vyřizovala. Jdi teď spat, jdi!“ řekla jí na to Viktorka a pohladila ji buclaté rámcem. Mařenka urovnala ji pod hlavou podušku, dala dobrou noc a lehla si.

Ráno, když se Mařenka probudila, bylo Viktorkovo lože prázdné. I myslila, že snad šla do světnice ke své obyčejné práci, ale ona nebyla ani ve světnici a ve dvoře ji také nebylo. Rodičům to bylo divné, poslali hněd ke kovářce, jestli snad k ní nešla; ale ani tam jí nebylo. „Kampak se poděla?“ ptal se jeden druhý, prohledajíc každý kout. Také běžel čeleďin k ženichovi. Když nikde nebyla a když i ženich přišel ze sousední vsi a také o ni nevěděl, tu teprv vylezla kovářka s barvou ven, řkouc: „Ja myslím, že utekla za vojákem!“

„To není pravda!“ křičel ženich.

„To se mejlite!“ minili rodiče, „vždyť pak ho nemohla ani vystát; jak by to mohlo být?“

„No, už je to tak a nejinak,“ tvrdila kovářka a vypravovala poněkud, co jí byla Viktorka svěřila. Také Mařenka začala povídат, co byla sestře včera večer vyřizovala, a konečně když se přidal jedno k druhému, vysvítalo vše, že šla Viktorka za vojákiem, nemohouc odolat tajné moci dábelské, která nad ní vládla.

„Ji vinu nedávejme, ona za to nemůže, leda to, že se mi měla dřív svěřit, dokud bych ji byla mohla ještě pomoci. Ale teď je pozdě, on jí udělal, a dokud on bude chtít, musí za ním chodit. A kdybyste nyní nakrásně za ní šli a domu ji přivedli, musí zase za ním,“ tak rozhodla kovářka.

„Já přece jen za ni půjdou, ať je to již jakkoli. Snad si dá říci, ona byla vždy hodná holka,“ minil otec.

„Já jdu s vámi, tátó!“ zvolal Tonik, který vše poslouchal jako vyjeven.

„Ty zůstaneš doma,“ určitě zakázal sedlák. „Když je člověk v hněvu, neradí se s rozemem, snadno mohli bys dostat se do chládku nebo do bílého kabátu. K čemu by to vedlo; tys zkousil dost, ten poslední čas i s námi, nedělej si větší bolesti. Tvou ženou už být nemůže, to vypusť z hlavy. Chceš-li si počkat rok na Mařenku, dám ti ji, je to dobrá hodina. Rád bych tě měl za syna, ale nutit tě nebudu, dělej, jak ti rozum káže.“ Všecko to plakalo, otec ale je těšil. „Neplačte, už je darmo; nepřivedu-li ji nazpátek, musíme ji poručit Pánubohu.“

(6)

Tatík vzal na cestu několik rýnských na útratu, nařídil domácím, co se má stát, a vydal se na cestu. Po cestě ptal se všude, jestli viděli lidé takovou a takovou osobu, popsal deceru, od hlavy do paty, ale nikdo podobné neviděl. V Josefově řeklo se mu, že odešli myslivci do Hradce, v Hradci ale mu řekli, že tam černý voják k jinému oddělení se dostal a že chtěl dokonce i vystoupit. Kam přišel, to nemohl říci ten myslivec; byl to ten samý, co ležel v Mikšovic statku. To ale zjistil, že Viktorku nikdo neviděl. Radili mu množi, aby šel na úřad, ale sedlák nechtěl mit s ouřady nic co dělat. „S úřadem nechci ničeho začít,“ pravil, „nechci, aby jí přivedli šupem co poběhlíci a prstem na ni ukazovali. Tu hanbu jí neudělám. Ať je kdekoli, všude je v rukou božských, bez jeho vůle nepadne jí s hlavy vlas. Má-li se vrátit, vrátí se, nemá-li, Bohu poručino. Roztrubovat po světě ji nedám.“

Na tom rozhodl. Myslivec poprosil, aby Viktorku, když ji viděl anebo o ní čeho se dopátral, věděl dal, že on, otec, ji hledal, a když chtěla domů, aby ji zaopatřil za dobré slovo a za peníze člověka, který by ji domu dovezl. Myslivec mu vše slibil, vždyť užil u něho dobrých časů, a sedlák se vrátil domů, upokojen ve svém svědomí, že vše udělal, seckoli ho jen bylo.

Plakali pro Viktorku všickni, dávali na mše a na modlení, ale když přešlo půl roku, tři čtvrti roku a ještě o ní ani sluchu ani vidu nebylo, vzpomínalo se na ni co na nebožku. Uplynul i rok!

Jednoho dne přinesli ovčáci novinu do vsi, že viděli v panském lese ženskou, která je zrovna tak veliká a takové černé vlasy má jako Viktorka. Hned běžela Mikšovic čeládka do lesa, proběhalo jej kříž na kříž, ale o podobné osobě ani památky.

Byl jsem tenkrát první rok mládencem zde u mého předchůdce, nebožtíka tchána. Slyšeli jsme ovšem také o tom a starý mi řekl, když jsem šel do lesa druhý den, abych se poohlédl, jestli bych neviděl takovou osobu. Vskutku také ještě tentýž den viděl jsem na stráni, zrovna nad Mikšovic polem pode dvěma jedlemi, které se dohromady splétají, sedět prostovlasou ženskou. Já Viktorku dříve znal, ale v té zpustošené, zvlčené postavě ztěžka jsem ji jen poznat mohl. Ale byla to ona! Sat jeji měl pánský krov a musel být pěkný, ale teď byl všecky sedrán. Na postavě její shledal jsem, že je matkou! Tiše jsem se uklidil ze svého stanoviska a pospíšil domů k svému starému. Ten zase šel to zvést na Zernov. Rodiče náramně plakali a raději by ji byli poručili Pánubohu. Než co dělat. Umluvili jsme se, že budeme po ni pást, kam chodi, kde spí, abychom ji ukrotit. Jednoho dne přišla podvečer na Zernov až k otcově živnosti do sadu. Sedla pod

strom, kolena obejmula oběma rukama, bradou se o ně opřela a tak seděla, dívajíc se upřeně na jedno místo. Matka k ni chtěla přistoupit, ale ona se rychle vzchopila, přeskóčila plot a ta tam v lese. Můj starý řekl, aby se ji položilo jídlo a nějaký šat do lesa k jedlím, že si toho snad všimne, a Mikšovic přinesli hned, co za potřebné uznali. Já to sám tam položil. Druhý den jdu se podivat — chybělo tam z jídla chléb jen a ze šatstva sukně, lajbík a košík. Ostatní bylo tam vše, i třetí den ještě. Vzal jsem to pryč, aby to jiný nepovolaný neodnesl. Dlouho jsme nemohli vyzkoumat, kde nocuje, až jsem já vycíhal, že pod třemi jedlemi v jeskyňce; snad tam někdy kámen vylamovali. Vchod je chrastím zarostlý, že by to nepovědomý nenašel, a ještě ho zatarasila chvojem. Vlezl jsem tam jednou. Jeden neb dva lidé mají tam místa, a Viktorka nemá tam nicého než trochu suchého stlaní a mechu. To je lože její. Známi a příbuzní, a dokonce otec její a Mařenka, která už byla Toníkovou nevěstou, číhali na ni leckdes, rádi by s ní přec byli mluvili a ji do stavení přivedli, ale ona se lidem tuze vyhýbala a ve dne bylo jí málokdy vidět. Když zase jednou podvečer ke statku si přišla sednout, tichounce k ní Mařenka přistoupila a svým lichotným hláskem ji prosila: „Pojď, Viktorko, pojď se mnou do komory spát, už dávno jsi se mnou nespala; stýskalo se mi po tobě, a všem. Pojd' se mnou!“ Viktorka se na ni podivila, nechala se vzít za ruku, nechala se vést až do síně; najednou se ale uškubla a pryč. Kolik dní ji potom u statku neviděli.

Jednou v noci stál jsem na čekání, na stráni nad Starým bělidlem. Tu vidím vycházet Viktorku z lesa. Když jde, nese ruce pod prsami přes sebe položené, hlavu kupředu schýlenou, a běží tak lehce, až se člověku zdá, země že se nedotýká. To utíkala také tak z lesa a zrovna k splavu. Já ji vidival již tenkráte začasto u vody sedět, aneb na stráni pod tím velkým dubem, a tudy jsem si toho hned nevšimnul. Ale když jsem dobře přihlídl, vidím, že cosi do vody zahazuje, a slyším ji tak divoce zasmát se, až mi se vlasys zježily. Pes můj začal hronečně výt. Já se tenkrát hrůzou trásl. Viktorka sedla si ale potom na pařez a zpívala; nerozuměl jsem ani slova, ale nota byla k ukolébavce, co zpívají matky dětem:

Spi, děťatko, spi,
zamhuř očka svý,
Pánbůh bude s tebou spáti,
anděličky kolébatí —
spi, děťatko, spi!

Ta nota tak žalostně zaznivala v noci, až jsem sotva úzkostí na místě vydržel. Dvě hodiny seděla a zpívala. A od té doby je každý večer až do noci u splavu a zpívá vždycky tu ukolébavku. Ráno jsem to starému měmu povídal, ale tomu hned napadlo, co asi do vody hodila — a vskutku tak bylo! Když jsem ji zase viděli, byla postava již změněna. Matka se děsila i ostatní, ale co platno. Nevědomost hříchu nečiní! Pomalu se navykla chodit i k našim dveřím, obyčejně když ji hlad dohnal; ale jako nyní dělá, tak i tenkráte; přišla, postavila se jako statue a nic. Ale moja žena — tenkrát byla ještě holčina — hned ji dala něco k jídlu. Vzala to mléčky a utíkala do lesa. Když jdu lesem a potkaje ji chleba jí podáám, vezme ho, ale kdybych s ní chtěl mluvit, uteče a nevezme ničeho. Květiny má zvláště ráda; jestli nenese kytku v ruce, má ji za lajbíkem, ale když vidí dítě nebo někam přijde, rozdá je. Ví-li, co dělá, kdož to může vědět? Rád bych sám věděl, co se v té pobloudilé hlavě její děje, ale kdož by to mohl vysvětlit, a ona — stěžkem kdy!

Když měla Mařenka s Toníkem svatbu, přiběhla Viktorka — bůhví jestli náhodou, nebo o tom slyšela — do statku. Měla v klíně květiny; jak přišla k prahu, rozhodila květiny po dvore. Matka se pustila do pláče, přinesla jí ven koláče a co dobrého měli, ale ona se obrátila a utekla.

Otec se nad tím tuze trápal; měl ji rád. Třetí rok umřel. Já byl právě ve vsi, To-



Kresba: Adolf Kašpar

níkova žena a on s pláčem se mne ptali, jestli jsem neviděl Viktorku. Rádi by ji byli přivedli do statku, a nevěděli jak. Otec prý nemohl skonat a všickni soudili, že ona mu duši drží. Vrátil jsem se do lesa, jestli bych ji kde viděl, a myslil jsem, že ji to řeknu, ať mi již rozumí nebo ne. Seděla pod jedlemi; já okolo ní jakoby nic a jen tak mimochodem, abych ji nesplašil, povídám: „Viktorko, tvůj tatík umírá, mohla bys jit domů.“

Ona nic, jako by neslyšela; myslím si, že je darmo, a jdu jí to do vesnice vyřídit. Ještě mluvím s Mařenkou na prahu, volá čeledin: „Viktorka jde opravdu do sadu!“

„Toníku, vyvolej kmotry a schovejte se, ať ji nesplašíme!“ řekla Mařenka a šla do sadu.

Za chvíli vedla Viktorku mléky do sednice. Ta hrála si s petrkličem a ty krásné, ale matné černé oči ani se s něho nepozdvívily. Mařenka vedla ji jako slepou bábou. V sednici bylo ticho. Z jedné strany lože klečela matka, u nohou jediný syn; starý měl ruce složené přes prsa, oči byly obrácené již do nebe, zápasil se smrtí. Mařenka přivedla Viktorku až k samému loži; umírající obrátil oči po nich a blahé usmání přelito mu přes tvář. Chtěl ruku zdvihnout, ale nemohl. Viktorka snad myslila, že něco chce, položila mu do ruky petrklič. Ještě jednou na ni nemocný se podíval, vzdechl — a byl mrtev. Přinesla mu šťastnou hodinku. Matka se pustila do nářku; a jak Viktorka slyšela tolík hlasu, divě se kolem sebe ohlídal a ze dveří tam.

Nevím, byla-li kdy více uvnitř svého rodinného statku. Za těch patnáct let, co tu již v lese obývá, uslyšel jsem ji jednou mluvit. Nezapomenu na to do smrti. Šel jsem jednou dolů k mostu; po silnici jeli panští pacholci s dřevem, po louce viděl jít Zlatohlávku. To byl písar ze zámku; děvčata přezdely mu tak, protože si jeho německé příjmení pamatovaly nechtěly a že měl velmi krásné vlasy, polodlouhé, zlatové barvy. Byl Němec. Šel po louce, a že bylo teplo, sundal si čepici a řel prostovlas.

Tu najednou, jako by s nebe spadla, vyráží se naří odkudsi Viktorka, vjede mu do vlasů, začne ho trhat a lomevat jím, zrov-

na jako by to mudinek z marcipánu byl. Němec křičel, co hrudla měl, já letím s kopce dolů, ale Viktorka jen sopila, kousla mu do rukou a hlasem plným vztekem křičela: „Teď mám tebe v moci, ty hade, ty d'áble! Já tě roztrhám! Kams dal méhoocha, ty d'áble, d'áble, dej mi ho!“ a tak se rozvztekila, že jen sípala, že jí ani rozumět nebylo. Němec nerozuměl jí, byl jako zmámen. Ale nebyli bychom ani my oba s ní čeho pořidili, kdyby pacholků nebylo. Viděli tu rvačku, přiběhli na luka a teprv jsme chudáka písáre vyrvali jí z rukou. Když jsme ji ale chtěli sevřít, vtrhla se nám vši moc, utíkala k lesu a od lesa házela na nás kameny a zlořečila, až se oblaka otrásaly. Potom jsem ji několik dní neviděl.

Němec dostal z toho nemoc a tak ze Viktorky bál, že raději odtud odešel. Děvčata se mu vysmály, ale co z toho, kdo uteče, vymraje, a i bez něho bude se rodit na polich. Nezastesklo se nám ještě.

Nu tak, babičko, to máte celou tu historii o Viktorce, jak jsem to slyšel od nebožky kovářky dílem, dílem od Mařenky. Co jinak dělo, kdož to ví, ale muselo se zle dít podle všeho, a kdo tu duši na svědomí má, těžko nese!

Babička si utřela uslzenou tvář a pravila s přivítivým usmáním: „Tedy vám pěkně děkuju; zdrávi povídali. To se říci musí, že umí pan kmotr vykládat jako písmař, člověk by ho poslouchal a poslouchal a zapomněl by, že slunce za horami.“ Přitom ukázala babička na stíny, které se v pokoji dělaly, a skládala vřetánko.

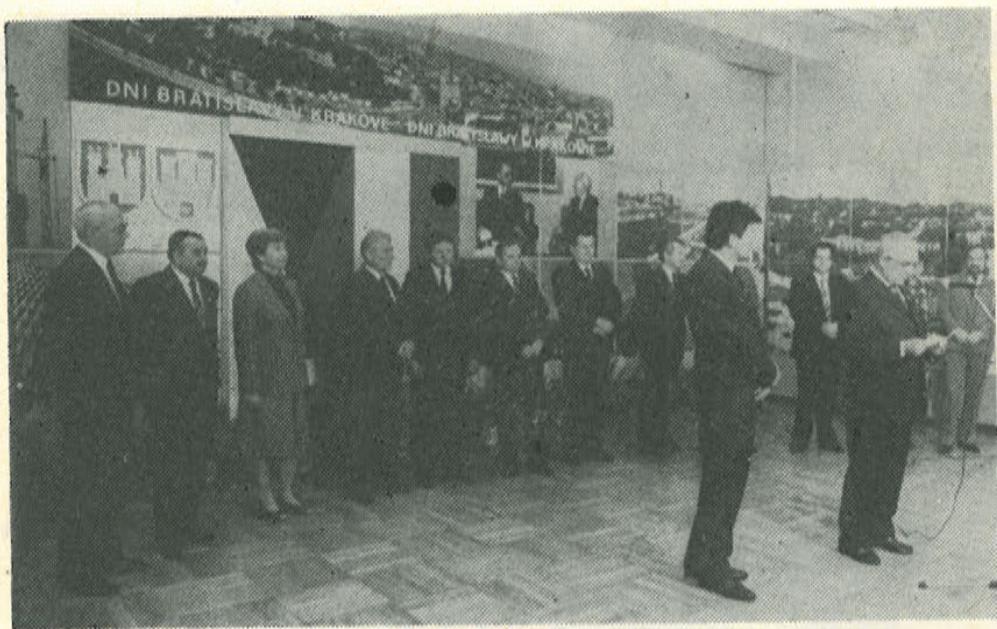
„Malou chvíliku se zdržte, co nasypu drůbeži, abych vás mohla s kopce vyprovodit,“ prosila myslivecová a babička ráda posečkala.

„A já jdu s vámi až k mostu, musím ještě do lesa,“ řekl myslivec, vstávaje do stolu. (...)

Bylo po krmení. Drůbež odebrala se na hrad. Pod kopcem dala paní myslivcové všem dobrou noc, šla s dětmi nazpět, u mostu pan myslivec podal babičce opálenou pravici a řel do lesa.

Babička ale, jdouc okolo splavu, ohlédlá se na omšený pařez a pomyslela na Viktorku vzduchla: „Ubohé děvče!“

POKRAČOVÁNÍ V PŘÍSTÍM ČÍSLE



Oficiálne otvorenie výstavy venovanej Bratislave

Za vyše štyridsať rokov sa skutočnosťou stali najsmelšie plány a túžby celých generácií bojovníkov o spoločenskú spravodlivosť. ČSSR a PDR vďaka vytvoreniu materiálno-technickej základnej, vďaka obrovským investičiam, modernizácii a znovuvýstavbe viačerých priemyselných podnikov a závodov patria k vysoko rozvinutým socialistickým krajinám, aktívnym členom Varšavskej zmluvy. Stále sa upevňuje ekonomická sila, postavenie a autorita našich krajín na medzinárodnom fóre.

Vďaka socialistickej výstavbe sa Bratislava stala moderným veľkomestským organizmom, v ktorom sa snažíme zosúladíť bohatstvo dejín nášho národa s modernou architektúrou a urbanizáciou, tak, aby bola primeraným svedectvom našich čias, našej národnej a kultúrnej vyspelosti. Bratislava vyrásla na druhé najväčšie mesto v ČSSR, dôležité priemyselné centrum. (...)

V záujme obidvoch našich krajín sa v súčasnosti rozvíja medzi nami široká, všeobecná prospešná spolupráca vo všetkých oblastiach politického a spoločenského života, v oblasti ekonomiky, vedy a techniky, ako aj

DNI BRATISLAVY V KRAKOWE

Pred jedenástimi rokmi, pri priležitosti 30. výročia vypuknutia Slovenského národného povstania — došlo k slávnostnému podpisaniu dohody o spolupráci medzi Krakovom a Bratislavou, ktorá zahrňovala v podstate všetky oblasti kultúrneho a spoločenského života. Táto spolupráca obohacovaná stále o nové hodnoty už dávno prekročila rámec spomínamej dohody. Viditeľnými symbolmi tejto spolupráce sú pre obyvateľov obidvoch miest Dni Bratislavky v Krakove a Dni Krakova v Bratislave, ktoré sú atraktívnymi prehliadkami kultúrnych výsledkov. Dni sa konajú každých päť rokov. Okrem toho sa každý rok v obidvoch mestách konajú Kultúrne prehliadky.

rodenia sme postavili v našom meste pamätník primeraný jeho menu.

Nemôžeme zabudnúť, že spoločné snahy za vytvorenie nového spravodlivého spoločenského zriaďenia sa zrodili v čase najťažších dní v dejinách našich národov, ktoré nepodľahl hitlerovskej presile, ale so zbraňou v ruke sa postavili do hrdinského boja za oslobodenie svojich krajín spod fašistickej nadvlády.

Naše piateľstvo a spolupráca sa zvlášť intenzívne rozvíja v období mierovej výstavby socializmu v našich krajinách. Vysoko hodnotíme to, že už vyše štyridsať rokov naše národy žijú v mieri a v mierových podmienkach môžu budovať svoju socialistickú súčasnosť. (...)

kultúry. Potvrzuje to v celku neustály rozvoj piateľských vzťahov medzi Krakovom a Bratislavou. S uspokojením môžeme konštatovať, že výsledky našej spolupráce sú dobré, osozne, a s každým rokom sa prehľbjujú a rozširujú. (...)"

Bratislavských hostí víti soľou a chlebom na námestí v Myšleniciach predstaviteľ mest Krakov na čele s I. tajomníkom Krakovského výboru PZRS Józefom Gajewiczom. Spolu s oficiálnou delegáciou prišli do Krakova aj zástupcovia bratislavského kultúrne-

Záber z vystúpenia SLUK-u počas otváracieho koncertu Dni Bratislavky v Krakove v divadle J. Stowackého



Toho roku v dňoch 20.—25. októbra sa v rámci Dni Bratislavky prišli do Krakova pochváliť svojimi výsledkami Bratislavčania.

Zväzky spájajúce obe mestá majú dlhé a bohaté tradície. Veľmi výstižne hovoril o tom s. Gejza Slapka, člen Predsedníctva ÚV KSS a prvý tajomník MsV KSS v Bratislave, ktorý stál na čele bratislavskej oficiálnej delegácie.

„Viacročné, piateľské vzťahy, — povedal, — ako aj výsledky mnohostrannej spolupráce nám umožňujú pripomenúť tie udalosti z dejin našich národov, počas ktorých sa rodilo a upevňovalo poľsko-československé piateľstvo, kedy sa rodili a upevňovali zväzky, ktoré dodnes spájajú Bratislavu s prekrásnym, historickým a kvitnúcim socialistickým Krakovom.“

Už v dávnej minulosti obidva naše mestá boli známymi vzdelenáčmi strediskami a pokladnicami umenia, boli taktiež mestami významných historických udalostí. V Krakove vznikla v r. 1364 prvá poľská univerzita — Krakovská akadémia, o sto rokov neskôr si Matej Korvin založil v Bratislave prvú univerzitu na území uhorskej monarchie Akademiu Istropolitanu. Pôsobou Krakovskej akademie boli jej profesori, a medzi nimi na poprednom mieste bol Mikuláš Koperník, ktorému pri priležitosti 500. výročia na-



stupcovia Krakova a Bratislavky položili vence pri Hrobe zámluvného vojaka



Józef Gajewicz (zľava) a Gejza Šlapka počas prehliadky výstavy Ivana Vychlopene pod názvom Variácie



Józef Gajewicz a Gejza Šlapka počas rozhovoru s obyvateľmi Krakova

na ÚV KSSČaS — (zľava) Jaroslav Ševčík, František Vospěl a Lubomír

det

ho života o.i. básnik Lubomír Felde, sochár a rektor Vysokej školy výtvarných umení Ján Kulich, maliar, doc. Ivan Vychlop a členovia súboru SLUK.

Slávnostné otvorenie Dňa Bratislavky sa konalo v Divadle Juliuša Slowackého za účasti čs. výstavnca Jiřího Diviša, hostí a zástupecov mesta Krakova. V prvej časti večera vystúpili s prejavmi ss. J. Gajewicz a G. Šlapka. Druhú časť tvoril vlastné koncert — prehliadka viacerých oblasti hudobnej umelcej činnosti z Bratislavky. Ako prvá vystúpila klaviristka Sylvia Cápová-Vizváryová, potom operní speváci Anna Starostová a Ondrej Malachovský a komorný orchester. Veľmi sa páčila dychová hudba Františka Hudečka, ale najväčšiemu záujmu a obdivu sa tešilo vystúpenie súboru SLUK.

Vo výstavnej sieni krakovskej BWA otvorili hneď tri expozície: Socialistickej Bratislavky (fotografie a makety rastúceho mesta), S trvalou výstavou v srdci (fotografické práce otca a syna Čichov z obdobia oslobodenia Bratislavky a súčasnosti). Variácie — to bol názov ďalšej, tentoraz maliarskej expozície Ivana Vychlopene. V iných výstavných sieňach boli exponované ďalšie tri výstavy. Najzaujímavejšia bola venovaná ľudovej tvorbe v Bratislave. Ale aj výstava: Bratislava — mestu vína a filatelistická expozícia sa tešili veľkej popularite.

Na tom sa však ponuky Bratislavčanov neskončili. Po celé štyri dni vystupoval v Krakove a okoli súbor SLUK, dychová hudba Františka Hudečka a komorný orchester. V kine Kultúra sa konala prehliadka slovenských filmov. Autorský večierok mal básnik Lubomír Felde. Konali sa viaceré stretnutia a besedy predstaviteľov kultúrneho života z obidvoch miest.

Je to len suchý výpočet možností, pre ktoré sa mohol rozhodnúť potenciálny záujemca. Krakovčania mali teda možnosť bližšie lepšie načerpať do života Slovákov.

Aktívne sa na Dňoch Bratislavky v Krakove podliehali naši krajania a pracovníci z ústredného výboru Spoločnosti, predovšetkým ako tlmočníci, ale nie len ...

NÁVŠTEVÁ NA ÚV KSSČaS

V rámci Dňa Bratislavky zavítali na Ústredný výbor našej Spoločnosti členovia delegácie z Bratislavky: riaditeľ Mestského domu osvety a kultúry v Bratislave František Vospěl, básnik, spisovateľ a prekladateľ, zaslúži-

ly umelec Lubomír Felde, a divadelný režisér, zaslúžilý umelec Jaroslav Ševčík, ktorého poznajú viaceri naši krajania trebars z Festivalu v Detve a choreografických kurzov. Na pôde ÚV ich uvítal úradujúci člen ÚV kr. František Soltýs. Toto veľmi milé stretnutie sa čoskoro premenilo na srdečnú a úprimnú besedu, počas ktorej nás aktívny oboznámil hostov s krajanou činnosťou, jej úspechmi, ale aj problémami, ktoré vznikajú pri realizácii štatutárnych úloh. Zasa hostia sa delili svojimi postrehmi, o krajanom živote a vyslovili uznanie a obdiv pre našu prácu. Tu je niekoľko úvah ktoror vyslovili hostia:

LUBOMÍR FELDEK o.i. povedal: Chcem vás ubezpečiť, že to vaše pestovanie slovenčiny určite nie je zbytočné. Nič nie je zbytočné čo ľovek robi. Vám sa tu môže podať zachovať také hodnoty, o ktorých my, Slováci, žijúci na Slovensku, možno ani nevieme.

JAROSLAV ŠEVČÍK: Národný umelec Vladimír Mináč kedysi povedal, že tam, kde sa stráca reč, tam prichádza pieseň. Verte mi, že táto myšlienka sa potvrzuje na Detve. Rád som prišiel medzi vás, niektorých poznám z osobných kontaktov, ale som nevedel, ako tu trebas žiťte, s akými problémami sa stretávate. Mal som dojem, že sa tu u vás veľmi čulo kultúrne žije. Máte vynikajúce súbory napr. v Nedeci, Novej Belej a inde, ktoré čerpajú zvyky a piesne zo svojej oblasti. Isteže vy by ste radi viac, robiť výmeny, prichádzat na Slovensko, bolo by to užitočné. Osobne sa môžem zaviazať, že v oblasti rozvíjania folklóru vám pomôžem. Nájdeme si čas a príde medzi vás, aby sme si spolu zaspievali a zaťancovali, obohatili o nové pesničky...

FRANTIŠEK VOSPĚL na záver uistil prítomných krajanov, že všetky návrhy a požiadavky, o ktorých sa hovorilo počas besedy, predloží v Bratislave a bude ich tlmočiť tamojším orgánom. Bude sa zároveň snažiť pomôcť pri zabezpečení — ako zdôraznil — „vašej peknej práce“.

Skončilo sa sympatické stretnutie na ÚV Spoločnosti a o niekoľko dní sa skončili aj Dni Bratislavky v Krakove. Zostali však zážitky a spoznanie nového, pre nás veľmi blízkého mesta a jeho ľudí. Vďaka osobnému spoznaniu sme získali ďalších významných priateľov a spojencov pri realizácii našich národných, krajanských otázok.

Dni Bratislavky v Krakove boli ďalším krokom na ceste zblížovania dvoch spriateľených národov, upevňovania družobných zväzkov medzi ich obyvateľmi a vzájomného spoznávania.

DOMINIK SURMA

Krajanski účastníci besedy s hostmi z Bratislavky

Snímky: W. Klag a D. Surma



WŁADYSŁAW ST. REYMONT

Sedliaci

POKRAČOVANIE ZO STR. 1

A v každom dome, u Šimonov, u Maťkov, u riečtárov, u Klabov, a ktože ich tam všetkých vypočítia a vymenuje, vetrali izby, umývali ich, drhli, posypávali izby, pitvory, ba i sneh pred prahmi čerstvým ihličím; kde-to aj bielili očernené kozuby a všade na pochytro piekli chlieb a vianočné calty, pitvali sledo a zarábali v hlinených nádobách mak na pupáky.

Vedľ prichádzali Vianoce, sviatok božieho narodenia, radostný deň zázraku, keď sa Pán Ježiš zmlíoval nad svetom, blahoslavená prestávka v dlhých, prácou vyplnených dňoch; preto sa i v ľuďoch budila duša zo zimného skrehnutia, striasla zo seba všednosť, povznášala sa a išla s radosťou a s mocnými citmi v ústrety božiemu narodeniu!

Aj u Borynov bol taký istý zhon, krútenie a chystanie.

Starý ešte do dňa odišiel na voze do mesta nakupovať s Petrikom, ktorého si vzal ku koňom na Kubovo miesto.

V dome sa rúče zvŕtali; Juzka tichúčko vyspevovala a vystrihovala z farebných papierov tie podivuhodné vystrihovačky, ktoré sa nalepujú bud' hore na hradu, bud' na rámy obrazov a tie potom vyzerajú, akoby boli pomaľované živými farbami, čo až oči oslepujú. Jagna s rukávmi až po ramená vykásanými miesila v dieži casto a s pomocou matky piekla štriciele také dlhokánske ako petržlenové hriadky v záhrade, a potom chleby o niečo belšie ako obyčajne, z jemnej múky... a obracala sa rúče, lebo cesto už prekysalo a bolo treba robiť bochníky, prítom dozrela na Južinu robotu, občas sa podívala na biaľoš so syrom a s medom, ktorý sa už vyhrieval pod perinou a čakal na sádzanie do pece, alebo behala na druhú stranu k chlebovej peci, v ktorej už blkotal veľký ohň.

Witekovi nakázali, aby dával pozor na oheň a prikladal polená, ale videli ho iba pri riaňajkách, hneď sa kdesi stratil. Nadarmo ho Juzka a Dominikova hľadali po celom dvore, márne naňho vyvolávali, ani sa, papľuh, neohlásil; sedel za kozlom v šírom poli pod krikmi a zakladal osídla na jarabice a husto ich posypával plevami, aby vtákov pomýli a privábil. Bol s ním Lapaj a ten bocian, ktorého sa bol v jeseni chorého ujal a ktorého vyliečil, ochraňoval, choval, naučil ho všeljaké kúsky a tak sa s ním skamarátil, že stačilo naň len zahvizdnúť tak po svojom a vták chodil za ním tak isto ako Lapaj, s ktorým bol Witek vo veľkom priateľstve, lebo spoločne chytali potkany v stajni.

Roch, ktorého Boryna prijal do domu na celé sviatky, sedel už od rána v kostole a tam spolu s Jambrožím zdobil oltáre a steny jedličím, ktorého navozil farárov paholok.

Už ha chýlio k popoludniu, keď Jagna skončila robota s chlebom, uložila bochníky na dosku a ešte ich počapávala a natierať bielkom, aby na ohni príliš nepopukali; vtom Witek strčil hlavu do dverí a zakričal:

— Nesú koledu!

A naozaj! Už od rána roznášal starší organistov syn, Jašek, ten čo bol na školách, spolu s mladším bratom oblátky.

Jagna ich zazrela už pred gánkom, takže nebolo času urobiť ani len člastočný poriadok, keď vošli do izby s pozdravom „pocháválen...“

Bola na seba nahnevaná, že je v izbe taký nepriadiok, nuž si len holé ruky schovala pod zásteru a volala chlapcov, aby si sadli a trochu si oddychli, lebo mali veľké koše... mladší nosil dosť veľké a veru nie prázdne kapsičky.

— Ešte máme pol dediny obisti, a času je málo, — bránili sa chlapci.

— Aspoň sa trochu ohrejte. Jašek, vonku je taký mráz!

— Azda by chutilo trochu horúceho mlieka, hneď ho uvarím, — navrhovala Dominikova. Vyhovárali sa, ale zato si sadli pod oknom na truhlu. Jašek sa tak zadíval na Jagnu, že sa začervenal a chytrou si začala stiahovať rukávy; aj on očervenel ani evikla a začal v koši hľadať oblátky; vytiahol lepší a hrubší baliček, zakrútený do zlatej pásinky... boli v ňom aj farebné oblátky. Jaguša ich vzala cez zásteru a položila ich na tanier pod „pasyjkú“, potom doniesla za dobrý hrniec ľanového semenca a šesť vajec.

— Dávno ste už doma, Jašek?

— Od nedele, budú už tri dni, čo som prišiel.

— Zaiste sa im tam cnie, v tých školách, — poznamenala stará Dominiková.

— Ani nie tak veľmi... vedľ to už nebude dlho trvať, len do jari! ?

— Pani organistová hovorila ešte na momom veselí, že pán Jašek pôjde za knaza...

— Hej, po Veľkej noci pôjdem! — povedal tichšie a sklopil oči.

— Panebože, to len budú mať rodičia radost, to bude radosť, že z vás budú mať knaza... a až boh dá, tak aj v našej farnosti.

— A čo u vás nového? — spýtal sa Jašek, aby prerušil nemilé vypytnanie.

— Nuž čo, chvalabohu, nič zlého. Všetko sa vliečie pomaly, pomaličky a dookola ako na kolovráte, však viete, ako je to u sedliačkov...

— Chcel som prísť, Jaguša, na vaše veselie, ale ma nepustili.

— To vám bola taká zábava, že cez tri dni tancovali! — vykrikla Juzka.

— Kuba vraj v tom čase umrel.

— Veru, umrel, chudák, umrel, z krvi stiekol, ba i bez svätej spovede dokonal. V dedine hovoria, že straší, že videli, ako sa voľačo v noci po cestách potľka, na križných cestách jajká alebo pod križmi postáva a na zmilovanie božie čaká... To musí byť Kubova duša, žiadna iná!

— Co vy nepovie!

— Veru tak, pravdu hovorím. Sama som nič nevidela, nuž na to nebudem prisať, ale môžby, že sa také veci na svete stávajú, že ich Ľudský rozum, trebárs a najväčší, nepochopí, neporozumie im — vedľ je to riadenie božie, nie Ľudské, veru nie, vedľ

čo my chudáci môžeme, to môžeme, a ostatok urobí pánboh.

— Skoda Kubu, sám farár, keď mi rozprával o Jeho smrti, až plakal od žiaľu.

— Vedľ to bol poriadny paholok, že ani ďruhého takého nenájdeš, a pritom tichý, pobožný, pracovitý, cudzieho sa nedotkol a s chudobným bol hotový rozdeliť sa aj o ostatný kaput.

— Tak sa to v Lipciach stále mení, že keďkoľvek sem prídem, ani ich poznat nemôžem. Bol som dneska u Antkov, dieľa im je choré, bieda u nich až kričí, a on sám sa tak zmenil, tak vychudol, že som ho ledva poznal.

Zeny na to nepovedali ani slova, len Jaguša chytrou odvratila tvár a začala klásiť chlieb na lopatu, a stará hodila očami, takže hneď pobadal, že je v tom niečo pre nich neprijemné... chcel to napraviť, rozmyšľal, o čom by mal ešte hovoriť, keď vtom k nemu pristúpila Juzka celá zapálená, čo sa tak hanbila, a začala ho prosiť, aby jej dal niekoľko farebných oblátkov.

— Potrebujem ich na „svety“, boli tu nejaké od lanského roku, ale cez veselie sa všetky poničili.

Pravdaže, Jašek jej ich dal dobrých desať kusov, a to až v piatich farbách.

— Až toľko! Bože môj, vedľ mi to bude dosť aj na „svety“ aj na mesiace a na hviezdy! — kričala Juzka natešená; čosi pošuškala Jagne a zapýrená, zakrývajúca si tvár zásterou, doniesla mu za ne asi šesť vajec.

Boryna sa v tom čase vrátil z mesta a vchádzal do izby; za ním sa tisol Lapaj s bociandom, lebo súčasne s gazdom prišiel aj Witek.

— Zatvárajte, chytrou dvere, lebo nám zahľadne cesto, — kričala stará Dominiková.

— Keď sa ženy berú do pečenia, chlapom načim pohľadat si kvartief inde, bár aj v krémke, aby na nich oslu nezvalili! — smial sa Boryna, ohrevajúc si zdrevenené ruky.

— Cesta hladká ani sklo a sanica výborná, ale mráz je taký, že tažko obsediet na sania! Jaguš, daj Petrikovi aspoň chleba, premrzol do kosti v tom vojenskom kabáte. Tak čo, Jašek, nadľho domov?

— Až do Troch kráľov.

— Otec má v Jaškovi veľkú pomoc, aj pri organe aj v kancelárii! Pravda, starému sa nechce opustiť perinu a ísť na taký mráz.

— Nie preto, ale dneska sa nám oteliла krava, preto ostal doma a dáva pozor.

— V najlepšom čase, bude mlieko na celu zimu.

— Hej, Witek, dal si piť žriebäť?

— Sama som mu niesla, ale ono ani po prste nechcelo piť, len poskakuje a trma sa ku kobyle tak, že som ho musela previesť do väčšej ohrady. Chlapci sa pobrali ďalej, ale Jašek sa ešte v dvore obracal za Jagnou, lebo sa mu zdala krajsia ako v jeseni pred svadobou. (...)

Bolo to naozaj tak; večer už bol pred dvermi, slnko zapadalo za lesy a červené zore sa rozlievali po nebi krvavými prúdmami, takže sa zdalo, že snehy horia, akoby boli posypané žeravým uhlím — ale dedina hlučila a utíchala; nosili ešte vodu z rybníka, rúbali drevo, ktosi sa ponáhal na saniach, až koňom kopytá hrali, behali ešte cez rybník, kde-to zaškripeli vráta, mestami sa ozvali rozličné hlasiny, ale pomaly, súčasne s hasnutím zôr s tým populavým šerom, čo sa sypalo na svet, ruch zamieral, dvory utíchali a cesty pustli. Ďaleké polia sa strácali v súmraku, zimný večer chytrou nastával a bral zem do svojej moci; mráz sa stupňoval a tak pritahoval, že sneh hlasnejšie vržal pod drevákm a na okenné tabuľy sa maľovali pozdné konáriky a kvety.



Kresba: Areta Fedaková

Dedina sa stratila v sivom snehovom súmraku, akoby sa bola rozliala, takže človek nevidel domy, ploty a sady, len svietielka sa ostro mihotali a hustejšie ako obyčajne, pretože sa všade chystali na štedrú večeru.

V každom dome, tak u boháča, ako aj u posledného bedára sa obliekali a čakali v slávnostnej nálade, všade stavali do kúta pri vchode snop zbožia, pokrývali lavice a stoly bieleným plátnom, pod ktoré sa dávalo seno, a výčkávali pri okne na záblesk prvej hviezdy. Dnes sa akosi neukazovali hviezdy hned zvečera, ako to býva, keď mrzne; len čo dohoreli posledné zore, nebo sa začalo zatahovať akýmisi sinými dymami a zahalilo sa temnotou.

Juzka s Witekom poriadne premrzli, lebo sa dlho načakali, kým uvideli prvu hviezdu.

— Tu je, tu je! — zvrieskol zrazu Witek. Nato pozrel von Boryna, pozreli aj druhí a na koniec Roch.

Naozaj bola, nad samým východom akoby sa roztrhli tmaľ opony a z hlbokých granátových hlbin sa rodila hvieza a zdala sa rási pred očami, letela, žiarila, svietila čoraz jasnejšie a bola čoraz bližšie, až si Roch kľakol do snehu a za ním ostatní.

— Laťa, hvieza troch kráľov... betlehemská hvieza, pri žiare ktorej sa narodil Kristus Pán... nech je jeho sväté meno pochválené!

Všetci to poň pobožne opakovali a vpiši sa očami do toho ďalekého svetla, čo bolo svedkom zázraku a viditeľným znakom božieho zamilovania nad svetom.

Srdcia im zabúchali úprimnou vďačnosťou, horlivou vieriou a nádejou; brali do seba to čisté svetlo ako svätý oheň, čo plieni všetko zlé ako prevelebnú sviatosť.

A hvieza rástla, mohutnela, vzášala sa ako ohnivá guľa, belasé pásy šli od nej sfabry špice sväteho kolesa, iskrili na snehu a ako svetlé šípy rozrázali tmu; za ňou ako verné služky vystupovali na nebi iné, mnohé, tvoriace, jednu neprehľadnú húštinu, takže sa nebo pokrylo svietiacou rosou a rozkladalo sa nad zemou ako modrá plachta, vybíjaná striebornými klinčami.

— Je čas večerať, keď slovo telom sa stať! — povedal Roch.

Vošli do domu a hned' aj obsadili vysokú a dlhú lavicu.

Najsamprv si sadol Boryna, potom si sadla Dominiková so synmi — postarala sa o to, aby večeraj spoločne — Roch si sadol naprostred, ďalej Petrik a Witek povedla Juzku; len Jaguša sadala ku stolu nakrátko, lebo musela pamätať na jedlo a kúrenie.

Izbu naplnilo slávnostné ticho.

Boryna sa prežehnal a rozdelil obľátku medzi všetkých. Zjedli ju s úctou, akoby to bolo hostia.

— Kristus sa v túto hodinu narodil, nech sa každý tvor posilni týmto svätým chlebom! — povedal Roch.

A hoci boli hladní, keďže celý deň boli len o suchom chlebe, jedli pomaly a dôstoje.

Najprv bol eviklový kvások s hríbmi a celymi zemiakmi, potom prišli haringy obalené do múky a smažené na konopnom oleji, za tým pšeničné pupáčky s makom a potom išla kapusta s hríbmi, taktiež omástená olejom, a naostatok predložila Jaguša ozajstnú pochúťku — cestenice z pohánkovej múky, nadievanej medom a upraženej na makovom oleji; všetko to zajedali obyčajným chlebom, lebo v ten deň sa nepatrilo jest ani biaľošky ani caltu... boli totiž upečené na mlieku a masle.

Jedli dlho a málokedy prehodil niekto slovko-dve, nuž rozliehal sa len škrabot lyžie o okraje tanierov a mľaskanie... len Boryna viac ráz vstal pomáhať Jaguši a zastúpiť ju, až ho stará vyhrešila.

— Sedzte, nič sa jej nestane, ďaleký je ešte jej čas; po prvý raz odbavujete sviatky vo svojom, nuž nech sa priúčia!

Lapaj ticho skučal, drhol hlavou do nôh, prilizoval sa a dobiedzal, aby mu dali prv; bocian, ktorý mal svoje miesto v pitvore, veľmi často kloval do steny zobákom a robil taký klepot, že sa už kury na hradách ohliásili.

Ešte neskončili večeru, keď niekto zaklopil na okno.

— Nikoho nepúšťať a neobzerať sa, to je zly, vtišne sa sem a ostane tu po celý rok! — vykrikla Dominiková.

— Odložili lyžice a načúvali poľakaní. Klopanie sa opakovalo.

— Kubova duša! — šepla Juzka.

— Netáraj, nejaký nádzny; v tento deň nikto nemá ostat hladný, ani bez pristrešia, — ozval sa Roch a vstal otvoriť dvere.

Bola to Jagustinka, zastala pokorne na prahu a cez slzy, čo sa jej ako hrach sypali po tvári, ticho prosila:

— Dajte mi nejaký kútik a niečo pod zuby... bár aj to, čo psovi vyhodite! Zmilujte sa nad chudierou opustenou... Čakala som, že ma deti zavolajú... čakala som... v dome je mráz... nadarmo som prezívala... nadarmo... Ježišu môj... a teraz ako tá žobráčka... ako... vlastné deti... samu ma nechali a bez omrvinky chleba... horšie ako psa... a tam u nich je veselo, plno ľudí... chodila som okolo domu... do okna som pozerala... nadarmo...

— Sadnite si s nami. Mali ste prísť hned zvečera a nečakať, až sa deti nad vami zmijujú... do truhly, to ochotne vbijú posledné klince, aby sa utvrdili, že sa už po nič nevrátite. — A s veľkou láskovosťou urobil jej Boryna miesto vedľa seba.

Ale Jagustinka nemohla nič pregľnúť, hoci Jaguša nič nelutovala a s úprimným srdcom ju nutila do jedenia; čo po tom, keď nemohla. Sedela ticho, v kópke a do seba uzavretá, takže len podľa toho, že sa jej plecia triasli, bolo vidno, aké muky prežívala.

V izbe nastalo ticho, teplo, srdečná, nábožná a taká slávnostná nálada, akoby medzi nimi ležalo to sväte diēťatko Ježiš.

Veľký a stále udržovaný oheň veselo praskotal v kozube a osvetľoval celú izbu, až sa sklá na obrazoch blyšťali a zamrznuté tabličky v oknach červeneli; a oni sedeli teraz na lavici pred ohňom a zhovárali sa ticho a väzne.

Potom Jaguša navariila kávy; hojne si ju osladili a pomaly popijali (...)

— Witek, zažni lampáš, pôjdeme ku krajam. V túto noc Božieho narodenia aj každé hoviaďko rozumie ľudskej reči, ba vie aj prehovoriť... zato, že sa Pán narodil medzi nimi. Ak ich nikto, kto nemá hriech, oslovi, odpovedia mu ľudskej hlasom, dneska sú rovné ľuďom a cítia ako oni, nuž im musíme dat aj po obľátku.

Vsetci sa pobrali do maštale, Witek so svedom vopred.

Kravy ležali v rade pekne vedľa seba a pomaly prežúvali, ale pod vplyvom svetla a ľudskej hlasov začali postenávať, ľažko sa brať na nohy a obraciať ľažké, ohromné hlavy ku dverám.

— Ty si gazdiná, Jaguš, tebe sa patrí rozdelovať obľátku medzi všetky. Budú sa ti lepšie chovať a nebudú chorieť; lenže zajtra ráno ich nesmieš dojíť, až večer, inač by stratili mlieko.

Jagna polámalá obľátku na päť čiastok a nahnúc sa ku každej krave, urobila im radradom križ medzi rohami a každej strčila po kúsku obľátky do papule na široký, ostrý jazyk.

— A koňom nedáte? — ozvala sa Juzka.

— Nebolo ich za onoho času pri narodení Pána, nuž to nie je možné.

Vracali sa do izby a Roch vravel:

— Každý tvor, každá i tá najbiednejšia trávička, najmenší kamienok, ba i tá ledva viditeľná hviezdica, všetko dneska cíti, všetko vie, že sa narodil Pán.

Preložil RUDOLF ZATKO



Zofia a Anton Bizubovci

NAŠI ZLATÍ JUBILANTI

Z KREMPACH

V septembri t.r. päťdesiat rokov spoločného manželského života oslavili krajania Zofia a Anton Bizubovci z Krempach. Keď vstupovali na spoločnú cestu životom v r. 1935 boli mladými ľuďmi: Zofia, rodená Tomáškovičová mala devätnásť rokov a Anton o štyri roky viac. Ich spoločný život poznačila namáhavá práca na gazdovstve. Prežili rôzne udalosti, vždy však stáli sverne vedľa seba, dobre spolunažívali a delili sa medzi sebou radosťami a strastami, ktoré niesol každodenný život. Vychovali

troch synov, ktorí sa už poženili a majú jedenásť vnukov. Celý doterajší život strávili v rodnej obci — Krempachoch.

Vážení jubilanti Zofia a Anton Bizubovci sú členmi miestnej skupiny KSSCaS od jej založenia. Patria tiež k zanieteným čitateľom nášho krajanského časopisu.

Zlatú svadbu oslavili v kruhu najbližšej rodiny, ktorá im blahoželala a do ďalšieho spoločného života priala mnoho pekných a radosťných dňov a tradičných sto rokov života.

Text a foto: DS

Z NEDECE

Zlaté jubileum oslavili tento rok aj manželia Mária a Štefan Molitorisovci z Nedece.



Mária a Štefan Molitorisovci

Mária sa narodila 12. októbra 1912 v Repiskach v rolnickej rodine, kde prežila svoje detstvo a mladosť. Ako dvadsaťročná sa v roku 1935 vydala za dvadsaťročného Štefana Molitorisa.

Štefan sa narodil 1. augusta 1910 vo Vyšných Lapšoch. Svoje mladé roky prežil spolu s matkou a súrodencami v hájovni. V roku 1937 sa mladí manželia spolu s matkou prestahovali do Nedece, kde začali hospodáriť na neveľkom gazdovstve. Vychovali štyri dcéry. Všetky sa povydávali a žijú mimo rodnej obce Nedece. Manželia Molitorisovci majú dvanásť vnukov a dvoch pravnukov.

Vo svojom spoločnom živote prežili rôzne chvíle, radosti a smútky, úspechy a neúspechy, ale predovšetkým museli tvrdovo pracovať. Krajan Štefan Molitoris popri poľnohospodárstve si musel privyrábať ako kováč, ce-

stár a zámočník. Ešte aj dnes ponúka Nedečanom svoje služby, krajčírske a obuvnícke. Vyzná sa aj v hodinárstve, čomu sa naučil sám. Manželia Molitorisovci sú o roku 1976 na zaslúženom dôchodku.

Dôstojni jubilanti sú členmi Miestnej skupiny KSSCaS v Nedece od jej založenia, ako aj stálymi čitateľmi nášho časopisu Život.

Zlatú svadbu oslavili v kruhu svojich dcér, zaľov, vnukov a pravnukov, ktorí im želali veľa radosti a spokojnosti v ďalšom spoločnom živote.

Text a foto: AMK.

K blahoželaniam sa pripája aj naša redakcia a do ďalších rokov želá jubilantom veľa zdravia a životnej pohody.

HARKABUZ

slávenci boli vyznamenaní medailami za dlhoročné manželské spolužitie. Medzi oslavencami boli i dve krajané rodiny z Harkabuza: Helena a František Bi-

lakovci, ako aj Genovéva a Jozef Moždzeniovci. Naša kapela im pripomienula starodávne poľky a čardáše, ktoré tancovali na svojej svadbe pred 50. rokmi.

Záber z vystúpenia súboru MS KSSCaS Ostrysovania na Sviatku oravského dielu v Harkabuze. Foto: DS



Ostrysovania sú poväčsine roľníkmi z Harkabuza a tento rok museli ľahko pracovať. Rok bol u nás veľmi nepriaznivý pre roľníkov, ktorí museli využívať každu chvíľu, keď nepršalo. Zvlášť veľké usilie si vyžadoval najmä zber sena a potom obilia. Nemali sme čas na ďalšie skúšky a ani sú nám už nestačilo.

Ale dúfam, že teraz sa nám opäť podari nacvičovať, keď nastali dlhé večery. Máme však aj problémy. Chýba nám väčšia výkurená sála. Doteraz sme nacvičovali v škole a hasičskej remíze, ale tá posledná nie je vykurovaná. Klubovňa KSSCaS je zasa malá a nemožno v nej evíciť tanec iba ak nacvičovať samotnú kapelu alebo si niečo prečítat.

Dúfame, že sa to nejak vyrieší, máme náčelnika a riaditeľa GKS (GOK), ktorí nám už veľa pomohli a dúfame, že aj naďalej nám budú pomáhať. Náčelnikovi Gminného úradu mgr. Michalovi Andrzejczukovi a riaditeľovi GKS mgr. R. Klamerusovi srdečne d'akujeme. Skutočne im patrí uznanie.

FRANTIŠEK HARKABUZ

POSLANCI Z NOWOSACZESKÉHO VOJVODSTWA

V Živote č. 9/85 sme uverejnili profily niekoľkých kandidátov na poslancov z Nowosaczeského vojvodstva. Zasa v č. 10 sme publikovali ich výpovede. Vo voľbách do Sejmu PLR boli zvolení 7 poslanci z Nowosaczeského vojvodstva, v tom 3, ktorých sme priblížili našim čitateľom: Anna Kowalczyková — ekonómka v Družstve roľníckych krúžkov v Mszanie Dolnej; Ireneusz Wrzesień — mgr., historik, riaditeľ Lycée výtvarných umení Antona Kenara v Zakopanom, výtvarník; Włodzisław Sawicki — mgr., ekonóm riaditeľ Závodu na výrobu vina a spracovanie ovocia v Novom Targu.

POĎAKOVANIE

Mala som to šťastie, že som sa tento rok dostala na rekreáciu na Slovensku. Som žiačkou 8. triedy základnej školy v Dolnej Zubrici. Som veľmi rada, že som mala možnosť poznat svoju stáru vlast nielen z vyučovania slovenského jazyka.

V tábore v Starjej Bystrici boli okrem nás aj žiaci a žiačky z Maďarskej ľudovej republiky, s ktorí sme sa stretávali a spriatelieli. Cítili sme sa veľmi dobré, bolo nám veselo. Boli sme na štyroch zájazdoch: v Žiline, na Oravskom Zámku a dvakrát v Cadci.

Dakujem Matice slovenskej za pozvanie na rekreáciu a za všetku starostlivosť, ktorú nám venovali počas pobytu na Slovensku.

Dakujem aj kr. Eugenovi Kottovi, predsedovi Miestnej skupiny KSSCaS v Dolnej Zubrici a pani učiteľke Kuťaviakové, ktorá nás učí slovenčinu, že ma vytípovali na rekreáciu. Dakujem aj Ústrednému výboru KSSCaS v Krakove a predsedovi Obvodného výboru Spoločnosti na Orave kr. Alojzovi Špelákovovi.

S krajanským pozdravom

KRISTÍNA ZÁDLOVÁ

GRATULUJEME

Písali sme vlasti o zavŕšení štúdia slovenčiny na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave našou krajanskou poslucháčkou Zofiu Bogačíkovou z Nedece.



Krajanka Zofia Bogačíková na tom neprestala, absolvovala ďalšie štúdium a po úspešnom ukončení rigorózneho pokračovania bola 24. októbra t.r. slávnostne promovaná na doktorku filozofie.

Srdečne gratulujeme krajanke Bogačíkovej a do budúcnosti jej želáme mnoho osobných a pracovných úspechov.

REDAKCIA ŽIVOT

POHĽADNICA Z JUHOSLÁVIE

Veľmi čulú a bohatú kultúrnu činnosť vyvíjajú Slováci v Juhoslavii. Na obohacovanie ich života sa podieľajú aj mnohí tamší básnici a spisovatelia. Jedným z nich je aj Pavol Mučaji, ktorému prednedávnom vyšla knižná zbierka básni. O knihe a živote Pavla Mučajeho sa chce s našimi čitateľmi podeliť krajana Ján Halač.

* * *

Pred nedávnom som dostal od môjho priateľa z Juhoslávie Pavla Mučajeho zberku básni Trvanie básnika. Zberka obsahuje 36 básni, ktoré sú rozdelené do troch časti. Prvá časť obsahuje 11 básni a volá sa Svetlo obkolesujúce celok. V druhej časti — Arsamandi — je 11 básni. Tretia časť zberky Podoby básnika, z ktorej som vybral pre vás báseň Básnik a rieka, obsahuje 13 básní.

BÁSNIK A RIEKA

Rieka je biseň veľká
čo proti sebe tečie
čo svoje bremä tažké
cez dňovneky vleče

Básnik je rieka biela
v nočiach sa v hviezdy mení
Lebo je veľkou láskou
ako vták roztúrený

Rieka je jeho duša
ktorej raz pokoj vzali
Preto mu stelie krésa
Preto ho hrejú skaly

Básnik je svedomím
len hlas ma boľavý
Básnik je tribúnom
len keď volá z poľany.

PAVOL MUČAJI sa narodil 11. októbra 1929 v Petrovci — Juhoslavie. Vyštudoval český a slovenský jazyk a literatúru na Filozofickej fakulte Belgradskej univerzity. Je profesorom na Vzdelenacom stredisku Jána Kolára v Petrovci. Vydal už niekoľko básnických zbierok: Bojujúce srdce (1952), Slnčné pristrešie (1966), Moja Itaka (1975). Piše aj prózu a rozprávky pre deti. Doteraz vydal tieto detské knihy: Zvieratka, zrniečka, vtáci a de-

ti (1956), Pavúčik hrdina (1958), Svieť slniečko veselo (1961); Na vrbovej pišťalke (1970), Máme bystrého chlapca (1971), Mušky z gumipušky (1973), Červená šalka (1977), Môj malý svet (1979).

P. Mučaji je nositeľom republikovej ceny NEVEN (1977), Vukovej ceny (1980) a Októbrovej ceny obce Báčsky Petrovec (1983).

Odozvadávam jeho priateľský krajanský pozdrav všetkým čitateľom a spolupracovníkom ŽIVOTA.

JÁN HALAČ

NEDOŽITÁ STOROČNICA



Bola najstaršou krajankou na Spiši a snáď i na Orave. K stovke jej chýbalo len rovné polodruha mesiaca. Ešte v lete, keď sme sa spolu zhovárali, tešila sa na svoj veľký jubileum, ku ktorému mala tak blízko. Neuprosná smrť jej však nedovolila dočkať sa tejto významnej chvíle a vytrhla ju spomedzi nás. 2. novembra 1985 krajanka Viktorínia Skvareková z Novej Belej dokončila svoju pozemskú pút.

Viktória Skvareková, rodená Soltýsová narodila sa 17. decembra 1895 vo Vysných Lapsoch v chudobnej roľníckej rodine. Mala dvoch mladších súrodencov: brata Antona, ktorý už nežije, a sestru Teklu, ktorá sa práve dožívá 95 rokov.

Osud sa s mladou Viktoríu nemaznal. Od malička musela tažko drieť na rodičovskom gazdovstve, aby im vystačilo čo i len na skromnú obživu. Vyšnolapské kamenisté roličky však neboli príliš štedré. Preto bolo náčim pootočiť sa lepším zárobkom. Práve sa naskytla príležitosť. Ich susedia, ako vtedy mnoho chudobných rodín, rozhodli sa odísť za prácou do Ameriky. A tak spolu s nimi sa Soltýsovci rozhodli poslat do ďalekej cudziny svoju najstaršiu dcéru, vtedy sotva 13-ročnú Viktoriu.

Bála sa, plakala, ale nakoniec odišla. Veď ostatne, čože mala robiť. Utešovala ju len myšlienka, že si zarobi, pomôže svojim a čoskoro sa vráti domov. Za ocenám však čakala tvrdá skutočnosť, ktorá vobec nebola taká slubná, ako všetci očakávali. Dostala sice prácu, ale slabo platnenú, veď napokon bola len dieťatom. Sen o skorom návrate domov sa rozplynul. A tak uplyvali mesiace a roky...

Medzitým sa Viktorini rodičia prestáhvali do Novej Belej, kde si kúpili neveľké gazdovstvo. Koncom po siedmich rokoch odriekania a mozoľnatej práce si Viktoria povedala dosť, a vrátila sa k rodičom do Novej Belej. Malá vtedy dvadsať rokov. Zanedbalo sa vydala za krajanu Valenta Skvareka z Novej Belej. Osamostatnili sa a začali spolu hostodiť na vlastnom gazdovstve.

Po čase príšli deti a s nimi starost o ich výchovu. Viktoria sa musela dobre obrátať, aby stihla oradiť päť utešených ratolesť a pomôcť i na poli. Zcelená v práci, stihla všetko. Spokojná, s dôverou hľadala do budúcnosti. Zdalo sa, že nič nemôže zakaliť pokojné dni v rodine Skvarekovcov.

Osud však chcel inač. Prišli choroby. Najprv ochorelo jedno dieťa, a keď sa mu nedostalo rýchlej lekárskej pomoci, ktorá v tomto západom kúte bola vtedy priam nemysliteľná, čoskoro umrel. Potom začali chorľavieť ďalšie deti. Medzitým vypukla prvá svetová vojna a krajan Valent Skvarek musel narukovať. Pre Viktoriu nastali ťažké časy. Sama, s malými detmi a gazdovstvom na hlave, drela od svitu do mrku. Od úst si odtfhalala, len aby detom nič nechýbalo. Nič nepomohlo, jedno za druhým všetky pomreli.

Po štyroch rokoch, keď sa vojna skončila, Valent Skvarek sa šťastne vrátil domov, kde ho čakala utrápená Viktoria sama. Záčinali odznova, skoro od začiatku. Tragédia ich nezlepnila. V roku 1920 sa im narodila dcéra Helena, o dva roky Katarina, potom Angela a Filoména. Rástli zdravo, aj gazdovstvo sa rozvíjalo. Ba, vyzeralo na to, že sa nepriazeň osudu konečne od nich odvrátila. A hoci ich neskôr čakala ešte nejedna ťažká chvíľa, v tom najmä tragickej rok druhéj svetovej vojny, šťastne ju prežili všetci. Dcérky sa povydávali a osamostatnili, a oni sa tešili vnučkmi, ktorých z roka na rok pribúdalo.

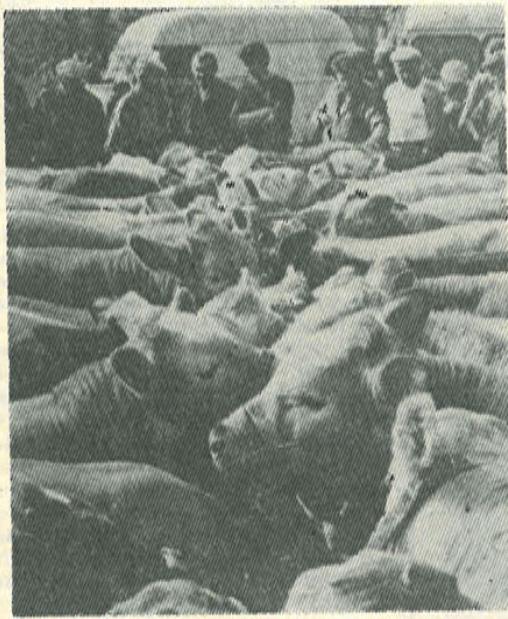
V roku 1957 zomrel Viktorin manžel. Ona zostala pri dcére Katarine Dluhej. Hoci mala už vyše sedemdesiat, pomáhala na gazdovstve a ešte aj trochu šila. Bola totiž znamenitou krajčírkou a v mladších rokoch si šitím hodne privyrábala. Chodili za ňou zákazníčky — dievčatá a ženy nielen z Novej Belej, ale aj z ďalšieho okolia.

Cítila sa stále potrebňa. Opatrovala vnukov a neskôr i pravnukov, nepoznala, čo je to odých. Stále mala čo robiť a bez práce by asi nedokázala ani žiť. Zdravie jej slúžilo. Ešte pred deväťdesiatkou, hoci už nepracovala, si zavše zašla za obec pozrieť sa na polia. A hoci v posledných rokoch značne oslabila, bola nadálej veľmi čulá. Vlani, už skoro 99-ročná, zašla ešte o vlastných silach do nedalekého kostola. Do konca svojich dní si zachovala jasné myšľ.

Pripomíname životnú cestu Viktorie Skvarekovej, cestu plnú útrap, ale i radostí, aké život nesie so sebou. Cestu ženy a matky, telesne drobnej, ale veľkého ducha, ktorá celý svoj dlhý život obetovala práci a rodine.

JÁN SPERNOGA

Jablko v znaku



Malochovatelia dobytka, z ktorých mnohi v poslednom čase skrachovali.

Normandia je úrodný kraj na severozápade Francúzska s rozlohou 17 853 kilometrov štvorcových a asi 1,5 miliónmi obyvateľov. Typické pre tento kraj je pestovanie zeleniny a ovocia (Normandia má v znaku jablko), ako aj chov dobytka. Východne od Seiny sa faží železná ruda a granit. Najviac rozvinutý je lodiarsky, strojársky, petrochemický, chemický a textilný priemysel, hlavne v mestách Caen, La Havre a Rouen.

Letné ráno v Normandii. Z lúk stúpa raná hmla. Hrejivé lúče slnka vyostrujú obrysy krajiny, ktorej charakter určuje sýta zelen pastvin, strakaté stáda dobytka, jablonové plantáže a roľnícke dvory s predzáhradkami obkolesenými živými plotmi.

Nachádzame sa na Route du Cidre. Táto cesta má názov podľa známeho jablenného vína vyrábaného v tejto oblasti. Mnohé roľnícke usadlosti tam stojia už stáročia a dokonale splynuli s krajinou, podobne ako ich obyvatelia. Takmer pod každým domom je pivnica, v ktorej zreje a skladuje sa jablenné víno. Počas zberu jablk z pivnice cítí prenikavý zápach, ktorý vzniká pri kvasení muštu. K obrazu Normandie, podobne ako jablko, patri aj krava. Jej mlieku a po stáročia dedenému spôsobu prípravy syrov vďačia za svoje dobré meno známe syry, ako Camembert.

ne o $1,5-3^{\circ}\text{C}$ a pri $12-15^{\circ}\text{C}$ sa vráti k norme až po 8-10 dňoch. Zmeny v organizme následkom poklesu teploty (zniženie obsahu glykogénu v tkanive, výkyvy morfológického zloženia krvi), spôsobujú značné oslabenie odolnosti mladého organizmu, ako aj podporujú rozvoj infekčných chorôb — konštatovali dva vedci inž. Mariusz Perens a dr. inž. Maria Rudaová z Poľnohospodárskej akadémie v Krakove.

ber, ktorý je normanského pôvodu, alebo Livarot. Livarot patrí k 20 francúzskym druhom syra označeným visačkou najvyššej kvality „Appellation d'origine“.

Reklamné turistické prospekty na prvých stránkach uvereňujú spokojných normanských roľníkov. Je to len klamivá pozlátká a nevystihuje veľké hospodárske problémy tejto vrstvy obyvateľstva. Mnohé roľnícke rodiny napriek úrodnej pôde, výnosným ovocným plantážam s zdravým stádam dobytka zápasia s existenčnými problémami. A ni vysoký stupeň mechanizácie poľnohospodárstva nedokázal roľníkom pomôcť dosiahnuť produkciu, ktorá by plne pokryla ich výdavky. Kapitalistické trhové mechanizmy, ekonomicke uprednostňujúce veľké hospodárske združenia, a najmä protiroľnícke prisne predpisy EHS spôsobili, že maloproducenti za svoje produkty dostávajú len zlomok spotrebiteľských cien. Vznikla paradoxná situácia: na jednej strane pre mnohých Francúzov sú zelenina a ovocie finančne len ľahko dostupné, kým na druhej strane sa ničia veľké množstvá tohto rýchlo sa kaziaceho tovaru.

Podľa francúzskych štatistik v uplynulých rokoch desaťisice malochovateľov dobytka skrachovali. Opustené roľnícke usadlosti sa však v Normandii nenachádzajú. Sú vyhľadávanými prázdninovými sídlami finančne dobre situovaných obyvateľov miest a cestincov. Tento vývoj je na úkor roľníkov, ale na druhej strane diaľ podnet k opäťovnému rozmarachu turistického ruchu. O Normandii sa píše ako o raji dovolenkárov. Osady a mestá s kedysi známymi názvami, ako Trouville, Deauville, Honfleur, Yport alebo Dieppe sa snažia budovaním atraktívnych turistických zariadení prilákať čo najviac návštevníkov.

Mesto Dieppe je z turistického hľadiska v posledných rokoch ešte atraktívnejšie ako predtým — taká je mienka komunistického starosta mesta Irene Bourgoisa. Má tým na mysli hlavne historické centrum. Historické budovy zreštaurovali, zriadili zónu pre chodcov, prvú v Normandii. Nové domy sa podarilo harmonicky včleniť do architektúry starého mesta. V mnohých pasážach sa nachádzajú obchody ponúkajúce turistom široký výber suvenírov a špecialít. Komunisticki otecovia mesta pri realizácii asanačného plánu prisne bojujú proti stavebným a pozemkovým špekulatynom. Modernizáciu a reštauráciu sa podarilo uskutočniť za relativne výhodných podmienok pre daňových poplatníkov. Dokonca aj výška nájomného v centre ostala v dostupných hraniciach. Patriline Leroy, mladý právnik, nás po prechádzke úzkymi uličkami centra pozval na pohárik do svojho bytu v starom meste. Za dve izby, kuchyňu a kúpeľňu platí mesačne 1200 frankov, čo predstavuje 20 percent jeho príjmu.

Komunisticki zástupcovia v mestskej rade napriek odporu „patrónov“ — ako nazývajú starosta Bourgois dieppských podnikateľov — robia úspešnú komunálnu politiku. Vďaka rozumnému zaobchádzaniu s daňami a darmi vybudovali športovú halu, kúpalisko a kultúrne stredisko. Podarilo sa im udržať aj nízke vstupné do týchto objektov.

Za veľmi dôležité pre budúenosť mesta považuje starosta odborné vzdelanie absolventov základných škôl. Žiaci, ktorí sa napriek snahe mestskej rady nepodarí dostať

miesto učenia, by mali mať aspoň čiastočné odborné vzdelanie. Majú potom väčšiu šancu na získanie miesta.

Mestská rada pre podnikateľov prostredníctvom daňových úľav vytvára výhodné podmienky pre investície v Dieppe. Napriek tomu sa doteraz podarilo vytvoriť len málo nových pracovných príležitostí. Na druhej strane však zabránilo zatvoreniu továrne na vysokozdvížné vozíky. Tento podnik je vlastníctvom mesta. Kedysi patril istému americkejmu koncernu, ktorý chcel továreň zlikvidovať, keďže jej 500 zamestnancov (zväčša organizovaných v pokrokovej odborovej organizácii CGT) sa energicky postavilo proti represívnym metódam vedenia. Vedenie podniku okrem toho tvrdilo, že vysoké mzdy robotníkov znemožňujú jeho ďalšiu prevádzku. Súčasnosť však vyvrátila ich tvrdenia: továreň pracuje so ziskom aj naďalej a na výše vyučí 50 učňov.



Mestská rada v Dieppe vytvára výhodné podmienky pre investície, aby si čo najviac jej obyvateľov našlo prácu.

Dieppe má asi 30 000 obyvateľov a napriek rezvinutému priemyslu si zachovalo charakter prímorského kúpeľného strediska v romantickom okolí. Tamojší ľudia sú hrdí na svojich predkov — Vikingov — a na svoju história. Normandia bola v minulosti častým objektom sváru medzi francúzskym a anglickým kráľovským dvorom. Počas druhej svetovej vojny sa v nej vylodili západní spojenec a vytvorili tak druhý front proti nacistickému Nemecku.

Iný charakter má Le Havre, ležiaci o niečo južnejšie. Po Marseille je druhým najväčším prístavom krajiny. Má asi 220 000 obyvateľov a rezvinutý priemysel. Zhon moderného veľkomaesta, potlačil v ňom typický normandský kolorit. Nad mestom sa vypínajú zvyšky tzv. Atlantického valu, ktorý vybudovali nacisti na ochranu pred inváziou spojencov. Počas vojny vyše polovicu mesta zničili.

„V ruinách zničených domov a murov neostalo z mesta nič, iba nebo a more.“ vyjadril sa francúzsky básnik Armand Salomon. Nebo a more ostali, ale mesto vystavali znova s veľkými peknými bulvármami. Jeden z nich dokonca nesie názov rovnako ľahko skúšaného mesta — Leningradu.

(EXPRESS 41/85)



ZELENÁ KRONIKA

AKÁ TEPLOTA V CHLIEVE

Ak budú prasiatka po narodení udržiavané v teplote $+18-20^{\circ}\text{C}$, teplota ich pokožky pokles-

nízka, ako aj vysoká teplota nie je pre ošpané ľahostajná. Zvýšenie teploty v chlieve na $+27-30^{\circ}\text{C}$ má záporný vplyv na životné procesy. U zvierat možno pozorovať známkové prehriatia organizmu. Okrem iného pozorujeme: zmenšenie chuti do jedla, zmenšenie tráviacich procesov, slabé využívanie výživných substancií, zmenšené vylučovanie sliny, žalúdočných a črevných štiav, pokles úrovne tepelnej a plynovej premeny, nepriaznivé zmeny v morfologickom a biochemickom zložení krvi, zrýchlený dych a zvýšený počet stahov srdca v jednotlivom časovom. Vysoká teplota má tiež záporný vplyv na plemenné funkcie prasníce. Spôsobuje zabrzdenie rúje alebo jej oslabenie, ako aj zmenšenie množstva narodených prasiat pre častejšie vystupovanie resorbície plodov v počiatočnom období tehotenstva.



ODCHODY

Každý rok k nám z rôznych strán sveta prichádzajú správy, že sa ten alebo onen športovec rozhodol vziať aktívnej športovej činnosti. Odchádzajú z rôznych príčin: niektorým sa zunovala tvrdá mnohoročná tréningová „drina“ a neusporiadany spôsob života, iných znechutnila porážka, ďalších vyradili väčšie zranenia a ostatných jednoducho stúpajúci vek. Odchádzajú ľudia, ktorých sme ešte včera obdivovali na športových arénach, a teraz začnú pomaly upadať do zabudnutia.

Každá rozlúčka je tažká a smutná. O to ťažšia, keď sa týka veľkých a slávnych športovcov. Mnohí sa pred hou bránia a snažia sa čo najdlhšie odkladať rozhodnutie o zanechaní športovej činnosti. Stupňujú tréningy, ale často bezvýsledne. Výkonnosť klesá. Niektorým sa však dosť dlho darí udržať si miesto v súťažnej špičke. Stačí spomenúť trebars guliarku Helenu Fibingerovú alebo bežkyňu Jarmilu Kratochvílovú, ktoré aj po tridsiatke stále patria k najlepším. Alebo príklad holandského pro-

fesionálneho cyklistu Joppa Zótemelka, ktorý nedávno vo svojich 37 rokoch vybojoval titul majstra sveta.

Aj tento rok odišlo niekoľko známych športovcov. Jedným z nich je päťbojár JANUSZ PEĆIAK. Najprv hrával futbal a od r. 1968 štartoval v modernom päťboji, v ktorom dosiahol nebývalé úspechy. Bol viacnásobný majstrom olympijských hier, Európy a sveta, no a, samozrejme, aj Poľska. So športom sa však nelúčil, keďže hodlal presiedlať na trénerský stolec. Skončil Akademiu telesnej výchovy a súčasne absolvoval trénerskú stáž v päťbojárskom stredisku v USA. Ako povedal, chcel by vychovať päťbojárov ako bol sám.

So športom sa rozlúčil aj znamenitý päťstiar varšavskej Gwardie GRZEGORZ SKRZECZ, viacnásobný majster Poľska a Európy, držiteľ olympijských medailí a medailí zo svetových šampionátov. Odchádza nútene, pre zranenie, ktoré mu znemožňuje ďalšiu športovú kariéru. Aj on chce zostať trénerom.

O odchode 36-ročného rakúskeho automobilového jazdcu formuly 1 NIKIHO LAUDU sme v posledných rokoch počuli viackrát. Ale posledné vyhlásenie, že sa po skončení tohto ročného sezóny vzdá aktívnej činnosti, je asi definitívne. Pripomeňme, že Lauda štartoval vo formule 1 skoro 10 rokov a za toto obdobie vybojoval 3 tituly majstra sveta (1975, 77, 84) a 25 víťazstiev na pretekoch Grand Prix. Pred niekoľkými rokmi tažko havaroval na pretekoch a popáli sa. Nevez-

dal sa však, premohol strach, začal opäť pretekáť a svoje úsilie korunoval vlnou tretím titulom majstra sveta.

Vari najväčší rozruch spôsobila správa o „odchode do penzie“ najslávnejšieho džudistu posledných čias na svete JUSUHINU JAMAŠITU z Japonska. Jamashita patrí totiž k tým velikánom, čo už teraz malí priam zistenú zlatú medailu na budúcich Olympijských hrách v Soule. Má iba 28 rokov a za seba neuveriteľnú sériu 203 zápasov bez porážky. Na majstrovstvách sveta '83 v Moskve potreboval k víťazstvu nad 5 supermi a k získa- niu zlatej medaily dohromady len 6 minút a na OH '84 v Los Angeles porazil v boji o olympijské zlato 4 súperov za 349 sekúnd. Tento veľikán džuda sa taktiež rozhodol zostať trénerom.

Nakoniec ešte jedna rozlúčka — päťstiaršieho kráľa LARRYHO LISTONA. Vládol na profesionálnom ringu vyše 7 rokov. Za toto obdobie vyhral za radom 48 zápasov a zarobil 99 mil dolárov. Až v septembri t.r. podľahol na boku o 9 rokov mladšiemu Michaelovi Spinkovi, olympijskému majstrovovi z Montrealu. Poznamenajme, že je to brat majstra sveta Leona Spinka, ktorý v 1978 zavínil titul samého Muhammada Aliho.

Odchádzajú veľkí športovci. Na ich miesto prídu mladí, ktorí akíste zatienia svojich predchodcov. Je to zákonitosť, ktorá platí nie len v športe.

JÁN KACVINSKÝ

HVIEZDY SVETOVEJ ESTRÁDY

ANNE VESKIOVÁ



Túto mladú estónsku speváčku netreba vari širšie predstavovať. Stačí uviesť, že štyri roky za seba získala v ankete estónskeho rozhlasu titul najobjektívnejšej speváčky a v celom Sovietskom zväze patria k čelným postavám mládežníckej hudby. Ide o speváčku, ktorá na vlaňajšom medzinárodom festivale v Sopote získala cenu Jantárového slávka.

Začínala v malom mestečku Rapla vystúpeniami so školským súborom Omega na rodinných oslavách. Potom pôsobila v študentskom zbere tallinského polytechnického inštitútu a debutovala v televízii ako profesionálna speváčka. Veľký význam v jej speváckej dráhe mala spolupráca so súborom Vitamin, s ktorým naspevala rad populárnych piesní a súbor s novou sólistkou dosiahol v rekordnom čase nebývalý úspech. Začas vystupovala v sprevodnom zbere Tynisa Mägiho, s ktorým nahrala väčšinu skladieb pre svoju prvú dlhohrajúcu platňu. Od vlaňajška učinkuje s vlastnou skupinou Nemo, ktorá inštrumentálne a vokálne dáva Anne Veskielové možnosť rozšíriť svoj repertoár.

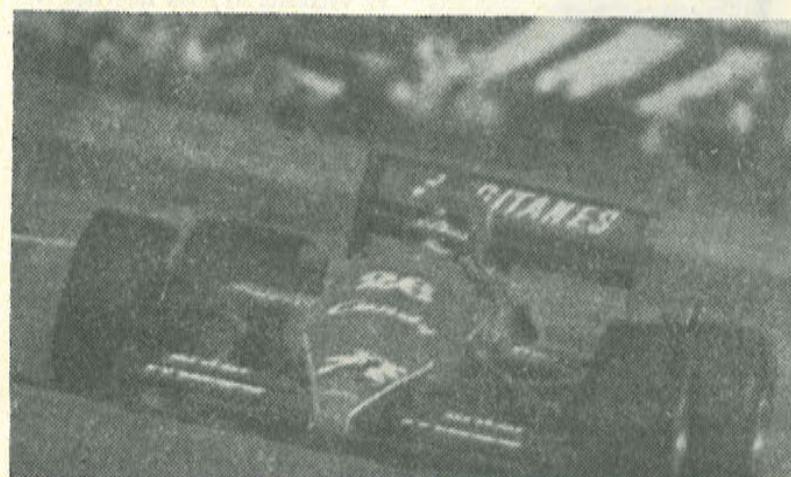
V čom spočíva úspech Veskielovej? Predovšetkým dokázala zjednotiť obsah piesní s dobrým vkušom pre široké poslucháčske vnúmanie, vynechala zo svojho prejavu teatrálnosť a banalitu. Predstavila zato svojský, nový zjav — zádumčivosť, tajomnosť, koketériu i naivitu, radosť zo života a

súčasne hlboký lyrizmus. Jej hlas je veľmi spontánny, čistý a trochu drsný, miestami zafarbený falsetovým zachriplnutím. Dokáže zvládnúť rozličné štýly, a to nie len technicky. Oblubila si najmä lyrické piesne.

Veľký úspech dosiahla vo filme Smežné nápevy, v ktorom za-

spievala prvú z radu svojich lyrických piesní nazvanú Ešte — neskorši známy šláger. Vlna na krútila dalsí televízny muzikál Zlato jesene, ktorý si získal tiež veľkú obľubu. Veľa nahrávka. Zanedlho jej vyjde milióna platiňa a nový album, nahraný so skupinou Nemo.

Už vyše rok trvá diskusia o organizovaní automobilových pretekov formuly 1 v socialistických krajinách. Ako prvé — už v roku 1986 — usporiadateľom takýchto pretekov sa malo stať Maďarsko, ktoré už v auguste t.r. začalo stavbu pretekárskej dráhy nedaleko Budapešti. O pretekoch formuly 1 sa myslí aj v Československu. Pri Brne má vzniknúť nová pretekárska dráha, ktorú (podľa projektu) zahŕaniční odborníci uznali za najkrajsiu na svete. Má byť hotová z roku 1990. Hoci sa už začalo o tom rokovat, ešte nevedno, či preteky formuly 1 uvidí skôr Budapešť alebo Brno.



DIVOTVORNÝ LOVEC

V hlbokej doline býval starý lovec, ktorý sa živil iba divinou. Neďaleko domca mal jazero, po ktorom sa vozieval na pláte, a čo kde zočil, všetko ulovil. Priletel mu raz na to jazero kŕdel kačiek. Po jednej ich streľat, to by nebolo nič, chcel ich mať všetky odrazu. Čo si nevymyslel! Vedľa kačiek hľadala, ten sa cez ňu celý prevlečie a z druhej strany ho zachytí druhá. A keď sa i cez tú prevlečie, zachytí ho tretia, a tak viašia a mocujú sa na ňom. Ušúral on teda dĺhočiný mastný motúz, zatiahol s plátkou do šašiny, pustil motúz na vodu a striehol. Kačky prišli, rozkačkali sa a lapali hláčiky. Tu nádabili na mastný motúz. Prvá ho hned zhltla, a keď sa cez ňu prevliekol, zhltla ho i druhá, potom ho zachytila tretia a štvrtá, a že bol dlhý, navliekli sa naň všetky. A lovec mal motúz druhým koncom uväznaný pevne okolo pásu.

V tom postrčil plátku napriek vode a zaťapkal rukami. Kačky sa splašili a vyleteli do vysoka. A že ich bolo veľa, uvládli aj loveca a unášali ho preč. Kto vie, aká by mu bola hodina, keby kačky neleteli ponad jeho domec. Z domca vynechal komín, nakože ho milý lovec chytí a spustí sa dolu komínom rovno do kuchyne. A veru milým kačkam hned krky vykrútil, oškubal ich, vypíval upíekol — a pojedol všetky odrazu, lebo boli veľmi chutné.

Ej, ale by som ja tu doma ešte aj vynhalo, pomyslel si, keď už bolo po všetkom. Radieť sa teda taký sýty pustil svetom na skusy.

Ide si on horami-dolami večer-pri peknom mesačiku. Vidi tam jedného, čo do mesiaca mieril.

„Čože toľko mieriš do toho mesiaca?“ spýtuje sa ho.

„Cože by som mieril?“ odpovedá ten. „Ci vidíš v mesiaci tú skalu? Tam má sova hniezdo. A nechce šelma vystrčiť hlavu, čo by som do nej streliť.“

„Daj ty sove pokoj, nech si aspoň mladé vysedi. A radšej pod so mnou sveta skúsiť.“

Prehovoril ho a šli spolu dvaja.

Idú, idú, vidia tam jedného, čo upieral oči na lúku pod horou a tá lúka bola vzdialenosť aspoň na desať miľ.

„Co tak hľadíš? Vedľa očí vyočíš?“ opýtuju sa ho.

„Cože by som hľadal?“ odpovedá. „Striehnením na pečienku. Tamto na tú lúku sa chodia pásiť jelene. Len čo prvý z hory vykročí, uvidím ho, jedným skokom som tam a uchytím si pečienku.“

„Nestriechni na mädománu, ale pod s nami sveta skúsiť!“

Prehovorili ho, šiel aj on.

Idú, idú, stretnú jedného majerníka a ten bol celý reťazami ovčasany.

„Kdeže ideš s tými reťazami?“ spýtuju sa ho.

„Cože by som miel? Nemám pri majeri nijakú horu, nuž si chcem aspoň jeden háj omotať reťazami a preniesť bližšie, aby mi na holci nemuseli chodiť daleko po drevo.“

Pomohli mu preniesť ten háj a on ich hľadil mliekom a maslom. Potom prehovorili aj jeho, aby si šiel s nimi.

Idú, idú, vidia starca, ako sedí na skale. Jednu nosnú dierku si prstom zapchala a druhou neprestajne fúka.

„Co tak fúkaš?“ opýtuju sa ho.

„Co fúkam? Nevidite tamto na vršku vetyterný mlyn? Na ten fúkam, aby miči, keby som odkryl aj druhú dierku na nose, nuž by ho roztrieskal.“

„Nezabávaj sa tý s mylnými, ale pod s nami, možno tam dačo aj roztrieskaš!“

Pristal aj ten a šiel s nimi.

Kedľa už boli vovedne všetci piati, vyhlásili sa za svetských kumštárov a pochodili všetky krajinu. Co všetko navystrájali, to by ani na senný voz nepobral. Naposledy zašli veľmi daleko do tureckej krajinu a tam pred najväčším pánom stvárali svoje kúsky. Baša ich za to pozval na obed. Pri obede sa bašovej žene zachcelo tokajčiny, čo by len jazyk omočil. Lebo naši piati vychvalovali to víno, že to na ňom tak vyrástli a od neho zmúdrili k všetkým kumštom sveta.

„Co len trocha tokajčiny,“ povie divotvorový lovec, „tej moji ľudia donesú, ešte kým my tu pri stole posedíme a pobesedujeme.“

„Ej, to by som teda rád vidieť, kto by tak chytrou obchol Tokajský vrch! krútil hlavou baša. A lovec na to, že to veru môže byť hned.“

„No, ak ešte k tomuto obedu vystanovíte sklenicu vína z Tokaja, dám vám zlata, kolko unesiete. Ale ak nie, pôjde vám všetkým o ľudlo!“ riekoval baša a od toho už nemohli odstúpiť.

Pravdaže, jeleniar urobil iba skok a už bol kdesi v Tokaji. Ale naspiat akosi neprichodil a bašova už chcela vstať od stola.

„Pozri za ním, kde toľko mešká,“ volá lovec na mesačníka.

Ten pozrie a vidí, že milý jeleniar zaspal až tam na Podhore v poli pod hruškou. Schytal mesačníka svoju kušu a odstrelil tomu spiacemu hrušku nad hlavou. Hruška mu spadla na nos a prebudila ho. Milý jeleniar prikvítol jediným skokom a položil na stôl sklenicu samotoku. Baša i bašová sa napili tokajčiny. A vari im aj udrelo trocha z ruky do hlavy, lebo do skladu vypravili s našimi chlapmi len komorníka, aby si nabrali toho zlata, kolko unesú.

Ale komorník akosi dlho neprichodil naspiat. Baša poslal za ním vojaka, kde toľko mesiáč.

„Mil, baša môj,“ pride voják s chýrom, „ved je tam zle! keď komorník vstúpil do saládu, ti zamkli za ním dvere, a potom ten rotatár omotal reťazami celý sklad a so všetkým odnesol na loď. Tam ti už po mori plávajú!“

Skočil baša na nohy, skočili s ním i jeho vojaci. Sadli na rýchlejšiu loď a doháňali našich kumštárov. Len-len že ich už nedohohnali.

„Kdeže si, starký?“ rečie divotvorný lovec tomu fúkavému. „Nože sa preukáž aj ty, či si darmo kašu nedúchal!“

Starký si sadol hore na loď, jednou nosoucou dierkou fúkol na ich vlastnú loď, druhou nozdrou pustil vietor na loď bašovu. Hned sa lode rozstúpili na desať miľ jedna od druhej.

Mohlo tam bašu aj rozhodiť od hnevú!

Naši kamaráti sa šťastivo dostali do svojej krajinu. Podeliili sa so zlatom na rovnako a žijú až podnes, ak ešte majú z čoho.

(Slovenské rozprávky,
Mladé letá 1985)

NAŠA FOTOHÁDANKA



Naša snímka predstavuje známeho amerického filmového a televízneho herca. Hral v desiatkach filmov ako: Vtáčnik z Alcatrazu, Gangster a úradník, Džingis Chan, Lovci skalpov, Zlatoto McKenny, Kozorožec I, Útek na Áteňu atď. Najviac ho preslávil televízny seriál Kojak, ktorý vysielala aj naša televízia. Napíšte nám jeho meno a pošlite do redakcie. Cakajú na vás knižné odmeny.

* * *

V Živote č. 329/85 sme uviedli snímku Elžbiety Czyżewskiej. Knihy vyžrebovali: Bohuslava Šperláková a Dana Slanická z Jablonky, Sylvia Golonková z Jurgová, Robert Páčiga z Kacvínna, Anna Krišáková z Vyšných Lapšov a Gražyna Člupeková z Rabky.

VESELO SO ŽIVOTOM

— Otecko, keď pôjdeš naku-

povať, nezabudni na med!

— Med? Načo?

— Sluboval si mi predsa, že

mi tú pätku osladíš!

Hovorí jedno vajíčko druhému. — Čítalo som strašidelnú poviedku, volala sa Praženica!

Petrikov starý otec chcel za každú cenu vysvetliť, čo je to zázrak.

— Kedľa spadneš zo strechy a nič sa ti nestane, čo je to?

— Náhoda, starý ocko.

— A keď spadneš druhý raz a nič sa ti nestane. Co je to?

— Sťastie, starý ocko.

— No a keď spadneš viac ráz a nič sa ti nestane ???

— To už bude tréning, starý otec!

Jurko sa díval z posteľe na ho-
kejový prenos v televízii. Zas-
pal. Ráno ho mamička budila:

— Vstávaj! Je sedem desať!

— Pre koho? — spýtal sa celý

rozospatý.



Milan Lechan

ZIACKE VYMÝŠLANCE

● Moja mama je seriózna, lebo pozerá seriály.

● Ziaci chodia do školy preto, aby mali prázdniny.

● Oveca mužského rodu sa nazýva barman.

● Niektorí ľudia sú nemotorní, lebo nemajú motor.

● Dávno ľudí mučili tak, že z nich vytíkali múku.

● Naša teta je umelkyňa, lebo má umelé zuby.

Dědečku, koleda

Vinšujem smelo
všetkým veselo:
sedliakom vrece
plné na plece,
pastierom kaše,
kravičkám paše
a svinke žalude,
nech tučná bude.

(Slovenský ľudový vinš)

Hej, dědečku, koleda,
dejte voříšek nebo dva;
nedáte-li voříška,
vysvlečem vás z kožiška,

hodíme ho do louže,
on se vám tam zamaže,
hodíme tam kocoura,
on vám ho tam zacourá

Dědečku, dědečku, koleda,
dejte voříšek nebo dva;
nedáte-li voříšek,
spálíme vám kožišek,
dáme vám ho do pekárny,
von se vám tam na prach spálí,
dáme vám ho do pece,
von se vám tam upeče.
(Český lidov.)

VIANOCE

Vonku padajú z bielej sýpky
neobyčajne jemné čipky.
Mamka rozťíka orechy,
rožčky kladie na plechy.
Je uznojená ako v lete.
Vianočku v rukách krásne pletie.
Babka každému rozpráva:
kapustnica je voňavá!
Otec mrazivým rezkým

vzduchom
kaprička nesie pod pazuchou.
Dedko klepotá cez ulicu,
má pre nás hustú borovicu.
Vianoce budú o chvíľočku!
Radujem sa a chytám vločku.
Opatrne! Je krehká! Sypká!
Je to sviatočná biela čipka.

a mech chrlí, chrlí stále
rozprávkové dary
v sále.

Nad hlavami zatrepoce
orol skalný
a opička žarty strúha
spod palmy,
biely zajko s ježkom beží,
lenívý lev hrievu
ježi

a mech dáva deťom krásne
rozprávkové knihy,
básne.

A hned na to pomarančov
prúd sa valí,
svätojánsky chlieb a figy
z diaľných dialí,
strapce datlí s banánmi,
s ananásmi,
gaštanmi
len sa sypú sypú stále
po veselej detskej
sále.

Každý darček, čo mech sype,
deti moje,
zob všetkých strán sveta pre vás
pozdravom je.

Zo zamorských krajín všetky
južné plády,
od sovietskych kamarátov
junočochy

z Pionierskej republiky
v Budapešti
elektrický vláčik, čo sa
na stôl zmestí,
jantárový náhrdelník
z polských pláží,

no černoska, ktorý ťažké
mechy väži
a tryskáč, čo ako prudká
strela letí
v našej vlasti tyrobili
pre vás deti.

Dakujeme za darčeky,
dedko milý,
tebe, aj tým, čo ich pre nás
vyrobili.

Medzi deti za rok raz
príde dedo Mráz.
Z baranice strasie sneh,
na chrbe má veľký mech,
v nôh darčeky, spev a smiech.

Len čo príde, deti razom
v tanci víria s dedom Mrázom
sta vločky na násype,
az sa ten mech rozspye.

Aký to div, aká krásia
medzi deti kotúra sa!

Bábka s mašľou vo vrkočoch
k Vierke beží,
k Petrikovi s kantárikom
tátoš svieži,
ku Vladkovi lopatka skacká,
Miško túli k sebe
macka

a mech sype, sype stále
rozprávkové dary
v sále.

Spleva trúbka, harmonika,
klavír, husle,
aj mrzutý, lesklý trombón
pod nos šušle,
basa volá:
dookola, dookola,
hraci mlynček vrli-vrli



JARMILA STÍTNICKÁ

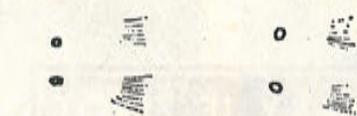
Čítanie zo stopô

Sneh pokryl celú zem bielou rovnomenrou vrstvou. Polia a lesné čistinky sú čiste sŕa stránky obrovskej knihy. Každý, kto po nich prejde, akoby sa na ne podpisal.

Ked v snehu nájdete stopu tohto druhu, vedzte, že patrí vtákoví, ktorí žijú na zemi. Prsty sú široko roztahnute, prispôsobené na chôdzu. Taký vták riadne kráča raz pravou, raz ľavou nohou, stopy zostávajú pekne v jednom riadku. Toto je napríklad stopa vravky.



Stopa vtáka žijúceho na stro-
moch sú prispôsobené na sedenie
na haluziach. Takýto vták nechodi,
ale skacká obidvoma nohami
naraz — jeho stopa je dvojité,
napríklad ďateľ.



Pritomnosť veveričky možno
zistiť a zapamätať si dosť ľahko.
Skáče po snehu; krátkymi pred-
nými labkami sa vzoprie, dlhé
zadné roztahné do široka a vy-
strčí. Prednými urobí v snehu
dve bodky vedľa seba. Stopy zadných sú dlhé, pretiahnuté ako
otlačky drobnej rúčky s tenkými
prsteňmi.

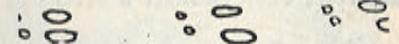


Okrúhle jamky v jednom rá-
de — to je stopa mačky. Pa-
zúrky nie sú odtačené, lebo mač-
ka ich pri chôdzi vtahuje do
výzivových pošvičiek. Podľa ve-
kosti dajú sa rozlišiť stopy dvej
mačky a rysa ostrovida.



Stopa, ktorá nie je ani taká
veľká ako strašidelné vyzerajúca,

s dlhými pazúrmi sťaby klinca-
mi, patrí jazvecovi.



Ked ušiak beží poľom, lesom,
v sade za ním zostáva výrazná
hlboká stopa po všetkých štyroch
labkách asi v metrových
vzdialenosťach. Predné stopy sú
dlhšie, lebo ich robi zadnými
labkami, ktoré pri behu vystrik-
uje dopredu a zadné stopy sú ro-
bené prednými labkami. Zajac
rád zamotáva svoju stopu tým,
že beží do okruhu a potom akoby
z neho vyskočí pokračuje v
behu o 1 — 2 metre ďalej.



Pes pri chôdzi rozláhuje prsty,
preto je jeho stopa mäkká a
vankúšiky pod prstami splývajú
v celok. U vlka nie.



Vlčia laba je stisnutá z bokov,
preto aj stopa je dlhšia, výraz-
nejšia, odtlačky pazúrov a van-
kúšikov sú v snehu hlbšie. Pred-
né pazúrky u vlka splývajú v
jeden odtlačok.

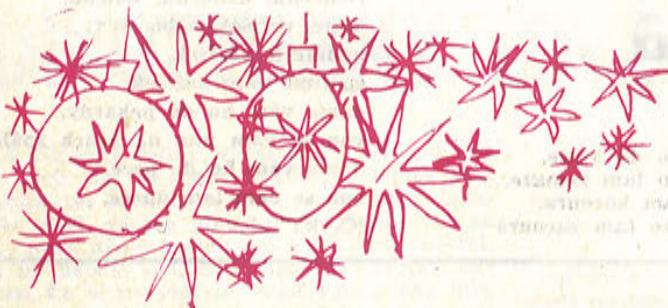


Lisika má stupaj pestrne zomknuté,
prsty sú pri sebe. Stopa je
v snehu výrazná. Ked vlk či lisika
idú krokom alebo bežia, stú-
pajú presne pravou zadnou nohou
do stopy svojej ľavej pred-
nej nohy a ľavou zadnou nohou
do stopy prednej nohy. Ked ide
viaceré zvierat za sebou, kráčajú
v stope prvého zvieratá. Tažko je
určiť, kolko zvierat tadiaľ prešlo.



Stopa srnečej zveri je ľahko ro-
zoznateľná, paznechty sú rovno-
merne vryté do snehu.

Vyjdite von do prírody, otvorte
stránky knihy a začíname sa do
stop.



Všetkým čitateľom, krajankám a krajanom k sviatkam pevné zdravie, veľa radosti a životnej pohody želá

ÚV KSSČaS A REDAKCIA

Z POKLADNICE ZDRAVIA

ZÁPAL PRIEDUŠIEK

Zápal priedušiek sa najčastejšie vyskytuje v jesennom a zimnom období. Obyčajne sa zápal priedušiek začína silnou nádchou. Zápal postihuje priedušky a hrtan. Bronchitída býva silná a chronická. Akútne zápal priedušiek sa lieči pomerne rýchlo, najčastejšie antibiotikami, ale liečenie chronického zápalu trvá oveľa dlhšie. Keďže najčastejšie zanedbanosť v začiatkoch akútneho stavu spôsobuje chronický stav, musí chorý už po prvých náznakoch navštíviti lekára, ktorý predpisť patričné liečenie, pretože zápal priedušiek môže spôsobiť komplikácie.

Preto, keď sponzorujeme nasledujúce príznaky: celkovú ochabnosť, bolesť hlavy a migrénu, nechuť k jedlu, zvýšenú teplotu, bolesti v hrudníku, stály a častý kašel (najmä v noci), nečakajme, až sa „prechladnutie“, ktoré najčastejšie býva práve zápalom priedušiek, rozšíri. Ihned musíme navštíviti lekára najmä preto, že liečenie býva rôzne. Napríklad, iné je liečenie detí, iné dospeľých osôb a ešte iné — starých ľudí.

Pričiny choroby sú mnohé. Najčastejšie ju vyvolávajú vírusy a baktérie. Ale hodno spomenúť, že rozvoj choroby podporujú o.i. nasledujúce činitele: prechladnutie následkom náhlého poklesu teploty, prehriate, suché byty, príliš teplé obliekanie, fajčenie (počas choroby by sa vôbec nemalo fajčiť), rôzneho druhu alergie spôsobené peľmi rastlinného pôvodu, ako aj substancie zvieracieho pôvodu a alkohol.

V prípade zápalu priedušiek, najmä v počiatočnom štadiu, ktorý prebieha bez komplikácií, najmä u chorých, ktorí sú všeobecne zdraví, sú veľmi užitočné prirodzené prostriedky. Niektorí ich považujú za málo účinné, ale vypĺňa to z toho, že vo väčšine prípadov nepoznajú ich učinky. Avšak skúseni lekári ich predpísujú často, keďže sú celkom neškodné a zároveň urýchľujú proces liečenia a prinášajú nemocným úľavu. Predovšetkým starší ľudia by mali niekoľko dní zostať doma a dokonca v posteli. Odporúča sa napr. často cez deň piť odvar tymianu osadený malým množstvom medu. Dezinfekuje

dýchacie cesty a zároveň kašeľ je menej únavný.

Iná bylinová miešanka, ktorá napomáha liečeniu — 5 g listia ostružiny, 5 g tymianu, 5 g semien kôpru, 5 g listia máty, 10 g korenia slezu, 5 g sušených kvetov ibiša ružového, 10 g koreňa sladkého drievka, 20 g listia podbeľu; vymiešať a zalať polievkovú lyžicu miešanky štvrt litrom vriacej vody. Paríť 15 minút. Piť 2 až 4 šálky odvaru denne.

A tu sú niektoré druhy zeleniny a ovocia, ktoré sa odporúča jest, ak je stav zažívacieho traktu dobrý — kapusta, režucha, šalát, cesnak, cibuľa, čierne redkovce, jablká. Zeleninu by sme mali jest surovú. Odporúča sa počas choroby na minimum obmedziť jedenie zemiakov (niekoľko dní), ako aj mûčnych jedál, včítane pečiva.

Vyplati sa vedieť, že by sme nemali užívať niektoré lieky. Patria k nim predovšetkým upokojujúce prostriedky (sedativa) napr. relaxium, uspávacie prostriedky, ako aj všetky lieky obsahujúce ópium. V bytoch s ústredným kúrením uľahčuje dýchanie a prináša nemocným úľavu, keď na radiátory položíme vlhké frotúnové uteráky.

TAKÝ JE ŽIVOT

• Veľkou slávou malo byť nedávne otvorené železničnej stanice v anglickom grófstve Northumberland. Na stanici sa zhromaždili čestní hostia a mnohí obyvatelia, aby privítali vlak. Na ich veľké prekvapenie sa vlak v stanici nezastavil, ale prešiel cez ňu rýchlosťou 120 km na hodinu. Vysvitlo, že zabudli povedať strojvodecovi o zmene cestovného poriadku.

• Na neobvyklú cestu sa vydal čínsky občan Wu Keli. Rozhodol sa prejsť krajinu na bicykli. Trasa výpravy je dlhá tisícky kilometrov. Cesta má potrvať tri roky. Ctižadostivý bicyklista má 83 rokov.

• Britský obchodník Russel musel zaplatiť 300 libier pokuty za to, že zastavil policajta a spýtal sa ho na cestu do Plymouth. Súd dospel k záveru, že v samotnej otázke nebolo nič zlého. Pokutu udeľili preto, lebo pán Russel zastavil policajta na autostráde, kde... pristál svojim súkromným vrtuľníkom.

ZAHRÁDKA V BYTĚ

KVÉTOUcí VĒTVE. Nemáme kvety z kvietinárství a chcem využiť v bytě jarní náladu, pustíme se probudit k životu větve některých stromů a keřů. Stačí větve uříznout a postavit je v bytě v nádobě s vodou. Nejlépe se k tomu hodí tyto rostliny:

— Forzýtie — populární okrasný keř s bohatými žlutými kvety. Prineseme-li větve domů v únoru, rozkvete za 7 — 10 dní. Nikdy nezklamou. Vypadají překně s jinými květinami.

— Mandlovník okrasný. Má tenké větve s kvety, které připomínají drobné plně růžičky. V této se kvety rozvinou po 2 — 3 týdnech (často ne všechny). Obě keře se pěstují v zahradách.

— Višňa. Má velmi půvabné kvety; stojí za to zajet si pro větve ke známým. Rozkvete po dvou týdnech.

— Mirabelka. Rovněž ovocný strom. Kvety jsou podobné jako višňové, ale drobnější, a kvete bohatěji.

VITAMÍN L a Z

Radi opakujeme: „sme dospelí“, „sme zreli“, „berieme svoj život vážne“, „to už nie je pre nás“. Keď dosiahneme stredný vek — opakujeme už do neskorej staroby takéto vety ani nie tak vážne, ako strašne skľučujúco. A — samozrejme — sме friflavi, nudní, možno povedať — ostravní.

A zatiaľ... dnešná psychológia tvrdí, že v každom ľoveku, bez ohľadu na vek, existuje potreba zábavy, radosti (niekedy zdanlivu z hocičoho), zvedavosti sveta, ktorá vôbec nevyplýva z praktických alebo iných základných ohľadov, ale nezíšte. Tieto charakteristické črtu majú deti — a to vo veľkej miere. A potom vraj z nich vyrastajú a sú mûdrejšie. Ale v skutočnosti — ulmuje sa v ľoveku to, čo je najprirodzenejšie a jednoducho dobré.

Uvažuje sa, že zábava je tým istým ako rozptýlenie, čiže relax, odpočinok. Zatiaľ jej význam je oveľa širší. Zábava vôbec nemusí znamenať tzv. odtrhnutie sa od dôležitých vecí. Medzi prácou a zábavou hranica býva tenká. Práca spojená s písaním, maľovaním, zahľbovaním sa do nejakej vedeckej oblasti, učenie iných, dokonca aj výroba — môže o.i. tiež baviť, byť prijemná. Samozrejme vtedy, keď ju máme radi a máme pre ňu patričné schopnosti.

Vychovávanie vlastných detí — to je tiež nielen otázka pocitu zodpovednosti, plnenia povinností atď, ale aj prijemnosti, zábavy. Samozrejme, keď máme deti radi a nie len ich milujeme. Alebo — spoločenský život. Opäť — pod podmienkou, že si volíme známych nie z hľadiska záujmov alebo povolania, ale jednoducho preto, že sa s nimi dobре cítime. A ďalej: schopnosť tešiť sa z hocičoho: z krásneho dňa, z toho, že nám zakvitol kvet v kvietináči, že sme si kúpili, ale-

bo že sme dostali nejakú maličkosť, že sme sa dozvedeli niečo nové, zaujímavé. Alebo — nejaké hobby. Vôbec — z mnohých vecí môže byť zábava. Dokonca aj zo zdanlivu nudných a namáhavých prác takých, ako upratovanie domácnosti alebo šitie.

V každom z nás je skryté dieťa. Dovoľme mu existovať s tým, čo je v nás dospelé. Každému dieťaťu je potrebný nielen vitamín láska, čiže vitamín L, ale aj zábava, čiže vitamín Z. Nezabúdajme na to a nepotlačujme dieťa v sebe. Práve ono nás najlepšie chráni pred pošmúrnostou.

ODPOVEDÁME

E.K. z Oravy: — kedy možno obdržať tzv. čiastočný starobný dôchodok?

— Osoby, ktoré neprepracovali požadovaný počet rokov (v súlade s zákonom o starobných dôchodkoch, žena 20 rokov a muž 25 rokov), môžu obdržať čiastočný starobný dôchodok. Žena musí mať 60 rokov počas zamestnania alebo v čase súbežnom s obdobím zamestnania a mať odpracované spolu s obdobiami súbežnými a započítanými do obdobia zamestnania, aspoň 15 rokov. Pre mužov sú tieto požiadavky nasledovné: vek 65 rokov a 20 rokov zamestnania.

Ciastočný starobný dôchodok dosahuje mesačne 90 percent od základu jeho výmeru do sumy 3.000 zl. a 50 percent zo sumy presahujúcej 3.000 zl.

J.M. zo Spiša: Čo znamená „zvláštne odvetvia polnohospodárskej produkcie“ (dziaľa specjalne produkciu rolnej), často používané pri citovaní rozličných predpisov?

V súlade s článkom 1 odstavcom 4 zákona zo dňa 15. novembra 1984 o polnohospodárskej dani (Zb. zák. č. 52 pol. 268), ktorý nadobudol platnosť dňa 1. januára 1985 — za zvláštne odvetvia polnohospodárskej produkcie sa považujú: 1) kultúry v skleníkoch, fóliových tuneloch a pareniakách, ako aj kultúry húb a podhubia, 2) pestovanie kvetov na poli a ich semenárstvo, 3) pestovanie ovocných krikov a ovocných zemných rastlín, 4) škôlky ozdobných stromov a krikov, 5) jabloňové sady, 6) farmový chov jatočnej hydin, 7) hydinárske liahne, 8) chov kožušinových zvierat.

MYŠLIENKY

Z lásky, ktorá sa náhle rodí, je najjažšie sa vyliečiť. (Le Bruyère)

* * *

To, čo dnes je staré, bolo kedysi nové. (latinské)

* * *

Sestrnosť je veľkým príjomom. (Ovidius)

* * *

Lodou života zmietajú všetky vetry a búrky, keď nie je zaťažená nákladom práce. (Stendhal)

* * *

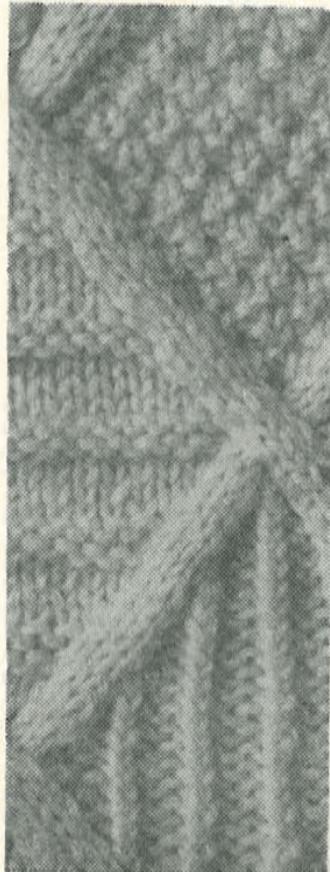
Sviatočná fraška: Pokoj ľuďom dobrej vôle závisí aj na alkohole. (Tadeusz Fangrad)



Sukňu potrebuje každá z nás a tento rok sú sukne na dôvažok módne. Dnes vám, milé čitateľky, prinášame model, ktorý si môžete ušiť nie len z novej látky, ale aj zo staršej sukne, ktorú už nenosíte. Ako vidite na obrázku, sukňa je zošitá z niekoľkých dielov, ktoré sú v dolnej časti rozstrihnuté, kde sú všite skladané vložky. Tieto vložky môžete ušiť nielen z tej istej látky ako celá sukňa, ale aj z inej, farbne zladenej s celkom a dokonca aj zo vzorkovannej. Modelka na našom obrázku má veľmi módny páskovaný blezér.



Tento rok na zimu sú módnne „privyleké“ pulóvre. Tento je upletený z bielej vlny a má veľmi pekný a originálny vzor, ako to vidite na našom obrázku.



V zime nosíme nie len teplé čiapky, ale aj šatky. Tento rok módni návrhári hľadali inšpiráciu pre svoje modely v oblečení, charakteristickom pre studené oblasti Sibíri. Vlnené šatky s klasickým dezénom pepita možno nosiť voľne prehodené cez hlavu a plecia. Kašmírové šatky s abstraktnou vzorkou, uviazané na temene hlavy, dopĺňuje bojarská čiapka s kožušinou. Zasa s jednofarebnou vlnenou šatkou nosíme kožušinovú baretku.





LEKARZ
WETERYNARIU

ZAPOBIEGANIE CHORĀBOM WYMIENIA

Każde schorzenie wymienia powoduje zmniejszenie wydzielania mleka, a niejednokrotnie prowadzi do bezmleczności. Krowy nie dających mleka nie opłaca się hodować, trzeba ją przeszczepić na ubój. Przyczyny schorzeń wymienia się różne; schorzenie może być zakaźne (spowodowane przez bakterie) i niezakaźne. Niezakaźne schorzenia wymion są najczęściej spowodowane brutalnym obchodem się ze zwierzęciem i niewydajaniem mleka do końca. Występują one również wskutek stłuczeń, zranień, odmrożeń wymienia i zatrucia pokarmowych. Na wydajność krowy wpływa nie tylko sposób żywienia i właściwości budowy jej organizmu, lecz również pielęgnowanie wymienia, odpowiednie obchodzenie się ze zwierzęciem i prawidłowe dojenie. Ze zwierzęciem należy ob-

chodzić się łagodnie, nie bić go, nie krzyczeć na nie. Przed dojeniem wymię obmywa się czystą, ciepłą wodą i wyciera do sucha. Ma to potrójne znaczenie:

1. Zapobiega dostaniu się do mleka brudu ze ścianki, przylepionego do wymienia.
2. Wraz z brudem usuwa się z powierzchni wymienia zarazki, które mogłyby dostać się do wnętrza wymienia i spowodować jego schorzenie.
3. mycie ciepłą wodą i wycieranie jest dobrym masażem wymienia, zwiększającym wydajność mleka.

Dojarka przed dojeniem musi dobrze umyć ręce wodą z mydlem aby zapobiec w ten sposób dostaniu się brudu i zarazów do wymienia. Czyste ręce i czysty fartuch dojarki oraz wymyte przed dojeniem wymię podniesie zdrowotność nie tylko krow mlecznych ale i przychówka. Dla zabezpieczenia wymienia przed chorobami ważny jest również sposób dojenia. Powszechnie przyjęte jest dojenie przez „osmykiwanie” to znaczy ciąganie strzyka w dół dwoma palcami. Jest to jednak sposób zły, gdyż mięśnie strzyków są stale naciągane i mogą ulec przerwaniu. Poza tym sposób ten sprawia, że zwierzęciu ból i powoduje powstawanie ran strzyków, oczywiście

co wpływa na zmniejszenie wydajności mlecznej krowy. Niedobrym sposobem jest również „kciukowanie” to jest ujmowanie strzyka całą dłonią i uciskanie go kciukiem z przeciwnej strony. Najlepsze rezultaty daje dojenie, wszystkimi palcami, tak zwane „piąstkowanie”. Strzyk ujmuję się całą dłonią i zaciska na nim od góry po kolei wszystkie palce. Sposób ten czyni zwierzęciu najmniej szkody i bólu, a pozwala dobrze zdolić wymię. W żadnym wypadku nie wolno smarować strzyków zdżoną na rękę mlekiem, a tym bardziej ślina. Jeżeli krowa jest chora, roznoси się w ten sposób zarazki. Pierwsze strugi mleka z każdego strzyku należy zebrać do osobnego naczynia i zniszczyć. Nie wolno zdajać na ziemię, gdyż w ten sposób rozsiewa się zarazki znajdujące się w mleku. Przy dojeniu należy każdą ćwiartkę zdjąć dokładnie aż do końca, gdyż ostatnie jego krople mają najwięcej tłuszczy. Poza tym zostawianie mleka w wymieniu wstrzymuje czynność wydzielniczą gruczolu mlecznego i zmniejsza wydajność krowy. Nie zdżone mleko pozostaje w pęcherzach gruczolu wytwarzającego mleko, które wówczas nie mogą wytwarzać więcej mleka. Zdarzy się może, że gdy przestaną je wydzielać, wznowią wytwarzanie mleka dopiero po następnym ocieleniu się krowy. Nie

należy dojść zbyt gwałtownie, ani za szybko, ponieważ spokojne i łagodne dojenie wzmagają wydzielanie mleka. Aby krowy w czasie dojenia stały spokojnie, należy im ogon przywiązać do nogi z przeciwnej strony niż siedzi dojarka. W ten sposób zapobiega się też zanieczyszczenia mleka oraz zabezpiecza dojarkę przed uderzeniami ogona. Krowom bardzo niespokojnym zadaje się na czas dojenia trochę karmy.

ZAPALENIA STAWÓW U DROBIU

Schorzenie to występuje częściej u dorosłych niż u młodych, wskutek jednostronnego żywienia, kiedy to w organizmie drobiu powstaje duża ilość soli mineralnych. Nadmiar ich gromadzi się w stawach nóg i skrzydeł lub na powierzchni narządów wewnętrznych. U kur zmiany chorobowe występują na nogach. Pierwszym objawem jest kulawizna. Na stawach nóg a czasem i skrzydeł pojawiają się obrzęki, które są początkowo miękkie, potem przekształcają się w twardze guzy. Po pewnym czasie guzy pękają i na ich miejscu powstają krwawiące, ropiące owrzodzenia. Stawy palców mogą być także opuchnięte, zgrubiałe. Chory ptak porusza się z trudnością, traci apetyt, chudnie. Grzebień i dzwonki u kur stają

ZUZKA VARÍ

SVIATOČNÁ KRÚPOVÁ POLIEVKA. Rozpočet: 1 1/4 lit. sladkej smotany, 250 g chudého hovädzieho mäsa, 100 g krúp, 80 g tuku, soľ, muškátový kvet, štava z citróna.

Krúpy na noc namočíme do vlažnej vody a na druhý deň uvaríme spolu s kúskom tuku do mäkká tak, aby sa dali prelisovať. Osobitne v slanej vode uvaríme mäso; keď je mäkké, pokrájame ho na kocky a spolu s vývarom pridáme k prelisovaným krúpam. Polievku okoreníme, necháme zovrieť, pokvapkáme štvavou z citróna a zalejeme smotanou, v ktorej sme rozbarkovali žltok. Polievku už nevaríme, dosolíme a podávame so slaným rožkom.

PEČENÝ KAPOR V KYSLEJ SMOTANE. Rozpočet: 600 g kapra, 1/4 lit. kyslej smotany, soľ, čierne korenie, 10 g práškového cukru, 1 lyžička červenej papriky, 30 g cibule, 1 strúčik cesnaku, zelený petržlen, citrónová kôra, 3 zrelé paradajky alebo parádajkový pretlak.

Kapra očistíme, vypitveme, umyjeme, vyrežeme kosti a vložíme do ohňozdovej misy alebo pekáča. Smotanu rozriedime trochu vody, osolíme, okoreníme mletým čiernym korením, pridáme cukor, červenú papriku, posŕuhaný cesnak, posekaný zelený petržlen, posŕuhaný citrónový kôra, prelisované surové paradajky, alebo 2–3 lyžice parádajkového pretlaku a všetko spolu dobre rozmiešame. Nalejeme na pripravenú rybu a vo-

vyhriatej rúre pečieme. Počas pečenia rybu polievame smotanou štvavou. Upečenú rybu ozdobíme surovou zeleninou a podávame.

PEČENÝ MORIAK SO SAMPIÓNMI. Rozpočet: 1 celá moriak (moriak), 250 g šampiňonov alebo 50 g sušených hribov, 200 g údenej slaniny, 50 g masti, 1 bobkový list, korenie, soľ.

Polvicu z údenej slaniny pokrájame na kocky a oprázime. Pridáme očistené šampiňony (alebo sušené hríby) pokrájané na malé kocky, korenie, bobkový list, soľ a všetko spolu dusíme asi 20 minút. Necháme vyhľadnúť a zmesou naplníme vnútajšok bôosteného a osoleného moriaka a zašíjeme ho. Potom moriaka necháme cez noc odstáť v chlade, aby mäso nasiaklo hřibovou arómou. Na druhý deň ho prešpikujeme zvyškom slaniny a dáme do rúry peči na 2–3 hodiny, pričom ho občas polievame vodou. Po upečení moriaka pokrájame na kúsky a poukládame na misu.

ZAJACIA PASTÉTA. Rozpočet: 1 zajaci predok, zeleninový vývar, celé čierne a nové korenie, 200 g údenej slaniny, 40 g cibule, 1 vajce, paštétové korenie, soľ, 50 g jemnej strúhanky, 1 dl sladkej smotany alebo vývar zo zajaca.

Prednú časť zajaca dobrze umyjeme, vložíme do zeleninového vývaru, pridáme korenie, soľ a uvaríme do mäkká. Potom mäso oddelíme od kostí, pridáme polovicu pokrájanej slaniny, očistenu, pokrájanú cibulu a na

mäsovom mlynčeku všetko dvakrát zomiešame. Ostatnú slaninu pokrájame na malé kocky a pridáme k mletému mäsu. Dalej pridáme vajce, paštétové korenie, osolíme a primešáme jemnú strúhanku a smotanu. Všetko spolu добре premiešame. Ohňozdornú misu alebo pudingovú formu vymastíme, vysypeme strúhanou, naplníme pripravenou masou, zakryjeme, vložíme do nádoby s vodou a prikryté varíme asi 1 hodinu. Dobre vychladnutú paštétu vyklopíme a pokrájame na plátky.

KAPR SMAŽENÝ V SÝROVÉM TĚSTÍČKU. Rozpočet: 4 porce kapra, 0,1 litru bílého vína, 1 lžice oleje, 2 vajce, sůl, 50 dkg tvrdého sýra, podle potřeby asi 50 g mouky, na smažení 120 g oleje nebo umělého tuku, 1 cítrón.

Ve víně rozlehnáme vejce, přidáme sůl, olej a za postupného přidávání strouhaného sýra a mouky zahustíme směs na řídké těstíčko. Namáčíme v něm posolené a osušené porci ryb a hned je klademe do dobré rozhřátého tuku a smažíme po obou stranách. Ke každé porci dáme kousek citrónu. Podáváme s Bramborovou kaší nebo se salátem.

DOMÁCI VAJEČNÝ KOŇAK. Rozpočet: 1 litr mléka, půl vanilkového lusku nebo vanilkový cukr, 350 dkg cukru, 6 žloutků, 1/8 l koňaku, 1/8 l čistého lihu.

Do 1/4 litru mléka dáme žloutky a důkladně rozkvěláme. Do zbytku mléka dáme cukr s vanil-

kou, postavíme na sporák a za občasného míchání vaříme. Do vařícího mléka za stálého šlehání metlou na snihu opatrně přilevíme mléko se žloutkou. Když se směs znova zavaří, hned nádobu odstavíme, postavíme do studené vody a mícháme, až vychladne. Do vychladlé směsi dáme alkohol, přecedíme do lahviček, zazátkujeme a uložíme. Nemáme-li čistý lih, můžeme místo něho použít koňak.

MEDOVÝ OŘECHOVÝ DORT. Rozpočet: 4 polévkové lžice medu, 200 g mouky, 80 g práškového cukru, 120 g mletých ořechů, 6 vajec, 2 polévkové lžice rumu, 3 polévkové lžice vlažné vody, 1/2 prášku do pečiva.

Med mícháme v misce do pény se žloutkou, ořechy, cukrem, práškem do pečiva a s vodou. Když hmota naroste a zblíží, střídavě přidáváme mouku a tuhý snih, který jsme mezitím našlehal. Jemně promícháme, aby se těsto spojilo a vlejeme do dortové formy. Pečeme v mírně vyhřáté troubě asi 3/4 hodiny. Vychladlý dort dvakrát vodorovně přeřízneme a naplníme, polejeme polevou a ozdobíme podle přání. Náplň: 160 g medu, 100 čokolády na vaření, 250 g čajového másla. Med a polámanou čokoládu ohřejeme nad párou, aby se čokoláda rozpustila. Odstavíme a mícháme, až vychladne. Přidáme máslo a ušlecháme do pény.

PERNIČKY K ČAJI. Rozpočet: 2 polévkové lžice medu, 400 g mouky, 80 g másla, 2 vejce, 100 g práškového cukru, 1 kávová lžička

się bladie i wiotkie. Po miesiącu może nastąpić śmierć wskutek wyniszczenia organizmu przez chorobę. Choroba może niekiedy przebiegać gwałtownie i bez widocznych objawów. Śmierć następuje wtedy nagle. Czasem choroba trwa 2–3 dni, objawia się wówczas biegunką, spadkiem mięsnoci i szybkim chudnieniem. Dzwonki i grzebień chorych kur są wtedy ciemnego koloru. Choroba rzadko kończy się wyzdrowieniem. Ażkolwiek była tu mowa tylko o kurach, schorzenie to atakuje również indyki, kaczki, gęsi a nawet gołębie. Z chwilą zauważenia pierwszych objawów należy natychmiast przerwać podawanie dołychczasowej karma (odpadków pochodzenia zwierzęcego), nie karmić drobiu wyłącznie ziarinem, lecz podawać dużą ilość zielonek i okopowych. Do wody do picia należy dodawać przez cały tydzień sody oczyszczonej (1 kopiasta lyżeczka od herbaty na 1 litr wody). Obrzędki stawy smaruje się maścią jodową, a owozdrożenie oczyszczca z brudu i smaruje jodyną. Drób trzeba wypuszczać na obszerne wybiegi, aby miał dużo ruchu i jak najwięcej przebywał na słońcu.

H. MĄCZKA

ka jedlę sody, 1 kávová lžička mletého anýzu, skořice a hřebíčku (dohromady).

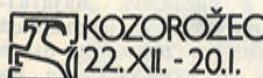
Mouku prosejeme na vál, podle pořádi přidáme ostatní suroviny a vypracujeme na vláčné těsto, které po částech rozválim na 3 cm tloušťky a plechovou formičkou vykrajujeme různé tvary. Povrch natřeme rozšeňáním vejcem, ozdobíme kouskem ořechu a pečeme na vymaštěném plechu v mírně vyhřáté troubě na světle zlatou barvu.

MEDOVÉ ORÍSKOVÉ ROHLÍCKY. Rozpočet: 200 g medu, 120 g másla, 400 g mouky, 1 baileck vanilkového cukru, 1/2 prášku do pečiva, mléko (podle potřeby), 1 bílek, 3 žloutky, 100 g liskových oríšků, 50 g krystalového cukru, malinový džem.

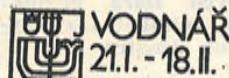
V nádobě utřeme máslo, med, žlutkový, vanilkový cukr. Mouku prosejeme na vál, přidáme prášek do pečiva, celý obsah z nádobě s promisenou hmotou a mlékem vypracujeme na středně husté těsto. Meleme ozdobnou formičkou na masovém mlýnku a děláme malé rohlíčky. Liskové oríšky oprážime, posekáme na jemné kousky a promicháme s krystalovým cukrem. Rohlíčky natřené bílkem a posypané oríšky pečeme na vymaštěném plechu v mírně vyhřáté troubě. Studené můžeme slepovat malinovým džemem.

ODPOVEDĚ:
šnúrok — č. 2 a 4
klúč — č. 4

HVĚZDY O NÁS

KOZOROŽEC
22.XII.-20.I.

Měsíc přinese trochu změn, především v osobním životě. Finanční otázky si vyžádají značnou pozornost, ale s úspěchem může počítat teprve koncem měsíce. Nezapomínej na vlastní zdraví, musíš o něj dbát.

VODNÁŘ
21.I.-18.II.

Měsíc bude zajímavý, ale neklidný. Pocítíš to už v prvních dnech. Máš rovněž šance na zlepšení materiální situace. V polovině měsíce se nahromadí mnoho záležitosti, které budeš muset řešit s velkou pozorností a trpělivostí. Koncem měsíce přijemně společenské setkání.

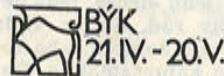
RYBY
19.II.-20.III.

Nějaká zepta nová situace tě překvapí a nebudeš vědět, jak se zachovat. Brzy se však ukáže, že se nic nestalo, jen ty se budeš muset trochu změnit. Koncem měsíce tě čeká vážné životní rozhodnutí, o kterém přemýšlíš už delší dobu.

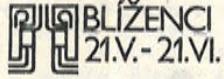
BERAN
21.III.-20.IV.

Nebudeš naříkat na nudu a dlouhou chvíli. Nové události tě potěší a pomohou vyřešit starost, které tě už delší dobu trápí. Iniciativa a dobré nápadu před tebou otevřou nové mož-

nosti, ale bez vytrvalosti a píle je můžeš promarnit.

BÝK
21.IV.-20.V.

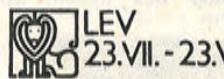
Měsíc bude dobrý, ale můžeš se dočkat zkáznání v záležitostech, v nichž sis byl jist dobrým koncem. Nebyla snad tvoje jistota tak velká, že jsi přestal dbát o svoje věci? Ještě však není všechno ztraceno; při dobré vůli můžeš mnoho napravit.

BLÍŽENCI
21.V.-21.VI.

Cekají tě důležitá rozhodnutí v práci. Musíš počítat se změnami, které se mohou ukázat nejlepším východiskem ze situace. Musíš si všechno dobré rozmyslit a pak jednat důsledně a energicky. V rodině trochu starostí, vyžadujících tvého času a pozornosti. Ale všechno dobré skončí.

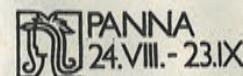
RAK
22.VI.-22.VII.

V osobním životě nebudeš mít proč naříkat. Nebude to všechno docela ideální, ale nějaké důležité přání, na jehož splnění už dávno čekáš, se konečně uskuteční. Nevyhneš se finančním problémům, ale v polovině měsíce se všechno upraví.

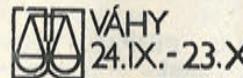
LEV
23.VII.-23.VIII.

Po zážitcích z minulého období se konečně obzor vyjasní. Máš

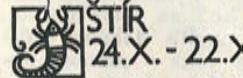
möžnost vyhnout se potížim, s nimiž jsi se potýkal už delší dobu. Několik věcí si ještě vyžádá pozornost a úsilí, ale v zásadě se všechno obrátí k lepšímu.

PANNA
24.VIII.-23.IX.

Budeš se muset odhadat k nejednomu vážnému rozhodnutí v otázkách, které mají základní význam pro tvou budoucnost. Rovněž nedorozumění s někým blízkým ti zkazi nálada, ale nebude to dlouho trvat. Pamatuj, že po bouři svítí slunce.

VÁHY
24.IX.-23.X.

Máš rád jiný názor než ostatní, baví tě diskutovat. Nepřeháněj to, tvé okoli je už unaveno věčnými spory. Pokus se přiznat pravdu i někomu jinému, nemusíš vždycky tvrdit, že černé je bílé!

ŠTÍR
24.X.-22.XI.

Bude to měsíc rozmanitý, dobré dny se budou střídat s horšimi. Zachovej klid a neplaš se, s potížemi si poradíš, jen tě to bude stát trochu nervů a námahy. V celku bude dobrých věcí více než špatných.

STŘELEC
23.XI.-21.XII.

Měsíc přinese situaci, v níž nebudeš vědět, jak se zachovat. Budeš si muset všechno dobré rozmyslet. V zaměstnání tě čeká změna, která ti nebude po chuti, ale nemáš na vybranou. Trochu diplomacie z tvé strany neuškodi a usnadní ti přizpůsobení novým podmínek.

NÁS TEST

STE ROZVÁŽNI?

Odpovedajte na otázky spontánně, bez dlouhé rozmýšlení. Za každé „ano“ si napište 5 bodov, za každé „asi ano“ 4 body, za „nevím“ 3 body, za „myslím, že ne“ 2 body a za „ne“ 1 bod. Potom si body spočítajte. Můžete získat maximálně 60 bodov, minimálně 12 bodov.

1. Letný otvorený autobus ide z kopca rýchlosťou deväťdesiat kilometrov. Trúfnete si aj tak stát vonku na schodku, pretože vo vnútri nie je miesto a na vás čakajú priateľia?

2. Uzavreli by ste stávkou, že pojedete do levovej klietky, aj keď vás upozornia, že je to nebezpečné?

3. Chodite v horách mimo vyznačených cestíčiek, pretože máte dobré nohy a takto ušetríte veľa času?

4. Občas cestujete na motorke. Trúfnete si bez predchádzajúceho tréningu ísť na motorke s postranným vozíkom?

5. Vyškriabete sa na neobyčajne vysoký triangulačný bod, aj keď je tam prístup zakázaný?

6. Dokázali by ste zastaviť splašené kone?

7. Sadnete si do auta, ktoré riadi váš priateľ, ktorý vypil pred hodinou dva dvanásťstupňové pivá? Viete, že priateľ je dobrý vodič?

8. Vedeli by ste vyskočiť z vyššieho ako piateho poschodia do požiarnej plachty? Viete si predstaviť, aká veľká je táto plachta napríklad z 8. poschodia?

9. Môžete si vybrať: až do konca života zle chodiť alebo podstúpiť operáciu, od ktorej si môžete sľubovať iba 50% úspech. Operácia je bolestná a dokonca môže byť životu nebezpečná. Co urobíte?

10. Trúfnete si vojsť na most autom, ktoré je o tonu ľažšie ako uvedená nosnosť?

11. Pokúšate sa sami opraviť farebný televízor, keď vás priateľ uistí, že sa vám nemôže nič stať?

12. Viete riadiť auto, opovážili by ste sa iba po krátkej inštrukácii riadiť vrtuľník?

Teraz si spočítajte body:

50 **BODOV A VIAC:** Máte sklon k riskantnému konaniu, preceňujete svoje sily a podceňujete nebezpečenstvo. Nemáte reálny odhad. To, že sa vám doposiaľ nič nestalo, je vec náhody a štastia, čo zajtra už nemusí platiť. Pravdepodobne máte tiež pocit menejcenosti a musíte si neustále dokazovať, že „to zvládnete“. Hľadajte svoje silné stránky v iných veciach ako v riskovaní životom (niekedy aj cudzim).

26–49 **BODOV.** Gratulujeme, ste správne rozvážni chlap (ak ste žena, takto rozvážnych je vás asi 80%). Neváhate, keď ide skutočne do tuheho, ale zbytočnému riziku sa nevystavujete. Máte zdravé sebavedomie, nemusíte si ho podporovať neodôvodnenou odvahou.

25 **BODOV A MENEJ:** Ste opatrný človek. Budete sa už niekoľkokrát „popali“, alebo ste boli prísne držaný v detstve, alebo máte silne vyvinutý pud sebazáchravy. Nie, že by ste nechceli pomôcť blízkym v nebezpečenstve, ale skôr ako uvažujete, ako to urobíte čo najbezpečnejšie, už vaša pomoc často nie je potrebná. Snáď by ste niekedy mohli predsa len konáť rýchlejšie, podlahnutí prvemu popudu, zvlášť, keď ide o život. Keď nemilujete nebezpečné stávky, nemáte čo futovať.



OJEDINELÝ PRÍPAD. Tríduváročná Valeska Schneiderová z NSR je matkou piatich chlapcov. Vlani sa zoznámila so starším bezdetným manželským párom a keďže s manželom žijú v skromných pomeroch, ponúkla sa, že im vynosi ich dieťa. Po umelom oplodnení šlo všetko hladko. Plod sa vyvíjal a náhradná matka pokladala za prirodzené, že keď sa dieťa narodi, odovzdá ho podľa dohody rodičom. Keď sa však v piatom mesiaci ľarchavosti po ultrazvukovom vyšetrení dozvedela, že bude mať dieťa, zrazu sa všetko zmenilo. Už nebolo na svete moci, ktorá by jej vzala vytúžené dievčatko. Po pôrode spolu s manželom odopreli splniť svoj sľub. Bezdetní manželia sa obrátili na súd, ktorý dlhé mesiace zvažoval tento v justícii ojedinelý prípad. Napokon však rozhodol v prospech pani Schneiderovej. Svoje stanovisko zdôvodnil tým, že bez ohľadu na okolnosti splodenia dieťaťa a na ďalšie súvislosti dieťa patrí žene, ktorá ho priviedla na svet. Na snímke je rodina Schneiderovcov s desaťmesačnou Martinou. Z piatich synov sú na obrázku iba tria.

YULOVÁ DCÉRA. Na prvých stránkach západných časopisov je nová tvár — originálna, líši sa od štandardných krások. Je to 23-ročná Victória Brynnerová, dcéra slávneho herca Yula Brynnera, ktorého poznáme z mnohých filmov a ktorý prednedávnom umrel. Diváci pamäťajú jeho charakteristickú tvár a plešatú hlavu. Brynner sa narodil na Sachaline, debutoval vo Francúzsku v cirkuse, v r. 1940 prišiel do USA, kde pracoval ako divadelný a filmový herec. Uloha siamského kráľa v divadelnej hre Kráľ a ja, mu priniesla obro-



vskú popularitu. Potvrdil ju mnohými inými úlohami o.ú. úlohou Dimitra Karamazova v americkej adaptácii diela Dostojevského.

Victória je najstaršou v troch dcér Brynnera. Jej matka je pôvodom Chilanka. Yul Brynner nechcel, aby jeho dcéra bola hebrecká, bol by rád, ak by stála po druhej strane kamery, ako fotografiu alebo kameramanka. Boľa malá, keď jej kúpil prvú filmovú kameru a povzbudzoval ju, aby fotografovala. Ale Victóriu hned po maturite „objavili“ ako modelku. Dnes je veľmi módná, najmä vo Francúzsku, kde býva. Ale v tichosti sníva o tom, ako nasledovať otca. „On je môj ideál“ — hovorí.

Na snímke: Victória Brynnerová.

DOROTHY FORDOVÁ, pôvabná Angličanka, je jednou z mála žien, ktoré vybrali nebezpečné povolanie kaskadérky. Zastupovala v nebezpečných scénach herečky v mnoha dobrodružných filmoch. Je veľmi zkušenou a odvážnou kaskadérkou, v ničem si nezadá s muži. Ačkoliv už není mladivá divkou — je ji 42 let — nechce pustiť pracovat. Nepřinutila jí k tomu ani nedávná nebezpečná nehoda. Dorothy měla Jaguárem XJ6 rozbit závoru na silnici, proletěl autem několik metrů ve vzduchu a několikrát se s ním obrátil na střechu. Auto však zatočilo jiným směrem, než předpokládala kaskadérka, rozbito se a poranilo jednoho z kameramanů, natácejících scénu. Obsluha záchrany, která stála u silnice, vyšla z nehody bez úrazu, ale



všichni utrpeli nervový šok a museli je odvézt do nemocnice. Kaskadérce se nic nestalo. Na snímku: Dorothy Fordová.

53-ROČNÁ LIZ TAYLOROVÁ, matka štyroch detí a babička hromádky vnúčat, stále prekvapuje svet svojimi úspechmi... manželskými. Ako vieme, americká hviezda sa vydávala už sedemkrát. Po poslednom rozvode mala opäť snubence, bohatého advokáta Victora Lunu a už, už mala byť svadba, keď Liz rezignovala z ôsmeho manželstva. Nie na dlho. Naposledy sa v Hollywoode rozlétela senzáčná správa: Liz Taylorová sa vydáva za Fran-ku Sinatru!.

Slávny herec a spevák, nežne nazývaný Frankieboy, bude mať zanedlho 70 rokov, ale nadáľ je schopný — ako vidíme — prežívať romantické city. Bol už štvrtkát ženatý, so štvrtou manželkou Barbarou nemá ešte rozvod. Táto Barbara, ako tvrdia znaci,

súhlasi s rozvodom, ale za okrúhlu sumu 30 miliónov dolárov: „Peniaze nehrájú žiadnu úlohu — povedal vrah Sinatra — pre mňa je najdôležitejšia Liz!“

Sinatra a voľakedy „najkrajšia“ žena na svete, sa poznajú už roky a roky sa priali. Staré priateľstvo sa vrah zmenilo na lásku počas pobytu Liz na Siatrovom ranči nedaleko Palm Springs. Potom už nemladý pári videli v elegantných nočných podnikoch, kde si Frank sadal ku klavíru a spieval — iba pre Liz.

Skutočne sa zosobašia, alebo je to len reklamný trik dvoch hviezd, ktorých žlara bledne? Uvidíme... Na snímke: Liz Taylorová a Frank Sinatra.



SNAD JSME UŽ ZAPOMNĚLI, jak se jmenují, ale dodnes patratujeme jejich Bolero, mistrovsky zatančené na kluzišti v Sarajeve. Anglická krasobruslařská dvojice Jayne Torvillová a Christopher Dean vyhrála na zimní olympiádě v Sarajevu zlatou medaili. Tehdy byli sportovními partnery, dnes jsou nerozlučnou zamilovanou dvojkou.

Christopher bol policistou, Jayne úřednicí. Po olympiádě opustili svou dosavadní práci i amatérské krasobruslení a přešli k profesionálům. V červenci se v Londýně konala premiéra jejich vlastní lední revue. Nechtěli vystupovat v žádné z dosavadních revui, tvrdili, že jsou na nízké



úrovni a že oni mají vyšší umělecké nároky. Show anglické dvojice má veľký úspech. Práve se vydali na první turné po Európe. Na otázku nediskrétných novinářů, zda mají v úmyslu se vzít, odpovídali: „Ještě ne, ačkoliv se veľmi milujeme.“ Neuplynulo však mnoho času a Jayne s Christopherom řekli svoje „ano“ na nottinghamské radnici. Na snímku „sportovní“ novomanželé.

VZÁCNY ULOVOK. Vyše stvormetrovýho bieleho žraloka vlastnoručne ulovil 16-ročný Dion Gilmore z južnej Austrálie. Túto nie každodennú udalosť potvrdzuje fotografia, ktorá obehol celý svet. Avšak o tom, ako



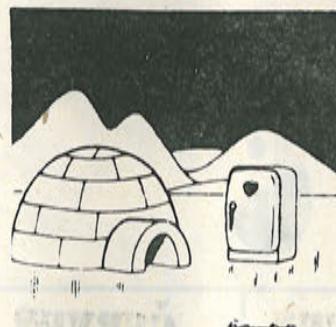
sa chlapcovi podarilo chytíť tento postrach mori, správa nehovorí.

MAJITEL ELEGANTNÍ RESTAURACE v Paříži, pan Maurice Casanova, podává ve svém podniku jídla z divoce rostoucích rostlin a květin. „Mnohé z nich mají větší výživnou hodnotu než ty, které pěstujeme,“ říká pan Casanova, který tvrdí, že je příbuzným proslulého světce z 18. století.



Z 12 000 druhů rostlin vyskytuje se v Evropě je jen 150 jedovatých. Z těch neškodných — ovšem ne ze všech — lze připravit chutná jídla. Pan Casanova je autorem mnoha předpisů na saláty, polévky a dezerty z podbělu, jetele (sušených a umletých na mouku), kopřív, sedmikrásek, polních máků apod. Casto zve do své restaurace různé slavné lidi. Jejich dobré mínění o „divoké kuchyni“, čili jídlech z rostlin a květin, je pro něj výbornou reklamou. Nedávno u něho jedla oběd Mireille Mathieuová. Byla prý nadšena salátem z pampelišky, šlovíku a listu begonie, které připomínají chutí citrony, ale jsou sladší. Výborná byla rovněž polévka z madých kopřivových listů, dušených s cibulí a česnekem... Na snímku: Mireille u oběda z „divoké kuchyně“.

TARZAN ALP. Francúz René Ghilini je skutočným milovníkom dobrodružstva. Okrem iného absolvoval osiem rogalie z 6700 m vysokých Kordiller v Peru. Tento 28-ročný dobrodruh sa rozhodol hrať sa v Alpách na Tarzana. Priviazaný na sto metrov dlhom lane o viadukt sa hojdal rýchlosťou až 140 km/hod. ponad údolie malej rieky La Caille v blízkosti francúzskeho mesta Annecy. Najnapínavejšou časťou predstavenia bol Reného skok voľným pádom do hlbky, po ktorom sa hojdaním priblížil k domu v blízkosti sa nachádzajúcim mostom. Svoj športový výkon zakončil šplhaním sa po lánach až na viadukt.



-- Nemysliš, že to s tou emancipací přeháníš?

-- Počas dovolenky sme sa museli každé dve hodiny natierať olejom. — Nevrav. Tak silno páli slnko? — Ale, čoby. Aby lepšie po nás stekal dážď.

* * *

— Pán hlavný! Ten vŕciak už desať minút pozera do môjho taniera!

— Cudujete sa tomu? Je to predsa jeho tanier...

* * *

— Ako dopadla operácia tvojej ženy?

— Ani sa nepýtaj! Žltové kamienky jej sice vyoperovali, ale žltá v nej zostala.

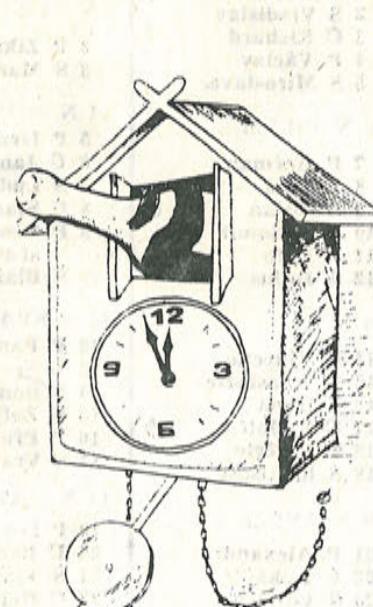
* * *

— Už si bol na dovolenke?
— Áno. Pri mori.
— Bol si aj na nudistickej pláži?

— Nie, nudil som sa na normálnej.

* * *

— Predstavte si, susedka, môj manžel sa stal spiritistom!
— Nič si z toho nerobte, susedka, aj moj je ožran...



Perovi nás predstihli, syn se učí řezníkem.

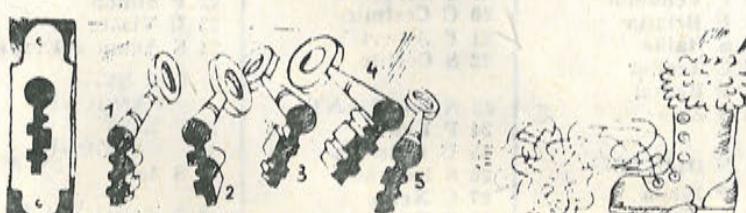
DOKÁŽEŠ TO?

DEDO MRÁZ

Iste sa už všetci tešite na náličku Deda Mráza i na vianočné darčeky.

né darčeky. Zistite teda, ktoré dva vo štyroch koncov šnúrok sú z čížmičky, kam uložil Dede Mráz svoju nádielku... a ktorý z piatich klúčov patrí do zámky na skriňi, kde sú ukryté vianočné darčeky.

(Odpoveď na str. 29)



MENO VEŠTÍ

ADAM. Muži s týmto menom majú poväčšine plavé vlasy. Od detstva sú náchyní na tučnosť, mávajú stredne vysokú postavu. Pochádzajú najčastejšie z mnohotrých rodín. Sú odvážni a na svoj vek vyspelí. Ako deti radi hrajú otázky, na ktoré treba dôkladne odpovedať. Často sú siroti alebo polosiroti. Od detstva nadobúdajú životné skúsenosti. V škole dobré prospievajú. Sú obľúbení medzi kolegami, známymi a predstaviteľmi. Sú veľmi aktívni, dobrí verejných pracovníci, výborní organizátori, schopní a energickí. Avšak rozhodovať sa musia rozvážne, keďže často bývajú pochabí. Okolie ich považuje za šťastných, bezstarostných jedincov. Sú individualistami, majú vlastné názory na určité veci, ktoré dobré poznajú. Nestrija nesúhlas a vedia svoje presadiť. Němiešajú sa však do cudzích záležitostí ani do vecí, v ktorých sa dobré nevyznajú. Zdržanliví v láske a priateľstve väčšinou viac vyžadujú, ako dávajú. Majú značné pozorovacie schopnosti, su citovo založení, verní priatelia a úprimní milenci. Milujú zvieratá, najmä psov. Všetky životné úspechy im prináša sebaszaprenie a intenzívna práca. Nič im neprihádza Fahko. Život sa s nimi nemazná. Väčšinou končia vzdelávanie na strednej škole. Majú vlohy pre technické povolania. Ako vedúci sú spravodliví, plní pochopenia, dobrí odborníci, ktorých si spolupracovníci vážia: veda správne hodnotiť prácu ľudí. Majetok ziskávajú asi v 35. roku života. Najšťastnejším obdobím ich života je 35–45 rokov. Ich šťastné čísla: 1, 7 a 15. Šťastné dni: piatok a nedeľa. Šťastie im prinesie rubín alebo granát.

TADMIR

SNÁŘ

Věříte snům? Ne? Ani my nevěříme, ale co to škodí podívat se občas do snáře. Je to přece jen zábava, a co když se vám dobrý sen vyplní? Tedy, zdálo

se vám o:

Mečí — čest a sláva; zlomeném — hanba; ztraceném — ztratíš úetu svých bližních.

Maškarním plesu — nejsi čestný vůči svým přátelům.

Masu vařeném — velké peněžní vydání; syrovém — najdeš příznivce; zapáchačím — dostaneš košem.

Mleti obilí — rozmnovení majetku; kávy — obdržíš návštěvu; pepře — smutné zprávy.

Orlu létajícímu — chraň se, abys pro plány a naděje neztratil jisté; zastřeleném — očekává tě ztráta; bílém — velké dědictví; útočicím — hanba, ponížení; v kleci — hanba v rodině.

Rozbité sklenici — starosti, trampoty.

Studně bez vody — starosti; s čistou vodou — máš dobré vyhlídky; s kalnou vodou — špatné vyhlídky do budoucnosti; s bystře tekoucí vodou — nebezpečí ohně; ozdobné — obdržíš dar.

Sibenici — máš nevěrné přátele.

Tygrovi — vyvstane ti zlý nepřítel.

Trojúhelníku — nešťastné rodinné poměry.

Truhláři — budeš shromažďovat bohatství.

Útěku — ujdeš nebezpečí.

Závoji — své mínění si musíš nechat pro sebe.

ŽIVOT

MIESIĘCZNIK SPOŁECZNO KULTURALNY
00-372 WARSZAWA, UL. FOKSAL 13.
TEL. 26-44-49 (RED. NACZ.), 26-04-55, 26-42-57

ORGAN TOWARZYSTWA SPOŁECZNO-KULTURALNEGO
CZECHÓW I SLOWAKÓW W POLSCE, adres ZG TSKCIS
31-504 Kraków, ul. Zygmunta Augusta 7/3–4, tel. 22-12-92.

ODZNACZONY: Złotym Medalem ze Wstępu Czechosłowackiego Instytutu Kontaktów Międzynarodowych, Medalem Macierzy Słowackiej Za Zasługi dla Rozwoju Literatury Słowackiej, Złota Odznaka Za Zasługi dla Ziemi Krakowskiej, Medalem Za Zasługi dla TKCIS.

REDAKCJA: Adam Chalupec (redaktor naczelny), Areta Fedak (opracowanie graficzne), Anna Kriłofekowá, Mieczysław Pożarski (redaktor techniczny), Eva Rudnicka (tłumacz), Alžbeta Stojawska (tłumacz), Dominik Surma, Ján Spernoga (sekretarz redakcji).

WYDAWCZA: Wydawnictwo Współczesne RSW „Prasa-Książka-Ruch”, 00-490 Warszawa, ul. Wiejska 12, tel. 28-24-11.

SPOŁECZNE KOLEGIUM REDAKCYJNE: Augustin Andrašík, Ján Galiniak, Józef Grigaliuk, Ján Halač, František Harkabuz, Vladimír Hess, Zofia Chalupkowá, Bronislaw Knapčík, Eugen Kott, Angela Kulaviaková, Ján Lukáč, Lýdia Mšálová, František Paciga, Severin Vaksmanský, Andrej Vojtas.

WARUNKI PRENUMERATY: Prenumeratę na kraj przyjmują Oddziały RSW „Prasa-Książka-Ruch”, oraz urzędy pocztowe i doręczyciele w terminach: do dnia 10 listopada na I kwartał, I półrocze oraz cały rok następny; do dnia 10 czerwca na II półrocze roku bieżącego.

Cena prenumeraty: kwartalnie 30 zł, rocznie 120 zł. Instytucje i zakłady pracy opłacają prenumeratę w miejscowościach Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch” lub — w miejscowościach, gdzie Oddziały nie ma — w urzędach pocztowych. Czytelnicy indywidualni opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i (w wsi) u doręczyciela.

Prenumerate ze zleceniem wysyłki za granice przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch” Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw, ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa, konto NBP XV Oddział w Warszawie Nr 1153-201045-139-11. Prenumerata z wysyłką za granice jest droższa o 50% dnia zleceniodawców indywidualnych i o 100% dla instytucji.

DRUK: Prasowe Zakłady Graficzne RSW „Prasa-Książka-Ruch”, 00-375 Warszawa, ul. Smolna 10, Zam. 698.

Nie zamówionych tekstów, fotografii i rysunków Redakcja nie zwraca i zastrzega sobie prawo skrótów.

Numer oddano do składu 4.XI.1985, podpisano do druku 5.XII.1985.

KALENDÁŘ ŽIVOTA 1986

LEDEN	ÚNOR	BŘEZEN	DUBEN	KVĚTEN	ČERVEN
1 S NOVÝ ROK	1 S Hynek	1 S Albin	1 Ú Teodor	1 Č SVÁTEK PRÁCE	1 N MEZINÁROD- NÍ DEN DĚtí
2 Č Blahorád	2 N HROMNICE	2 N ANEŽKA	2 S Vladislav	2 P Zikmund	2 P Mariana
3 P Radmila	3 P Blažej	3 P Lucie	3 Č Richard	3 S Marie	3 U Tamara
4 S Blahoslava	4 Ú Jarmila	4 Ú Kamil	4 P Václav	4 N MONIKA	4 S Dalibor
5 N EDWARD	5 S Popelec	5 S Kazimír	5 S Miroslava	5 P Irena	5 Č Pavlína
6 P Tři králové	6 Č Dorota	6 Č Bedřich	6 N VILÉM	6 Ú Jan	6 P Norbert
7 Ú Vilma	7 P Richard	7 P Tomáš	7 P Heřman	7 S Ludmila	7 S Iveta
8 S Cestmir	8 S Jacek	8 S Mezinárodní den žen	8 Ú Ema	8 Č Stanislav	8 N MEDARD
9 Č Vladan			9 S Dušan	9 P Den vítězství, st.sv. CSSR	9 P Stanislava
10 P Břetislav			10 Č Radomil	10 S Blažena	10 Ú Markéta
11 S Bohdan			11 P Filip		11 S Flóra
12 N PRAVOSLAV			12 S Julius		12 Č Antonie
13 P Veronika	10 P Mojmír	10 P Viktorie	13 N ALES	11 N SVATAVA	13 P Antonín
14 Ú Radovan	11 Ú Božena	11 Ú Anděla	14 P Vincenc	12 P Pankrác	14 S Vasil
15 S Blahomil	12 S Slavěna	12 S Řehoř	15 Ú Anastázie	13 Ú Servák	15 N VÍT
16 Č Vladimír	13 C Kateřina	13 C Růžena	16 S Irena	14 S Bonifác	16 P Zbyněk
17 P Drahoslav	14 P Valentýn	14 P Matylda	17 Č Rudolf	15 Č Zofie	17 Ú Adolf
18 S Vladislav	15 S Jiřina	15 S Ida	18 P Valérie	16 P Přemysl	18 S Marek
19 N DOUBRAVKA	16 N ŘEHOR	16 N ĀMOS	19 S Rostislav	17 S Vratislava	19 Č Leoš
20 P Ctislav	17 P Lukáš	17 P Vlastimil	20 N ANEŽKA	18 N NATASA	20 P Květuše
21 Ú Běla (Den babiček)	18 Ú Simeon	18 Ú Eduard	21 P Alexandra	19 P Ivo	21 S Alois
22 S Slavomír	19 S Miloslav	19 S Josef	22 Ú Lukáš	20 Ú Bernard	22 N PAVLA
23 Č Zdeněk	20 C Oldřich	20 C Světlouše	23 S Vojtěch	21 S Viktor	23 P Zdeňka (Den otce)
24 P Milena	21 P Lenka	21 P Radek	24 Č Jiří	22 Č Helena	24 Ú Jan
25 S Miloš	22 S Petr	22 S Leona	25 P Marek	23 P Vladimír	25 S Ivan
26 N PAVLINA	23 N SVATOPLUK	23 N FELIX	26 S Oto	24 S Jana	26 Č Adriana
27 P Přibyslav	24 P Matěj	24 P Gabriel	27 N JAROSLAV	25 N DOBROSLAVA	27 P Ladislav
28 Ú Karel	25 Ú Viktor	25 Ú Marie	28 P František	26 P Den matek	28 S Lubomír
29 S Zdzislav	26 S Božetěch	26 S Emanuel	29 Ú Robert	27 Ú Valdemar	29 N PETR A PAVEL
30 Č Marta	27 Č Alexandr	27 Č Alena	30 S Blahoslav	28 S Vilém	30 P Sárka
31 P Spytihněv	28 P Lumír	28 P Soňa		29 Č BOŽÍ TĚLO	
		30 N NEDĚLE VELIKONOČNÍ		30 P Ferdinand (Den dědečka)	
		31 P PONDĚLÍ VELIKONOČNÍ		31 S Kamila	
ČERVENEC	SRPEN	ZÁŘÍ	ŘÍJEN	LISTOPAD	PROSINEC
1 Ú Jaroslava	1 P Oskar	1 P Samuel	1 S Igor	1 S VŠECH SVATÝCH	1 P Lev
2 S Marie	2 S Gustav	2 Ú Adéla	2 Č Galina	2 N PAMÁTKA ZESNULÝCH	2 Ú Blanka
3 Č Radomír	3 N MILUŠE	23 S Bronislav	3 P Bohumil	3 P Hubert	3 S František
4 P Prokop	4 P Dominik	4 C Jindřiška	4 S František	4 Ú Karel	4 Č Barbora
5 S Cyril a Metoděj	5 Ú Milivoj	5 P Boris	5 N ELIŠKA	5 S Emerich	5 P Jitka
6 N MISTR JAN HUS	6 S Oldřiška	6 S Boleslav	6 P Natálie	6 Č Liběna	6 S Mikuláš
7 P Bohuslava	7 Č Lada	7 N REGINA	7 Ú Sergej	7 P Velká říjnová soc. revoluce	7 N AMBROZ
8 Ú Nora	8 P Soběslav	8 P Marie	8 S Véra	8 S Bohumír	8 P Květoslava
9 S Drahoslava	9 S Roman	9 Ú Daniela	9 Č Diviš	9 N BOHDAN	9 Ú Vratislav
10 Č Libuše	10 N VAVŘINEC	10 S Irma	10 P Záboj	10 P Evžen	10 S Julie
11 P Olga	11 P Zuzana	11 Č Emílán	11 S Jan Žižka	11 Ú Martin	11 Č Dana
12 S Bořek	12 Ú Alena	12 P Marie	12 N MARCEL	12 S Benedikt	12 P Simona
13 N MARKÉTA	13 S Klára	13 S Libor	13 P Renáta	13 Č Stanislav	13 S Lucie
14 P Karolína	14 Č Sylva	14 N RADKA	14 Ú Krasoslav	14 P Sáva	14 N LÝDIE
15 Ú Jindřich	15 P Hana	15 P Jolana	15 S Terezie	15 S Leopold	15 P Zdirad
16 S Luboš	16 S Jáchym	16 Ú Ludmila	16 Č Havel	16 N OTMAR	16 Ú Albína
17 Č Bohdan	17 N ZÁVIŠ	17 S Naděžda	17 P Hedvika	17 P Valentýna	17 S Daniel
18 P Drahomíra	18 P Helena	18 Č Kryštof	18 S Lukáš	18 Ú Romana	18 Č Miroslav
19 S Ceněk	19 Ú Ludvík	19 P Zita	19 N MICHAELA	19 S Alžběta	19 P Urban
20 N CESLAV	20 S Bernard	20 S Oleg	20 P Vendelin	20 Č Cestmir	20 S Dagmar
21 P Vítězslav	21 C Johana	21 N MATOUS	21 Ú Brigita	21 P Albert	21 N TOMÁS
22 Ú St. sv. PLR	22 P Bohuslav	22 P Moric	22 S Halka	22 S Cecilie	22 P Šimon
23 S Libor	23 S Lubomíra	23 Ú Berta	23 Č Teodor	23 N KLEMENT	23 Ú Vlasta
24 Č Kristýna	24 N BARTOLOMEJ	24 S Jaromír	24 P Rafael	24 P Emilie	24 S Adam a Eva
25 P Jakub	25 P Radim	25 Č Zlatuše	25 S Zíva	25 Ú Kateřina	25 Č 1. SV. VÁNOČNÍ
26 S Anna	26 Ú Luděk	26 P Justyna	26 N DIMITRIJ	26 Ú Konrád	26 P 2. SV. VÁNOČNÍ
27 N JULIE	27 S Otakar	27 S Kosma	27 P Ivona	27 Č Xenie	27 S Jan
28 P Viktor	28 Č Augustýn	28 N VÁCLAV	28 Ú Tadeáš	28 P Zdzislav	28 N BOHUMILA
29 Ú Marta	29 P Výročí SNP, st.sv. SSR	29 P Michal	29 S Violeta	29 S Blažej	29 P Judita
30 S Bořivoj	30 S Růžena	30 Ú Jeroným	30 Č Marcel	30 N ONDŘEJ	30 Ú David
31 Č Ignác	31 N PAVLINA	31 P Štěpánka			31 S Silvestr